การศึกษาความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติและการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ในจังหวัดลำปาง

วาลุกา หมื่นตาบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ.2559

Copyright by Mahidol University

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติและการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ในจังหวัดลำปาง

วาลุกา หมื่นตาบุตร
.....
นางสาววาลุกา หมื่นตาบุตร
ผู้วิจัย

.....
รองศาสตราจารย์ทวี เชื้อสุวรรณทวี,
สส.ด.(การบริหารสังคม)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญจันทร์ เชอร์เรอร์,
Ph.D (Health and Social welfare)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอื้อมพร มัชฌิมวงศ์,
Ph.D. (Air Quality Assessment)
รักษาการแทนคณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพา ขจรธรรม,
ปร.ด. (ประชากรศาสตร์)
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติและการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ในจังหวัดลำปาง

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ)
วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2559

วาลุกา หมื่นตาบุตร
.....
นางสาววาลุกา หมื่นตาบุตร
ผู้วิจัย

.....
รองศาสตราจารย์กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์,
Ph.D (Social work)
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญจันทร์ เชอร์เรอร์,
Ph.D (Health and Social welfare)
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
รองศาสตราจารย์ทวี เชื้อสุวรรณทวี,
สส.ด.(การบริหารสังคม)
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอื้อมพร มัชฌิมวงศ์,
Ph.D. (Air Quality Assessment)
รักษาการแทนคณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

.....
รองศาสตราจารย์ทวี เชื้อสุวรรณทวี,
สส.ด.(การบริหารสังคม)
คณบดี
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติและการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ในจังหวัดลำปาง สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ทวี เชื้อสุวรรณทวี และผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญจันทร์ เชอร์เรอร์ที่ได้เสียสละเวลาให้คำแนะคำ ให้แนวคิด คอยกระตุ้น ผลักดัน อีกทั้งได้กรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้ง อาจารย์วรอนงค์ โกวิทเสถียรชัย ที่คอยเป็นกำลังใจ และให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้แก่ผู้ศึกษา

ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่ามางานวิจัยในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นางสาวรุ่งรัชนี ปันทะเลิศ นักพัฒนาสังคม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดลำปาง ที่ให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลอย่างกระตือรือร้น

ขอขอบคุณพี่ๆฝ่ายการศึกษาที่คอยชี้แนะ และดำเนินการแทนให้ในหลายๆเรื่อง รวมทั้งเพื่อนร่วมรุ่นที่คอยเป็นกำลังใจ ช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ

ท้ายสุด ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้การผลักดัน สนับสนุนการเรียนอย่างเต็มที่ เป็นกำลังใจที่ดียิ่งในวันที่รู้สึกท้อแท้ ขอขอบคุณน้องชายของผู้วิจัย ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในจุดที่ผู้วิจัยมองข้ามไป

วาลุกา หมื่นตาบุตร

Copyright by Mahidol University

การศึกษาความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติและการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ในจังหวัดลำปาง

THE CORRELATION OF THE FEMALE PHYSICAL IDEAL ON SELF ESTEEM IN WOMEN WITH PHYSICAL DISABILITY AND MOBILITY IMPAIRMENT IN THE LAMPANG PROVINCE

วาลุกา หมื่นตาบุตร 5437605 RSRD/M

ศศ.ม. (วิทยาการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ทวี เชื้อสุวรรณทวี, Ph.D., เพ็ญจันทร์ เชอร์เรอร์

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบของทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติและระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวในจังหวัดลำปาง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ สตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวที่มีอายุระหว่าง 18-60ปี จำนวน 374คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น2ส่วน โดยส่วนแรกเป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และ แบบวัดระดับการได้รับผลกระทบของทัศนคติด้านภาพลักษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน และค่าความเป็นอิสระของประชากร ส่วนที่สองเป็นการสัมภาษณ์สตรีพิการ 3ท่าน เพื่อประเมินความคิดเห็นในเชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา ตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ ประกอบกับข้อมูลประเภทเอกสารที่รวบรวมมาจากสิ่งพิมพ์ต่างๆ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวม อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ซึ่งสัมพันธ์กับระดับการได้รับผลกระทบของทัศนคติด้านภาพลักษณ์ ที่มีระดับผลกระทบโดยรวมปานกลางค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่าสตรีพิการที่ได้รับผลกระทบต่ำจะเป็นผู้เห็นคุณค่าในตนเองสูง และสตรีที่ได้รับผลกระทบสูงจะเป็นผู้เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ โดยทัศนคติด้านภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อสตรีพิการมากที่สุด คือทัศนคติของความเป็นแม่ และความเป็นคู่ชีวิตที่สมบูรณ์ให้แก่เพศชาย

คำสำคัญ สตรี/ พิการ/ การเห็นคุณค่าในตนเอง/ ทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติ/ ลำปาง

96 หน้า

Copyright by Mahidol University

THE CORRELATION OF THE FEMALE PHYSICAL IDEAL ON SELF ESTEEM IN WOMEN WITH PHYSICAL DISABILITY AND MOBILITY IMPAIRMENT IN THE LAMPANG PROVINCE

WALUGA MUENTABUTR 5437605 RSRD/M

M.A.(REHABILITATION SCIENCE FOR PERSONS WITH DISABILITIES)

THESIS ADVISORY COMMITTEE : TAVEE CHEUASUWANTAVEE, Ph.D.
PENCHAN SHERER, Ph.D

ABSTRACT

This research aimed to study the relationship between the effects of the female physical ideal and self-esteem in females with disability and mobility impairment in Lampang province. The sample size consisted of 374 females with disabilities and mobility impairment, aged between 18-60 years old. For the data collection, the researcher divided it into 2 parts. First questionnaires were used to collect the personal information, the level of self esteem and the level of the effects of the physical ideal towards females with disabilities and was analyzed by using the SPSS program to obtain the frequency, percentage, mean, standard deviation, chi square test and one-way ANOVA. For a better understanding, the researcher then interviewed 3 females with disabilities that were analyzed using the textual analysis method.

The result has revealed that overall the sample group had a medium-high self-esteem level, which inversely related to the effects of the physical ideal at a medium-low level. This means the female with disabilities who had a low level of the effects of the physical ideal tended to have higher self esteem, and vice versa. The study also indicated that the factor of the physical ideal that most effected females with disabilities were confidence with being a mother and a perfect housewife.

KEY WORDS: FEMALE / DISABILITY / SELF ESTEEM / PHYSICAL IDEAL/ LAMPANG

Copyright by Mahidol University

96 pages

สารบัญ

		หน้า
กิตติกรรมประกาศ		**ค**
บทคัดย่อภาษาไทย		**ง**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		**จ**
สารบัญตาราง		**ซ**
บทที่ 1	**บทนำ**	**1**
บทที่ 2	**ทบทวนวรรณกรรม**	**9**
	2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเพศสภาพ	9
	2.2 แนวคิดด้านภาพลักษณ์ทางกาย	11
	2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง	15
	2.3 แนวคิดสตรีนิยมด้านคนพิการ	22
	2.4 แนวคิดเกี่ยวกับปิตาธิปไตย	23
	2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
	2.5.1 งานวิจัยในประเทศ	25
	2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ	28
บทที่ 3	**ระเบียบวิธีการศึกษา**	**31**
	3.1 วิธีการศึกษา	31
	3.2 กลุ่มตัวอย่างและการเลือกประชากรที่ใช้ในการศึกษา	31
	3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
	3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
	3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	35
	3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	36
บทที่ 4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	**37**
	4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	37
	4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	59

Copyright by Mahidol University

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 5	**การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัย**	**69**
	5.1 ลักษณะทั่วไปของประชากร	70
	5.2 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	71
	5.3 ระดับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติ	72
	5.4 ความสัมพันธ์ของระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม และระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ	73
	5.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	80
	5.6 ข้อจำกัด	82
บรรณานุกรม		**83**
ภาคผนวก		**92**
ประวัติผู้วิจัย		**96**

Copyright by Mahidol University

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
4.1	แสดงค่าความถี่(Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ-แบบสอบถาม	38
4.2	แสดงระดับคะแนนการเห็นคุณค่าตนเองของสตรีพิการโดยรวม	40
4.3	แสดงค่าร้อยละของความคิดเห็นจำแนกตามข้อคำถามแต่ละข้อ	41
4.4	แสดงระดับการได้รับผลกระทบภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสตรีพิการโดยรวม	44
4.5	แสดงร้อยละของการได้รับผลกระทบภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสตรีพิการจำแนกเป็นรายข้อ	44
4.6	ตารางแสดงผลเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	47
4.7	ตารางแสดงผลเปรียบเทียบระดับผลกระทบภาพลักษณ์สตรีอุดมคติต่อปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ	49
4.8	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมและระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	52
4.9	ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามอายุ	52
4.10	ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อสถานภาพสมรส	53
4.11	ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อระดับการศึกษาสูงสุด	53
4.12	ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ออาชีพ	54
4.13	ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อสาเหตุความพิการ	55
4.14	ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่ออายุ	55
4.15	ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อสถานภาพสมรส	56
4.16	ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อระดับการศึกษาสูงสุด	57

Copyright© by Mahidol University

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.17	ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่ออาชีพ	57
4.18	ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อสาเหตุความพิการ	58
5.1	แสดงผลการวิจัย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	80

Copyright by Mahidol University

บทที่1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันทั่วโลก ได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมของมนุษย์มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องคนพิการ ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่ขาดโอกาสและถูกกีดกันด้วยข้อจำกัดของร่างกาย จึงได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิคนพิการขึ้น โดยอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การสหประชาชาติ มีการกำหนดอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) และในปีพุทธศักราช 2549 ประเทศไทยได้ร่วมลงสัตยาบันในอนุสัญญาดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้มีการตราพระราชบัญญัติสำหรับคนพิการ ซึ่งถือเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ และได้รับความคุ้มครอง ป้องกันการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากสภาพร่างกายหรือสุขภาพ สนับสนุนโอกาสในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานอันเป็นสาธารณะ และได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยมีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับข้อจำกัดของความพิการนั้นๆ เพื่อให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลทั่วไปอย่างเท่าเทียม ดังจะเห็นได้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ถึงแม้ว่าจะมีการสนับสนุนทางตัวบทกฎหมายดังกล่าวแล้ว กระนั้นก็ยังพบว่าในทางปฏิบัติคนพิการไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะกลุ่มที่อาศัยอยู่แถบชนบท มีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี และไม่ได้รับสิทธิที่สมควรได้รับอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป หรือกระทั่งกับคนพิการด้วยกัน คุณภาพชีวิตของคนพิการโดยเฉพาะคนพิการที่อาศัยอยู่แถบชนบทเหล่านี้ยังคงมี ปัญหา ทั้งการเข้าถึงบริการ การได้รับสิทธิที่เท่าเทียม โดยที่ปัญหาประการหนึ่งมาจากคนพิการถูกตีตรา และ ถูกลดคุณค่าจากคนในสังคม ส่งผลต่อการลดคุณค่าตนเองของคนพิการ กลุ่มคนพิการที่ได้รับผลกระทบจากการถูกตีตรา กดขี่จากสังคมมากที่สุด คือ กลุ่มของสตรีพิการ จากรายงานสถานการณ์คนพิการในประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าในระหว่างกลุ่มของคนพิการด้วยกันนั้น ผู้หญิงพิการเป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสที่สุด (อมรา สุนทรธาดา และอักษราภัค หลักทอง 2555, เพ็ญจันทร์ เชอร์เรอร์ 2551, 2555) เนื่องจากมีแรงกระทำจากหลายส่วน ทั้งที่เป็นความคิดเกี่ยวกับความต่ำต้อยที่ว่าตนเป็นคนพิการ ทัศนคติเชิงลบของคนในสังคม และสถานภาพแห่งความเป็นผู้หญิง ส่งผลกระทบให้หญิงพิการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มองตัวตนของตนเองว่าไม่สามารถทำอะไรได้

Copyright by Mahidol University

ภาวะความพิการแม้เป็นอุปสรรคต่อคนพิการในการดำเนินชีวิตหรือทำกิจกรรมต่างๆ แต่สิ่งที่เป็นปัจจัยเสริมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและทำให้คนพิการมีความยากลำบากในการใช้ชีวิตมากขึ้น คือ ทัศนคติของคนพิการ การรับรู้ตัวตน และการเห็นคุณค่าของตนเอง จากการศึกษาถึงการเห็นคุณค่าของตนเองของคนพิการพบว่า ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของคนพิการ โดยเฉพาะกับสตรีที่พิการทางการเคลื่อนไหว (Abraido-Lanza, Guier, and Colon, 1998; Nosek, 2003; Hughes et al, 2004) การเห็นคุณค่าของตนเองนั้น มีความสัมพันธ์กับหลายแง่มุมของการเป็นมนุษย์ การมีทัศนคติต่อตนเองสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ แรงจูงใจในการเรียนและทำงาน ความสัมพันธ์กับคนรอบตัว พฤติกรรมทางเพศ และคุณภาพชีวิตของบุคคลนั้นๆ การที่ต้องประสบกับความสูญเสียอวัยวะส่งผลกระทบในด้านลบต่อการเห็นคุณค่าของตนเอง (Cornwell and Schmitt, 1990) ความคิดว่าตนเองไม่มีคุณค่านั่นเองจะนำไปสู่ความสูญเสียที่มากขึ้น เช่น การสูญเสียอาชีพ สูญเสียความคาดหวังที่มีต่ออนาคต สูญเสียความมั่นใจ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า เป็นต้น (Gill, 1996; Jans and Stoddard, 1999; Nosek, 1996) ปัจจัยในด้าน การได้รับการเลี้ยงดู ครอบครัว สภาพแวดล้อม บรรทัดฐานทางสังคม ความเชื่อทางศาสนา การเมืองและเศรษฐกิจ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ตัวตน การเห็นคุณค่าในตนเอง และจำแนกแยกแยะบทบาทบุคคลในสังคม (Cornwell and Schmitt, 1990; Craig, Hancock et al, 1994; Barnwell and Kavanagh, 1997; Nosek, Hughes et al, 2003; Hughes, Robinson-Whelen, Taylor, Swedlund & Nosek, 2004; Omolayo, 2009; Duvdevany, 2010; Mathis and Roessler, 2010) จากการศึกษางานวิจัยหลายฉบับพบว่า การที่แต่ละพื้นที่ต่างมีวัฒนธรรม บรรทัดฐานทางสังคมที่แตกต่าง จะส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองของคนจากภูมิภาคต่างๆมีความแตกต่างกันด้วย เช่น การศึกษาของ Niaz & Hassan (2006) สรุปในงานวิจัยว่า วัฒนธรรมแบบปิตาธิปไตยในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลต่อสุขภาพจิตของสตรีในด้าน ความมั่นใจในตนเอง และการรับรู้คุณค่าในตนเอง ให้อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง การศึกษาของ Markus & Kitayama (1991) พบว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ต่างวัฒนธรรมย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องของ บรรทัดฐานการมองตนเองและผู้อื่น ซึ่งสิ่งนี้มีอิทธิพลต่อ การรับรู้ อารมณ์ แรงจูงใจในชีวิตของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน การศึกษาของ Schmitt & Allik (2005) ที่ใช้แบบสอบถาม วัดการรับรู้คุณค่าในตนเองโรเซนเบิร์ก (Rosenberg Self Esteem Scale : RSES) ใน53ประเทศ พบผลที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในแต่ละประเทศที่มีวัฒนธรรม และบรรทัดฐานทางสังคมแตกต่างกัน จะส่งผลให้การรับรู้คุณค่าในตนแตกต่างกันด้วย เป็นต้น

Copyright by Mahidol University

วัฒนธรรมในประเทศไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นแบบปิตาธิปไตย (Patriarchy culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่มีชายอาวุโสเป็นใหญ่ ผู้นำของครอบครัวที่เป็นเพศชาย มักจะเป็นผู้กำหนดทุก

อย่าง ไม่ว่าจะเป็น การทำงาน การดำเนินชีวิต หรือแม้กระทั่งแสดงออกทางอารมณ์ของคนอื่นๆในครอบครัวที่อ่อนวัยกว่า โดยเฉพาะที่เป็นผู้หญิง ประกอบกับบรรทัดฐานทางเพศสภาพ(gender norm)ของสังคม ที่เป็นกรอบในการประเมินคุณค่าของชายและหญิง ได้ซึมซับเข้าไปในระบบความคิดและจิตสำนึกของผู้หญิงให้ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ เน้นฐานะความเป็นผู้นำของชายและฐานะผู้ตามของฝ่ายหญิง หากมีการละเมิดบรรทัดฐานผู้หญิงจะได้รับการลงโทษจากสังคม และความรู้สึกผิดอันจะนำไปสู่การประณามตนเอง กระบวนการประทับตราทางสังคม(labeling) ดังกล่าวนี้ จึงเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การสร้างข้อบังคับ ข้อจำกัดและขอบเขตต่อผู้หญิง ส่งผลให้ผู้หญิงเชื่อว่าหญิงที่ดีจะต้องกระทำหน้าที่ของการเป็นแม่บ้านและภรรยาที่ดี ต้องมีความสมประกอบสวยงามทางร่างกาย เพื่อสนองความพึงพอใจของบุรุษ นำไปสู่การเลือกปฏิบัติ และกดขี่ทางเพศ หากพิจารณาดูแล้ว วัฒนธรรมความเชื่อดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตของสตรีในระดับค่อนข้างสูง เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แทรกซึมอยู่ในพื้นฐานความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาโดยไม่รู้ตัว และขาดการตระหนักว่าวัฒนธรรมความเชื่อนั้นๆจะส่งผลที่ดีหรือเสียต่อคนในสังคมที่มีพื้นฐานความเชื่อเดียวกันหรือต่างกันหรือไม่ อย่างไร แนวคิดปิตาธิปไตยที่สังเกตเห็นได้เด่นชัดที่สุด คือการแสดงออกมาในรูปแบบของสื่อ ไม่ว่าจะเป็นทางโฆษณา ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ และนิตยสาร ที่นำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีที่มีรูปร่างผอม จมูกโด่ง ผิวขาวละเอียด ร่างกายสมประกอบ ไม่มีความพิการ ว่าเป็นสตรีที่เรียกว่ามีความ “สวยงาม” เป็นคุณสมบัติในอุดมคติที่สตรีพึงมี ส่วนภาพลักษณ์ของสตรีที่มีลักษณะตรงกันข้าม เช่น รูปร่างอ้วน ผิวคล้ำ ร่างกายไม่สมประกอบ หรือพิการ มักจะได้รับการถ่ายทอดมาในรูปแบบการเป็นตัวแทนของตัวตลก ตัวร้าย หรือเป็นผลของกฎแห่งกรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ความมั่นใจและการเห็นคุณค่าตนเองของผู้หญิง (Saussy, 1991; Dutton, 1994; Niaz and Hassan, 2006; Sultana, 2012; จุฑารัตน์ อภิวัฒน์ธนกุล, 2546; ชนัสดา เรือนเย็น, 2552; วันชนะ ไชยะแสง, 2554) จากงานวิจัยที่มีการวิจัยเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติกับกลุ่มสตรีสุขภาพดีทั่วไป ระบุว่าผู้บริโภคสื่อที่นำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีเช่นนี้ โดยเฉพาะวัยรุ่น มีความเชื่อมั่น และเห็นคุณค่าในตนเองต่ำลง ขวนขวายพยายาม อดอาหาร ทำศัลยกรรม เพื่อให้เป็นได้อย่างที่ตนเห็น(Kurosaki, Shirao et al, 2006; Forbes, et al, 2007; Friederich, Uher et al, 2007; Berberick, 2010)

จากการศึกษาดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าแม้กระทั่งสตรีที่มีสุขภาพร่างกายเป็นปกติ ยังได้รับผลกระทบจากภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติที่สังคมกำหนดไว้ถึงเพียงนี้ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจอยากศึกษาว่า หากเป็นในมุมมองของสตรีพิการผู้ได้รับผลกระทบ ที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินชีวิตประจำวัน และถูกตีตรา กดขี่ กีดกันออกจากสังคมเนื่องด้วย “ความพิการ” และความเป็น“สตรี”

Copyright by Mahidol University

แล้ว ความเชื่อในเรื่องภาพลักษณ์ทางกายของสตรีในอุดมคติของสังคม ส่งผลกระทบต่อความคิด ความรู้สึกของสตรีพิการที่มีต่อตนเองดังเช่นสตรีปกติหรือไม่ และมีผลกระทบต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการมากน้อยเพียงใด และอย่างไร โดยเฉพาะในกลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหว ที่มีรูปลักษณ์ความพิการสังเกตเห็นได้อย่างเด่นชัด เมื่อผู้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยในประเทศไทยเพื่อค้นหาคำตอบจากข้อคำถามข้างต้น พบว่า ข้อมูลงานวิจัยภายในประเทศในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับคนพิการที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นหลักในเรื่องสตรีพิการค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ที่มีจะเน้นไปที่กลุ่มของหญิงตาบอด ทำให้ขาดมิติคนพิการประเภทอื่นๆ เช่น งานวิจัยเรื่องหญิงตาบอด : วิถีชีวิต การสร้างพลังอำนาจและกระบวนการต่อสู้เพื่อพัฒนาโอกาสทางสังคม โดย จุฑารัตน์ อภิวัฒน์ธนกุล งานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การต่อรองกับการถูกตีตราจากสังคมของผู้หญิงพิการในสังคมลาว กรณีศึกษาผู้หญิงตาบอดในนครหลวงเวียงจันทร์ โดย วันชนะ ไชยะแสง (2554) เป็นต้น หรือไม่ ก็ศึกษาเน้นไปที่ผลของการปฏิบัติ การนำวิธีการต่างๆไปประยุกต์ใช้ ไม่ได้ศึกษาที่ตัวปัญหาอย่างลึกซึ้ง ทำให้ขาดความหลากหลาย และขาดแง่มุมเชิงลึกบางแง่มุมที่สำคัญ เช่น งานวิจัยเรื่อง ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวคิดสตรีนิยมต่อคุณค่าแห่งตนของผู้หญิงพิการ โดย ชนัสดา เรือนเย็น (2552) งานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวในการสร้างพลังศักยภาพของสตรีพิการในประเทศไทย โดย ภัทรพร อ่อนไสว (2548) เป็นต้น ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะกับกลุ่มสตรีพิการ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจทำการวิจัยเพื่อศึกษาเรื่องนี้ด้วยตนเอง ด้วยความหวังว่าการศึกษาครั้งนี้จะสร้างความเข้าใจที่มีต่อสตรีพิการมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีพิการต่อไป จากข้อสังเกตที่ผู้วิจัยพบเห็นตามสื่อต่างๆ และการศึกษาจากงานวิจัยหลายชิ้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปเพื่อเป็นข้อตกลงที่เข้าใจตรงกันว่า นับจากนี้หากกล่าวถึงสตรีในอุดมคติในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง สตรีที่มีรูปกายภายนอกสมบูรณ์ (Miller, 2000) ไม่มีความพิการ สูงได้สัดส่วน ตาโต โครงหน้าเรียวเล็ก จมูกโด่ง ผิวขาวละเอียด (Browne, 2006; Feng, 2002; Meistrell and Malcolm, 2005)

หัวใจสำคัญที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนพิการนั้น คือการที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างครบส่วนทั้งทางด้านการแพทย์และด้านสังคม ในระยะการเปลี่ยนผ่านจากการเป็นคนไม่พิการสู่การเป็นคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพจะเน้นไปทางด้านการแพทย์เป็นหลักเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความพิการที่รุนแรงมากขึ้น และเมื่อคนพิการกลับเข้าสู่สังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพจะเน้นไปทางด้านสังคมเป็นหลัก เพื่อให้คนพิการสามารถอยู่ร่วมกับคนในชุมชนได้อย่างไม่รู้สึกแปลกแยก ช่วยเหลือตนเองได้ ไปจนถึงกระทั่งสามารถทำงานหาเลี้ยงดูแลตนเองและคนในครอบครัว ซึ่งเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีความซับซ้อนกว่าการฟื้นฟูทางการแพทย์มาก เนื่องจากต้องเผชิญกับทัศนคติ ความเชื่อจากสังคมที่หลากหลาย ทั้งจากคนในสังคม และตัวคนพิการเอง ซึ่ง

Copyright© by Mahidol University

สตรีพิการได้รับผลกระทบจากทัศนคติเหล่านี้มากกว่าชายพิการ ด้วยว่าบรรทัดฐานทางสังคมเป็นแบบปิตาธิปไตย ที่ให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง ประกอบกับทัศนคติทางสังคมที่มีต่อทั้งความเป็น"สตรี" และ"ความพิการ" สตรีพิการจึงถูกเบียดขับให้อยู่ชายขอบของสังคม (จุฑารัตน์ อภิวัฒน์ธนกุล, 2546) ประเด็นการศึกษาในบริบทของสตรีพิการกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ผ่านบรรทัดฐานของวัฒนธรรมปิตาธิปไตยด้านภาพลักษณ์ของสตรีในอุดมคติ จึงมีส่วนช่วยให้เข้าใจถึงผลกระทบของบรรทัดฐานทางสังคมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น และดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าต่างพื้นที่ต่างภูมิภาค ย่อมมีบรรทัดฐาน ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้ศึกษาจึงตัดสินใจที่จะทำการศึกษาในพื้นที่จังหวัดลำปาง เนื่องจากเป็นพื้นที่บ้านเกิดของผู้ศึกษา จึงมีความคุ้นเคยบรรทัดฐานทางสังคมแบบปิตาธิปไตยในพื้นที่ดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการวิเคราะห์ผล หาสาเหตุ แรงขับเคลื่อนที่เกิดภายใต้บรรทัดฐานเหล่านี้ อันนำไปสู่การวางแผนการเสริมพลังสตรีพิการของประเทศไทยได้อย่างครอบคลุม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้เป็นไปอย่างเท่าเทียม

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวเป็นอย่างไร มีความแตกต่างไปตามข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกันหรือไม่

1.2.2 ระดับการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวเป็นอย่างไร มีความแตกต่างไปตามข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกันหรือไม่

1.2.3 ระดับการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติ และระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวสัมพันธ์กันหรือไม่

1.3 สมมุติฐาน

1.3.1 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวต่างกันในกลุ่มสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกัน

1.3.2 ระดับการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว แตกต่างกันในกลุ่มสตรีพิการที่มีข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกัน

Copyright© by Mahidol University

1.3.3 ระดับการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติสัมพันธ์กับระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

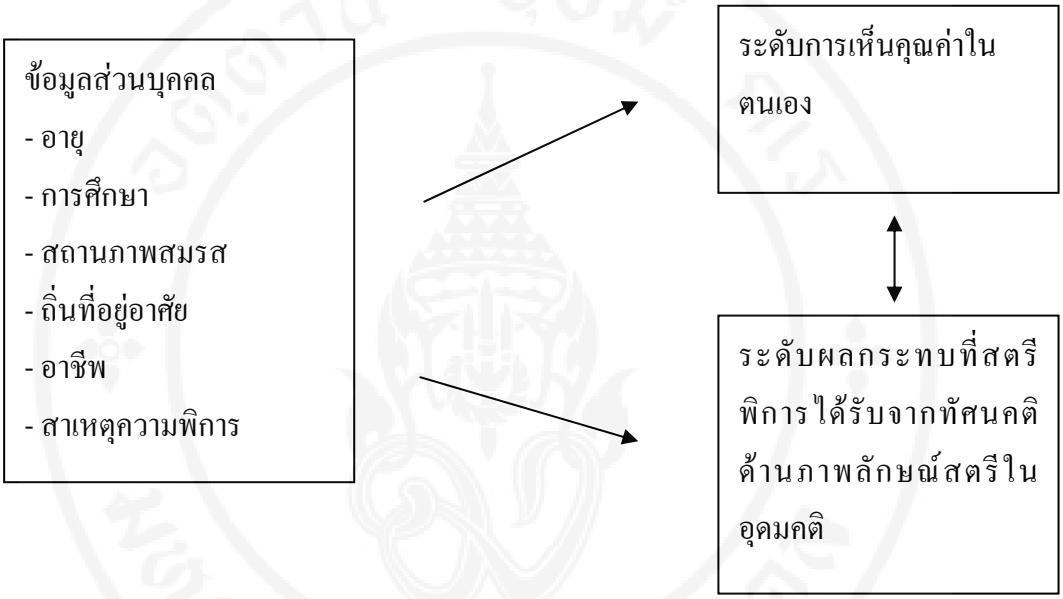

1.5 วัตถุประสงค์งานวิจัย

1.5.1 เพื่อทราบระดับการเห็นคุณค่าของตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว

1.5.2 เพื่อทราบระดับผลกระทบที่สตรีพิการสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติ

1.5.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของระดับผลกระทบที่สตรีพิการสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

1.5.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวต่อตัวแปร อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และสาเหตุความพิการ

Copyright by Mahidol University

1.5.5 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อตัวแปร อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และสาเหตุความพิการ

1.6 ขอบเขตการวิจัย

1.6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่เป็นสุภาพสตรี ในจังหวัดลำปาง จำนวน 374 คน

1.6.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาภายใต้แนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

1.6.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเพศสภาพ

1.6.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางกาย

1.6.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

1.6.2.4 แนวคิดสตรีนิยมเกี่ยวกับความพิการ

1.6.2.5 แนวคิดปิตาธิปไตย

1.7 ประโยชน์จากการศึกษา

1.7.1 ได้ทราบถึงลักษณะการเห็นคุณค่าของตนเองของสตรีพิการ

1.7.2 ได้ทราบถึง ความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติและการเห็นคุณค่าของตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว

1.7.3 ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการวางแผนเสริมพลังแก่สตรีพิการไทย

1.8 นิยามศัพท์

สตรีพิการ หมายถึง สตรีที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหว สามารถเห็นความบกพร่องทางร่างกายอย่างชัดเจน หรือสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหว มือ แขน ขา ลำตัว อันเนื่องมาจากความพิการมาแต่กำเนิด หรือพิการภายหลัง เช่นขาขาด อัมพาต โรคข้อ ซึ่งต้องเป็น

Copyright by Mahidol University

บุคคลที่จดทะเบียนคนพิการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2550 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

การเห็นคุณค่าของตนเอง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเอง ทั้งด้านบวกและด้านลบ จากความรู้สึก ทัศนคติ และประสบการณ์ของตน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการมีสุขภาพจิตที่ดี และสร้างความมั่นใจในการกระทำการใดๆให้บรรลุผลสำเร็จตามที่คาดหวัง และนำไปสู่การยอมรับนับถือความสามารถของตนเองได้ ไม่ดูถูกตนเอง และเชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถ กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้สำเร็จ จนเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่นๆ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติ หมายถึง ลักษณะของสตรีตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า “ภาพลักษณ์” หมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าร่างกายตนควรจะเป็นเช่นนั้น จินตภาพ และให้ความหมายของคำว่า “อุดมคติ” หมายถึง จินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงาม และความจริง ทางใดทางหนึ่งที่มนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน ดังนั้น ภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติ หมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิดหรือที่คิดว่าสตรี ควรมีลักษณะมาตรฐานแห่งความดี ความงาม รูปร่าง ตามที่แต่ละสังคมได้วางไว้

ในที่นี้ สตรีในอุดมคติของสังคมไทย ให้ความหมายของ สตรีที่”ดี” คือ สตรีที่มีผิวขาว จมูกโด่ง มีความสมบูรณ์ทางกาย ไม่มีความพิการ สูงได้สัดส่วน

Copyright by Mahidol University

บทที่ 2
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีประเด็นที่สำคัญ ดังจะนำเสนอเป็นลำดับต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเพศสภาพ (gender)
2. แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางกาย (body image)
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง (self esteem)
4. แนวคิดสตรีนิยมเกี่ยวกับความพิการ
5. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมปิตาธิปไตย (patriarchy culture)
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับเพศสภาพ (gender)

ภัสสร(ภัสสร ลิมานนท์, 2529) กล่าวว่า แนวคิดเพศสภาพ เป็นส่วนช่วยให้สังคมได้จัดสรรแบ่งบทบาทความรับผิดชอบที่ยอมรับกันว่าเหมาะสมกับสรีระของแต่ละเพศ โดยประเภทงานแบบใดที่ฝ่ายชายหรือหญิงควรทำ ตามโครงสร้างสรีระของแต่ละเพศ เช่น ฝ่ายชายมีความคล่องตัว แข็งแรงกว่า ดังนั้นเมื่อมีการการออกศึกสงคราม ล่าสัตว์ และกิจกรรมโลดโผนอื่นๆ ก็ควรเป็นหน้าที่ของชาย ในทางตรงกันข้ามเนื่องจาก หญิงต้องตั้งครรภ์เลี้ยงลูก จึงควรต้องรับหน้าที่ดูแลบ้าน เตรียมอาหาร อบรมเลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้ในหลายๆสังคม มีข้อห้ามมิให้สตรีมีบทบาททางสังคมหรือศาสนาที่สำคัญๆ อีกทั้งความเชื่อที่ว่าสตรีจะไม่สามารถทำงานหนักได้เท่ากับชายเพราะสภาพร่างกายด้อยกว่า กิจกรรมหลายประเภทที่ผู้ชายเป็นผู้ปฏิบัติ สร้างความเข้าใจและเป็นที่ยอมรับว่าชายเป็นตัวแทนของมนุษยชาติ เพราะชายเป็นผู้สร้างสรรค์ถาวรวัตถุวัฒนธรรมเทคโนโลยีให้แก่สังคม ความเชื่อเช่นนี้ทำให้ชายมีความสำคัญในฐานะเป็นผู้ดัดแปลงธรรมชาติเป็นวัฒนธรรม

ชูเออร์ (Schur, 1984) ได้อธิบายว่าภายใต้ระบบบรรทัดฐานทางเพศสภาพ ได้กำหนดแบบแผนและประเมินคุณค่าทางจิตวิทยาและวัฒนธรรมสังคม ของพฤติกรรมทั้งในเพศหญิงและชาย ซึ่งพฤติกรรมของผู้หญิงและชาย จะถูกประเมินและควบคุมผ่านไปตามบรรทัดฐานที่เป็นกรอบในการประเมินคุณค่าระหว่างกันและกันของความเป็นหญิง และความเป็นชาย โดยกระบวนการขัด

Copyright by Mahidol University

เกลาทางสังคม บรรทัดฐานที่ผ่านกระบวนการขัดเกลานี้จะถูกซึมซับเข้าไปในระบบความคิดและจิตสำนึกของผู้หญิงให้ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ หากมีการละเมิดบรรทัดฐานผู้หญิงจะได้รับการลงโทษจากสังคม และรู้สึกผิดอันจะนำไปสู่การประณามตนเอง กระบวนการประทับตราทางสังคม จึงเป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุน บังคับให้เกิดข้อจำกัดและขอบเขตให้ผู้หญิง

นอกจากระบบบรรทัดฐานทางเพศสภาพจะให้ข้อจำกัดและทางเลือกแก่บุคคลแล้ว ยังควบคุมความสัมพันธ์ พฤติกรรมของผู้คนด้วย บรรทัดฐานที่ควบคุมและกำหนดแนวทางพฤติกรรมของผู้หญิง ที่เห็นได้ชัดคือ บรรทัดฐานที่เกี่ยวกับความเป็นแม่ เป็นความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังบทบาทพื้นฐานเพศหญิง ซึ่งเป็นส่วนที่ควบคุมอิสรภาพส่วนบุคคลของผู้หญิง การกำหนดบทบาทของผู้หญิงต่อภาระรับผิดชอบในการเลี้ยงดูบุตร ก็เป็นการจำกัดสิทธิและโอกาสของผู้หญิงในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และบรรทัดฐานเกี่ยวกับเรื่องเพศ เป็นบรรทัดฐานที่ควบคุมพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิง และเป็นแกนกลางสำคัญที่ทำให้เพศหญิงตกอยู่ในสภาพเป็นรอง

บรรทัดฐานที่ให้แนวทางในการกำหนดบทบาทของผู้หญิงเหล่านี้จึงทำให้ผู้หญิงถูกสั่งสมเป็นความเชื่อมาช้านานว่า หญิงที่ดีจะต้องกระทำบทบาทของการเป็นแม่บ้านและเป็นภรรยาที่ดี เป็นแม่บ้านที่คอยดูแลสามีและเลี้ยงดูบุตร รู้จักระมัดระวังควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในกรอบประเพณีมากกว่าผู้ชาย การแต่งงานของผู้หญิงจึงมีความสำคัญต่อชีวิตและสถานภาพของตนเองในทางที่สังคมยอมรับ ผู้หญิงจึงต้องถูกพันธนาการด้วยการแต่งงาน ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านและสนองความต้องการทางเพศ โดยไม่เรียกร้องความต้องการทางเพศของตน ควบคู่กับ กฎเกณฑ์และบรรทัดฐานเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงถูกทางจำกัดสิทธิและโอกาส เป็นเพียงแค่วัตถุทางเพศที่มีค่าต่ำกว่าผู้ชาย (ศุลีมาน วงศ์สุภาพ, 2544)

มีดส์ (Mead, 1963) ให้ความเห็นว่า เพศที่กำหนดโดยสังคมนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไปในเกือบทุกสังคมแล้วแต่ความนิยมและความเชื่อของแต่ละวัฒนธรรม หลายวัฒนธรรมเชื่อกันว่าในร่างกายของบุรุษเพศประกอบด้วยธาตุความเป็นชายและหญิงรวมกันอยู่ ทำให้โลกของชายเปิดกว้างเสรี ขณะที่ในร่างกายของหญิงมีธาตุความเป็นหญิงอย่างเดียว ฉะนั้นโลกของหญิงจึงเป็นข้อจำกัด จากความเชื่อดังกล่าวนี้ทำให้วัฒนธรรมและประเพณีที่สังคมยึดถือกันมาในการปฏิบัติต่อมนุษย์ทั้งสองเพศนี้แตกต่างกันออกไป ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเช่น การอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัว การสอนให้รู้ระเบียบสังคมที่สืบทอดกันมา ได้เน้นฐานะความเป็นผู้นำของชาย และฐานะผู้ตามของฝ่ายหญิง เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า จากวาทกรรมในต่างประเทศ บรรทัดฐานทางสังคมที่ส่งผลต่อความไม่เท่าเทียมกันทางเพศมาช้านาน โดยเน้นเกี่ยวกับบทบาทฐานะในตลาดแรงงานเป็นหลัก โดยบรรทัดฐานทางสังคมในอดีตจะให้ความสำคัญของเพศชายในแง่ที่เป็นคนทำมาหาเลี้ยงครอบครัว

Copyright© by Chiang Mai University

ส่วนเพศหญิงต้องทำงานบ้านและเลี้ยงดูลูก (male breadwinner model) จึงทำให้ในเพศชายมีโอกาสในตลาดแรงงานมากกว่าเพศหญิง เพราะถือว่ามีเวลาอุทิศให้กับการทำงานได้อย่างเต็มที่ ส่วนเพศหญิงนั้นจะต้องแบ่งเวลาให้กับการเลี้ยงดูลูก แต่อย่างไรก็ตามหลายๆประเทศในปัจจุบัน โดยเฉพาะประเทศแถบสแกนดิเนเวียได้มีการสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องดังกล่าว ได้เปลี่ยนแบบแผนของครอบครัวจากที่เน้นเพศชายเป็นผู้หาเลี้ยง มาให้ความสำคัญกับการเป็นผู้หาเลี้ยงทั้งสองฝ่าย (Duo breadwinner model) โดยให้การสนับสนุนผลักดันเพศหญิงเข้าสู่ตลาดแรงงานด้วยสวัสดิการช่วยเหลือต่างๆ (Lundqvist, 1999; Tjeder, 2002 ; Blom 2012)

ในส่วนของประเทศไทย ยังคงอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดชายเป็นใหญ่จนถึงปัจจุบัน ผู้คนในสังคมต่างๆ มักประเมินคุณค่าผู้ชายสูงกว่าผู้หญิง ซึ่งเป็นทัศนคติที่ครอบงำและมีอิทธิพลอย่างมากต่อความเป็นไปในสังคม จึงทำให้หญิงต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบและต้องถูกกำหนดบทบาทให้สนองความต้องการของสังคมที่มีชายเป็นผู้นำ โดยไม่คำนึงถึงโอกาสและความก้าวหน้าสำหรับตนเอง นอกจากนั้นในหลายกรณีผู้หญิงยังถูกตัดทอนโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถ และความรอบรู้ของตนซึ่งทำให้เป็นการยากสำหรับผู้หญิงที่จะยกระดับสถานภาพของตนเพื่อโอกาสที่ดีกว่าในสังคม (กิตวิภา สุวรรณรัตน์, 2543)

กล่าวได้ว่า เพศสภาพ คือกรอบ แนวคิด บรรทัดฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดบทบาทของหญิงและชายของแต่ละสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดความเชื่อที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละบริบท ในงานวิจัยชิ้นนี้ เพศสภาพจะอยู่ภายใต้กรอบแนวคิด ความเชื่อที่ว่าเนื่องจากชายเป็นเพศที่มีโครงสร้างทางสรีระที่แข็งแรงกว่า จึงเป็นเพศที่เหมาะต่อกิจกรรมผาดโผนและการทำงานนอกบ้าน มีหน้าที่เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ส่วนเพศหญิงมีโครงสร้างทางสรีระที่บอบบาง จึงควรอยู่กับบ้าน มีหน้าที่เพียงให้กำเนิดบุตร เป็นแม่บ้าน คอยปรนนิบัติสามีและลูก ไม่มีสิทธิมีเสียงใดๆมากนัก จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เพศหญิงโดนเลือกปฏิบัติและถูกกดขี่อยู่เสมอ โดยที่รู้และไม่รู้ตัว

2.2 แนวคิดด้านภาพลักษณ์ทางกาย (body image)

ภาพลักษณ์ทางกาย หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อร่างกาย ซึ่งรวมถึงขนาดของร่างกาย การทำหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่างๆของร่างกาย ศักยภาพ และรูปร่างลักษณะ โดยสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามการรับรู้และประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับและให้ความสำคัญ (Stuart & Sundeen 1987)

Copyright by Mahidol University

เมอร์รี่ (Murry, 1972) กล่าวว่า ภาพลักษณ์เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของลักษณะภายนอกของบุคคลด้านร่างกาย ต่อความรู้สึกภายในด้านทัศนคติ และอารมณ์

ที่มีต่อตนเอง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลาจากประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงต่างๆของชีวิต

กรุนดิมานด์ (Gruendeman, 1975) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ทางกาย เป็นความนึกคิดของร่างกายตนเองจากจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก การรับรู้เกี่ยวกับร่างกายตนเองภายใน และรูปพรรณที่สังเกตได้จากภายนอก ประกอบกับปฏิกิริยาจากบุคคลอื่นๆที่มีต่อร่างกายตน โดยที่การรับรู้ดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดชีวิต

นอริส (Norris, 1978) กล่าวว่า ภาพลักษณ์เป็นภาพที่ตัวบุคคลสร้างขึ้นในใจเกี่ยวกับร่างกายของตน ซึ่งอาจอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงหรือปรุงแต่งขึ้นเองก็ได้ โดยที่อาจมีความสอดคล้องกับโครงสร้างทางกายภาพที่เป็นของตนเองและบุคคลอื่น

มัวร์ (Moore, 1990) กล่าวว่า ภาพลักษณ์เป็นความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวกับร่างกายของบุคคล เกิดจากการรับรู้ภายใน จินตนาการ อารมณ์ และประสบการณ์ การประเมินตนเองและรับรู้ว่าร่างกายเราเป็นอย่างไร ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสิ่งเร้าภายในและภายนอก

ไรซ์ (Rice, 1987) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ทางกาย สามารถถูกแบ่งเป็นภาพลักษณ์ในด้านบวก และภาพลักษณ์ในด้านลบ คนที่มีภาพลักษณ์ในด้านบวกจะมีความพึงพอใจในร่างกายของตนเอง ในขณะที่คนที่มีภาพลักษณ์ในด้านลบ จะไม่พึงพอใจในร่างกายตน ส่งผลต่อความมั่นใจในตนเอง และระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง อันสามารถจะนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าหรือโรคทางจิตเวชได้

เดือนทิพย์ (เดือนทิพย์ ศิริวงศ์วิไลชาติ, 2536) กล่าวว่า คือความรู้สึกนึกคิดและเจตคติที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่ปรากฏ ด้านความสามารถและสมรรถภาพในการทำหน้าที่ของร่างกาย และด้านการรับรู้-การแปลความหมายจากปฏิกิริยาของบุคคลอื่นในสังคมที่มีต่อร่างกายของตน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามช่วงวัยการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของชีวิตและสิ่งแวดล้อม

2.2.1 องค์ประกอบของภาพลักษณ์ทางกาย

ไพรซ์ (Price, 1990) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของบุคคลประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ส่วนที่สัมพันธ์กัน คือ (ก)ภาพลักษณ์ของร่างกายที่เป็นจริง (body reality) เป็นลักษณะทางกายภาพตามธรรมชาติของร่างกาย เช่น อ้วน เตี้ย ผอม เป็นต้น เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเลือกได้ มีความเฉพาะเจาะจงแตกต่างกันไปตามบุคคล (ข)ภาพลักษณ์ของร่างกายในอุดมคติ (body ideal) หมายถึงความรู้สึกของบุคคลต่อลักษณะร่างกายของตนว่ามีความคาดหวังให้ร่างกายเป็นไปแบบใด โดยความคาดหวังดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อม และบริบทรอบข้าง (ค)ภาพลักษณ์ของร่างกายตามการแสดงออก (body presentation) เป็นความรู้สึกของบุคคลต่อการแสดงออกของตนเอง

Copyright© by Chiang Mai University

เช่น การแต่งกาย พฤติกรรมต่อสาธาณชน องค์ประกอบดังกล่าวจะอยู่ในสภาพที่สมดุลตลอดเวลา เมื่อใดก็ตามที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง จะมีผลทำให้องค์ประกอบที่เหลือเกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดภาวะสมดุล

โบล์วดิง (Boulding, 1975) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของภาพลักษณ์ 4ประการ คือ

1. องค์ประกอบเชิงการรับรู้ (perceptive component) คือ ปรากฏการณ์การรับรู้เกี่ยวกับร่างกาย และการทำหน้าที่ของร่างกาย เกิดจากความคาดหวังของตนเองหรือจากปฏิกิริยาจากบุคคลที่มาจากการสังเกตโดยตรง

2. องค์ประกอบเชิงความรู้ (cognitive component) คือ การตระหนักรู้ด้านบทบาทของภาพลักษณ์ต่อการทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวัน ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจาก ค่านิยม ทัศนคติ และความรู้ที่ได้รับ

3. องค์ประกอบเชิงความรู้สึก (affective component) ภาพลักษณ์ของบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่มากระทบเช่น การเจริญเติบโต หรือภาวะสุขภาพ ที่ส่งผลต่อการยอมรับและไม่ยอมรับตนเอง

4. องค์ประกอบเชิงการกระทำ เป็นการประเมินตนเองกับเจตนาที่จะปฏิบัติโต้ตอบกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงความรู้และองค์ประกอบเชิงความรู้สึก ว่าพึงพอใจในตนเองมากน้อยเพียงใด และจะกระทำการสิ่งใดต่อความพึงพอใจนั้นๆ

2.2.2 ความสำคัญของภาพลักษณ์ทางกาย

ภาพลักษณ์ทางกายมีความสำคัญต่อความมั่นคงทางด้านจิตใจของบุคคลเป็นอย่างมาก เป็นมุมมองของบุคคลที่มีต่อร่างกายของตนตามที่ตนเองเห็น โดยอาจเป็นทั้งตามความจริงหรือบิดเบือนก็ได้ ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในภาพลักษณ์ของตนจะส่งผลสู่พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้นๆ บุคคลที่มีความพึงพอใจ จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น แต่หากบุคคลนั้น ไม่พึงพอใจในภาพลักษณ์ทางกายของตนเอง หรือมองในแง่ลบ ก็จะขาดความเชื่อมั่น (Thompson, 1999)

จะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์ทางกายนั้นส่งผลโดยตรงต่อการสร้างความกังวลในบุคคล จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลมีอัตมโนทัศน์ไปในทิศทางใดใด และเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการประเมินคุณค่าในตนเอง (Grundemann, 1975)

Copyright by Mahidol University

2.2.3 การเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์

บุคคลสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ได้ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นชั่วคราวและถาวร เนื่องจากทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลนั้นๆ สามารถสรุปสาเหตุที่ทำให้ภาพลักษณ์สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ 4 ประการ ดังนี้ (Brundage & Broadwell, 1987, Ellis & Nowlis, 1985, Shontz, 1975, เดือนทิพย์ ศิริวงศ์วิไลชาติ, 1993)

2.2.3.1 ความล้มเหลวของพัฒนาการชีวิตตามช่วงวัยต่างๆ เช่น วัยทารกที่ต้องการการดูแล สัมผัสจากพ่อแม่ วัยเรียนที่ต้องการความสนใจจากเพื่อน หากไม่ได้รับการตอบสนองดังกล่าว จะทำให้เด็กเกิดความสงสัยในตัวเอง จึงเกิดการแยกตัวจากสังคม เป็นต้น

2.2.3.2 การเปลี่ยนแปลงรูปร่างลักษณะ ของร่างกายภายนอกที่สังเกตเห็นได้ โดยมีสาเหตุที่ทำให้ร่างกายของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป คือ

1. การตัดอวัยวะทิ้ง เช่น การตัดแขน ขา จากการได้รับอุบัติเหตุ การเป็นโรคต่างๆที่ก่อให้เกิดความพิการ

2. ความผิดปกติของเซลล์และเนื้อเยื่อ ที่ทำให้ร่างกายภายนอกมีลักษณะที่ไม่ต้องตาแก่ผู้พบเห็น ทำให้ผู้ป่วยกันตัวเองออกจากสังคม เนื่องจากกลัวการรังเกียจ

3. ความผิดปกติของการเผาผลาญ และการรับประทาน เช่น รับประทานเกินกว่าที่ร่างกายต้องการและสามารถเผาผลาญได้ ทำให้เกิดโรคอ้วน โรคเบาหวาน เป็นต้น

4. การได้รับการรักษาด้วยยา รังสี และสารเคมี หรือการผ่าตัดที่ทำให้ลักษณะภายนอกเปลี่ยนแปลงไป เช่นการเกิดผมร่วงจากเคมีบำบัด การผ่าตัดเต้านมเพื่อรักษาโรคมะเร็ง เป็นต้น

2.2.3.3 การเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่างๆในร่างกาย เกิดขึ้นได้จากสาเหตุหลายประการ คือ

1. โรคที่ทำให้เสียความรู้สึก และการเคลื่อนไหว เช่น การสูญเสียหน้าที่ของระบบประสาทจากการได้รับบาดเจ็บจากสมอง และไขสันหลัง หลอดเลือดอุดตันในสมอง หรือ โรคที่ทำให้เกิดหูหนวก ตาบอด

2. โรคเรื้อรังต่างๆ ที่ทำให้หน้าที่การทำงานของอวัยวะในร่างกายเปลี่ยนแปลงไป เช่น โรคหัวใจ โรคไต ทำให้ความสามารถในการทำหน้าที่ผิดแปลกไป

2.2.3.4 กลุ่มบุคคลที่มีบุคลิกภาพผิดปกติ เช่น ผู้ป่วยโรคจิต โรคประสาท เป็นต้น

Copyright© by Chiang Mai University

สามารถสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ทางกาย หมายถึง ความคิดเห็นและการรับรู้ของบุคคลที่มีต่อร่างกาย ขนาด และการทำหน้าที่ ตลอดจนปฏิกิริยาที่ได้รับจากบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง ก่อให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ที่ตนมี ความรู้สึกดังกล่าวนั้นมาจากการรับรู้ 2 ลักษณะ คือ การรับรู้ตามความเป็นจริงและการรับรู้ที่บิดเบือนจากความเป็นจริง บุคคลที่มีการรับรู้ตามความเป็นจริง จะมองเห็นตนเองในสภาพที่เป็นอยู่จริง มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ยอมรับ พึงพอใจ แม้ว่าปฏิกิริยาจากคนรอบข้างอาจเป็นไปในแง่ลบ กระนั้นก็ยังคงมีความภูมิใจในร่างกายของตน ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่มีการรับรู้ตามความเป็นจริงแต่ไม่พอใจในร่างกายตนเอง หรือรับรู้ภาพลักษณ์ตนเองที่บิดเบือนไปในแง่ลบ ก็จะเกิดความกังวล ไม่มั่นใจในตนเอง ส่งผลต่อบุคลิกภาพ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก และระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ทางกายสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามช่วงวัยต่างๆของชีวิต สิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม และประสบการณ์ต่างๆที่บุคคลได้รับ

2.3 การเห็นคุณค่าในตนเอง (self esteem)

2.3.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

คูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1981) กล่าวถึง คุณค่าในตนเองว่าเป็นการประเมินคุณค่าตนเองของบุคคล และทัศนคติที่มี ต่อตนเองในด้านการยอมรับหรือไม่ยอมรับเกี่ยวกับตนเอง แสดงถึงขอบเขตความเชื่อที่บุคคลมีต่อความสามารถ(capable) ความสำคัญ(significant) ความสำเร็จ (successful) และความมีคุณค่าในตนเอง(worthy) เชื่อมั่นในอำนาจการกระทำของตนเองว่าตนเองนั้นสามารถกระทำสิ่งต่างๆให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการได้

แบรนเดน (Branden, 1983) กล่าวถึงคุณค่าในตนเองว่า 1) คือความเชื่อมั่นในความสามารถของบุคคลในการเกิด และการเผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆในชีวิตได้อย่างเหมาะสม และ 2) คือความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ความรู้สึกมีชีวิตอย่างมีคุณค่า เหมาะสม สามารถใช้สิทธิ์ในการบอกถึงสิ่งที่ต้องการในชีวิต และมีความพยายามในการทำให้ชีวิตมีความสุข

กนกวรรณ (กนกวรรณ อังกะสิทธิ์, 2540) กล่าวว่า คุณค่าในตนเอง คือ การที่บุคคลนั้นสามารถวิเคราะห์ตนเองแล้วพบว่า ตนเองดี เป็นคนมีคุณค่า มีความสามารถในการที่จะทำสิ่งต่างๆแล้วประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ และพึงพอใจในการกระทำของตน รู้สึกตนเองมีความสำคัญ โดยบุคคลและสังคมรอบข้างยอมรับ เป็นการรับรู้ตนเองของบุคคลที่ประกอบด้วย การรับรู้ตนเองทั้งด้านครอบครัวและสังคม รวมถึงมีความเข้าใจตนเองแล้วแสดงออกในแง่ของการ

Copyright by Mahidol University

ยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเองในความสามารถ ความสำเร็จ ความมีคุณค่า และความมีพลังอำนาจในตน พร้อมทั้งรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง ซึ่งสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและท่าทาง การแสดงออก

นิพนธ์ (นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม, 2519) ได้ให้ความหมายของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่า หมายถึงการพิจารณาตัดสินค่าของตนตามความรู้สึก และทัศนคติที่มีต่อตนเองของบุคคลในเรื่อง การประสบความสำเร็จ การประสบความล้มเหลว การปฏิเสธตนเอง การยอมรับตนเอง การพึ่งตนเอง คิดว่าตนเองมีค่าในสังคม ตลอดจนการได้รับการยอมรับจากสังคม การได้รับการยอมรับจากบิดา มารดา ผู้อาวุโสหรือผู้มีอำนาจเหนือกว่า

ชนัสดา (ชนัสดา เรือนเย็น, 2552) กล่าวถึงคุณค่าในตนเองว่า หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นความรู้สึกที่เกิดจากการประเมินคุณค่าแห่งตนตามความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อตนเองว่ามีคุณค่า มีความตระหนัก มีความสำคัญ ให้ความเคารพตนเอง ยอมรับตนเอง มีความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆให้ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนได้รับการยกย่องและยอมรับของครอบครัวและสังคม มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นเมื่อสัมผัสกับสิ่งรอบๆตัวเราไม่ว่าจะเป็นคำพูดหรือการรับรู้

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ความรู้สึกที่บุคคลคนหนึ่งมีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ ภาคภูมิใจในตนเอง ถึงแม้จะดูเหมือนว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้น เป็นเรื่องปัจเจกบุคคล เป็นการคิด การวิเคราะห์ตัวเองด้วยตนเองทั้งสิ้น กระนั้น ความรู้สึกที่ตนเองได้รับจากบุคคลภายนอกกลับมีผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์ จะไม่สามารถรู้ว่า ตนเอง”เก่งกาจ” หรือ “เฉลียวฉลาด”มากเพียงใด หากขาดซึ่งตัว”วัดผล” หรือตัว “เปรียบเทียบ” การตอบสนองจากคนรอบข้างจึงเป็นภาพสะท้อนให้เราเห็น คุณค่า และความสามารถของตนเอง ก่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ประเมินตนเองว่าเรา”พึงพอใจ” กับภาพสะท้อนดังกล่าวหรือไม่ มากน้อยเพียงใด หากการประเมินเป็นไปในด้านบวก ก็จะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เข้มแข็ง มีความมั่นใจที่จะฝ่าฝันอุปสรรคที่เข้ามาในชีวิต แต่หากประเมินในด้านลบ จะทำให้รู้สึกว่าตนมีปมด้อย ไร้ค่า ไม่สามารถจะจัดการใดๆได้ด้วยตนเอง

2.3.2 ทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองของมาสโลว์

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy theory of needs) เชื่อว่าความต้องการความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นขั้นสูงสุดของการก้าวไปสู่ความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นความมุ่งมาดปรารถนาขั้นสูงสุดของมนุษย์ ตามความเชื่อของมาสโลว์ ซึ่งทฤษฎีนี้กล่าวถึง

Copyright by Mahidol University

ความต้องการที่ก็ให้เกิดแรงจูงใจที่ต่างกัน ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่ต่างกัน โดยมีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ขั้นต่ำ จนถึงขั้นสูง ดังนี้

2.3.2.1 ความต้องการด้านร่างกาย เป็นความต้องการขั้นแรกของบุคคล นั่นคือ เป็นความต้องการที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ เช่น การมีปัจจัยสี่ อาหาร น้ำดื่ม อากาศ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญ เนื่องจากความต้องการทางร่างกายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน หากยังไม่ได้รับการตอบสนอง จะส่งผลให้ไม่สนใจที่จะตอบสนองความต้องการด้านอื่นๆ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นรอง

2.3.2.2 ความต้องการด้านความปลอดภัย เป็นความต้องการที่ได้รับการพัฒนาต่อจากความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการในที่นี้ เป็นความต้องการได้รับความมั่นใจในความไม่แน่นอนของชีวิตและทรัพย์สิน เป็นความต้องการที่จะได้รับความมั่นคงทางจิตใจ เช่น หน้าที่การงาน ความปลอดภัยทางกาย หรือการทำประกันชีวิต ก็เป็นการตอบสนองการต้องการความปลอดภัยรูปแบบหนึ่ง หากในส่วนนี้ไม่ได้รับการตอบสนอง และบุคคลมีความรู้สึกว่าไม่สามารถทำนายได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นในชีวิต จะส่งผลให้บุคคลรู้สึกขาดความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิต

2.3.2.3 ความต้องการความรักและการอยู่ร่วมกัน ความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในทางบวกของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความชื่นชม ไว้ใจ และให้การเคารพนับถือซึ่งกันและกัน มีความสามารถในลักษณะรักใคร่ชอบพอกัน เช่น การมีเพื่อน หรือมีคนรัก เน้นทั้งการให้ความรักแก่ผู้อื่น และ การได้รับความรักจากผู้อื่น (need to love and to be loved) ไม่ใช่ความต้องการทางเพศ

2.3.2.4 ต้องการความรู้สึกเห็นคุณค่าแห่งตน ความต้องการในขั้นนี้เป็นขั้นสูงสุดของการก้าวไปสู่การเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง โดยความต้องการความรู้สึกเห็นคุณค่าแห่งตนประกอบด้วย 2องค์ประกอบดังนี้

1. การเคารพตนเอง เป็นความต้องการ การมีความสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความแข็งแกร่งและต้องการที่จะประสบความสำเร็จ เมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกดังกล่าวแล้ว จะส่งผลให้รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถที่จะเอาชนะ และประสบความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่างๆ

2. การได้รับการยกย่องจากผู้อื่น เป็นความต้องการที่จะได้รับการยอมรับ การยกย่องจากบุคคลอื่น รู้ว่าตนเองมีชื่อเสียง และมีสถานภาพทางสังคม

มาสโลว์เชื่อว่า ความพึงพอใจที่ได้รับจากความต้องการความรู้สึกเห็นคุณค่าแห่งตน เช่น ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่างๆ ได้บรรลุตามเป้าหมาย ได้รับคำยกย่องชมเชยจากบุคคลแวดล้อม จะนำไปสู่ การมีความเชื่อมั่นในตนเอง

Copyright by Mahidol University

2.3.2.5 ความต้องการการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของบุคคล บุคคลมีความสามารถที่จะทำหรือเป็น ในสิ่งที่บุคคลสามารถทำหรือเป็น โดยมองว่าทุกคนมีความสามารถในตนเองหากพยายามพัฒนาความสามารถของตนให้ไปถึงจุดสูงสุด ด้วยการใช้สิ่งที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นพรสวรรค์ ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ อีกทั้งมีการปรับปรุงตนเองให้ไปถึงจุดหมาย นั่นก็คือ ความสมบูรณ์ทางจิตใจ แสดงว่าบุคคลนั้นมีความต้องการการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง

มาสโลว์เชื่อว่า บุคคลทุกคนสามารถที่เข้าใจตนเองได้ รับรู้ความสามารถตนเองว่าไม่มีขีดจำกัด เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วภายในตัวบุคคล ขึ้นอยู่กับว่าจะมีโอกาสอันเอื้ออำนวยให้บุคคลได้ดึงเอาความสามารถที่มีอยู่ออกมาใช้อย่างเต็มศักยภาพ และมีความสามารถในการนำทางตนเอง เพื่อให้ไปสู่จุดสูงสุดที่มนุษย์จะพัฒนาได้หรือไม่ (Maslow, 1970)

2.3.3 ทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก

โรเซนเบิร์กกล่าวว่าตัวตน(self) ประกอบด้วยสองส่วน คือ บุคลิกลักษณะ(identity) ซึ่งเป็นตัวแทนของ ตัวแปรด้านความตระหนักรู้(cognitive variables) และ การรับรู้คุณค่าในตนเอง (self esteem) ซึ่งเป็นตัวแทนของตัวแปรด้านความรู้สึก(affective variables) บุคลิกลักษณะหรือตัวแปรด้านความตระหนักรู้นั้น เกี่ยวข้องกับการรับรู้และเข้าใจความหมาย ส่วนการรับรู้คุณค่าในตนเองนั้น เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมซึ่งเกิดขึ้นแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล

การรับรู้คุณค่าในตนเอง มีส่วนประกอบที่สำคัญที่สามารถแยกได้อีกเป็นสองส่วน ได้แก่ ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า(self worth) ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้คุณค่า การตีราคาตนเอง และความรู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพ(efficacy) ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสังเกตผลกระทบในเหตุการณ์หนึ่งๆของตนเอง

โรเซนเบิร์ก พบว่า หากเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าในตนเองของหญิงและชายแล้วให้ผลที่แตกต่างกัน สำหรับผู้หญิง การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว และเพื่อนส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมาก ส่วนการมีอำนาจในการควบคุม ความสามารถในการทำงานส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเพศชายมากกว่า(Rosenburg, 1965)

2.3.4 ทฤษฎีของคาล โรเจอร์

Copyright by Mahidol University

โรเจอร์เชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติที่ดี มีแรงจูงใจไปทางด้านบวก เป็นผู้มีเหตุผล ได้รับการขัดเกลา และมีความสามารถที่จะตัดสินทางเลือกชีวิตของตนเองได้ ถ้ามีอิสระเพียงพอ และใน

สภาพที่เอื้ออำนวย มนุษย์จะพัฒนาไปได้เต็มศักยภาพ โดยจะพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ไปสู่การรู้จักตนเองอย่างแท้จริง

บุคลิกภาพเกิดจากแรงจูงใจ ที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าออกไป ซึ่งทำให้บุคคลพยายามสนองความต้องการต่างๆ เพื่อธำรงไว้และพัฒนาตนเองออกไป ซึ่งโครงสร้างของบุคลิกภาพประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ (สิริวรรณ สาระนาค, 2534)

2.3.4.1 The organism หมายถึงทั้งหมดของตัวบุคคล ได้แก่ สรีระ ความคิด ความรู้สึก เป็นระบบที่ก่อตัวขึ้นจากประสบการณ์ทางจิตวิทยา ประสบการณ์ในที่นี้หมายถึงทุกๆอย่างที่ทำให้อินทรีย์สามารถรับรู้หรือตื่นตัวได้ขณะนั้น ประสบการณ์เหล่านี้ทั้งหมดเรียกว่า Phenomenal field คือ แหล่งข้อมูลสำหรับบุคคล ในการปรับตัวและมีปฏิกิริยาต่อสิ่งต่างๆ ข้อมูลเหล่านี้ เป็นข้อมูลส่วนตัวที่บุคคลนั้นสามารถรับรู้คนเดียวเท่านั้น บุคคลอื่นไม่สามารถล่วงรู้ได้ บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร ขึ้นอยู่กับ phenomenal field ไม่ใช้สภาพการณ์ของสิ่งเร้า หรือสภาพการณ์จริงๆของสิ่งแวดล้อม

2.3.4.2 Self หมายถึง ตัวตนของบุคคล ขบวนการที่รวมเอาอันมโนทัศน์ค่านิยม จุดมุ่งหมาย และความคิดอ่านเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยในการดำเนินชีวิตว่าบุคคลควรประพฤติตนเช่นไร คาร์ล โรเจอร์ ได้แบ่งตัวตนของมนุษย์ออกเป็น 2 พวก คือ ตัวตนที่แท้จริง และตัวตนที่อยากจะเป็น ถ้าตัวตนที่แท้จริงกับตัวตนที่อยากจะเป็น มีความแตกต่างกันมาก หรือมีข้อขัดแย้งกันมาก บุคคลนั้นก็มีแนวโน้มที่จะเป็นบุคคลก่อปัญหาให้แก่ตนเองและผู้อื่น ในรายที่มีความแตกต่างกันรุนแรง อาจเป็นโรคประสาท หรือโรคจิตได้

เมื่อกล่าวถึงตัวตน เราจะสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ1 มโนภาพของบุคคลที่มีเกี่ยวกับตนเอง จากการเจริญเติบโตที่ที่เกี่ยวกับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว บุคคลค่อยๆสร้างมโนภาพเกี่ยวกับ ตนเองขึ้นทีละน้อย จนกลายเป็นคำจำกัดความของคำว่า"ตัวฉัน" ในที่สุด

ระดับ2 คุณค่าแห่งตน มโนภาพต่างๆ ที่บุคคลวาดเกี่ยวกับตนเอง จะค่อยๆประมวลรวมกันเป็นความเชื่อว่า เราคือบุคคลที่มีคุณค่าหรือไม่

ระดับ3 ความใฝ่ฝันที่จะเป็นบุคคลเช่นไร หมายความถึง ความคิดที่บุคคลมองว่า เขาควรเป็นเช่นไร สิ่งที่เป็นความใฝ่ฝัน หรือความคาดหวัง อาจจะตรงหรือไม่ตรงกับความเป็นจริงก็ได้เช่นกัน

โรเจอร์ กล่าวว่า ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่านั้นเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการมีสุขภาพจิตที่ดี และการสร้างความมั่นใจในการกระทำการใดๆให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ การให้คุณค่าในตนเองนั้น แบ่งได้เป็นหลายระดับ ตั้งแต่

Copyright© by Mahidol University

ระดับสูงถึงต่ำ สำหรับโรเจอร์แล้ว (Roger, 1959) ได้ให้ความเห็นว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีลักษณะที่มีความมั่นใจ มีทัศนคติในแง่บวกต่อตนเอง สามารถเผชิญหน้าต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆในชีวิต สามารถยอมรับความล้มเหลว และความทุกข์ และมีความเปิดเผยตนเองกับผู้คนรอบข้าง สำหรับบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำนั้น มักจะมีลักษณะที่ พยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าต่ออุปสรรค ไม่สามารถยอมรับได้ว่าชีวิตคนเรามีความทุกข์เป็นส่วนประกอบในชีวิตในช่วงเวลาหนึ่งๆด้วย และมักจะมีพฤติกรรมแยกตัว ปิดกั้นตัวเองจากบุคคลรอบข้าง

2.3.5 คุณลักษณะและการเห็นคุณค่าในตนเอง

ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีลักษณะดังนี้ (Roger, 1959; Rosenberg,1965)

- มีความมั่นใจในทางเลือกและการตัดสินใจของตนเอง
- ไม่เสียเวลาไปกับการกังวลในสิ่งต่างๆมากเกินไป เช่น กังวลเรื่องในอดีต หรือเรื่องอนาคตที่ไกลตัวเกินไป
- เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ว่าสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้ ไม่กลัวความผิดหวังและความยุ่งยากซับซ้อน และสามารถขอความช่วยเหลือเมื่อถึงคราวจำเป็น
- เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของตนเอง ว่ามีทัดเทียมกับผู้อื่น ไม่เหนือกว่าและไม่ต่ำกว่า ในขณะเดียวกัน ก็ยอมรับความสามารถ ชื่อเสียง และฐานะของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน
- เชื่อมั่นว่าตนเองเป็นคนน่าสนใจ และมีคุณค่าสำหรับบุคคลอื่น
- สามารถยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นแง่บวกหรือลบ

ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมีลักษณะดังนี้ (Roger, 1959; Rosenberg,1965)

- ไม่พอใจในตนเอง
- ขี้อาย
- มีความอ่อนไหวในทุกๆเรื่อง มากเกินกว่าเหตุ
- หดหู่ ไม่มีความสุข
- ละเอียดอ่อนอย่างมากต่อคำวิจารณ์จากผู้อื่น รู้สึกเหมือนตนเป็นผู้ถูกกระทำเสมอๆ
- ไม่สามารถตัดสินใจอะไรด้วยตนเองได้ กลัวความล้มเหลว
- หากไม่ได้อย่างที่คาดหวังจะรู้สึกท้อแท้อย่างมาก
- รู้สึกผิดอยู่เสมอ ไม่ว่าความผิดพลาดนั้นจะผ่านมานานแล้วก็ตาม
- มองโลกในแง่ร้าย มีทัศนคติเรื่องทั่วๆไปในแง่ลบ
- ริษยาและหงุดหงิดง่ายแม้กระทั่งในเรื่องทั่วๆไป

Copyright by Mahidol University

2.3.6 ปัจจัยที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

คุณค่าในตนเองนั้นเป็นความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ส่วนหนึ่งในชีวิตการประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวก็ขึ้นอยู่กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ความรู้สึก ความคิดและพฤติกรรมต่างๆ ที่บุคคลแสดงออกในชีวิตประจำวันนั้น ขึ้นอยู่กับการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลนั้นๆทั้งสิ้น โดยทั่วไปความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง จะเป็นลักษณะเฉพาะบุคคลจนกลายเป็นลักษณะที่สำคัญของบุคลิกภาพ เมื่อเราเห็นคุณค่าของตัวเราเองมากขึ้น มีความเคารพในเอกลักษณ์ของตัวเองมากขึ้น ความรู้สึกเดียวกันนี้จะแผ่ขยาย ไปสู่ผู้อื่น จะเห็นคุณค่าในตัวเอง ของผู้อื่นที่แตกต่างไปมากขึ้น มีความเคารพ ในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นมากขึ้น แต่สำหรับบุคคลผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ นั้น จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมทำลายตนเอง รวมถึงพฤติกรรมการติดแอลกอฮอล์ การใช้ยาเสพย์ติด การก่ออาชญากรรม และโจรกรรม (นุชจรี ฌายีเนตร, 2538)

โรเจอร์ (Roger, 1959) เชื่อว่า ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าหรือไม่นั้น มักจะพัฒนาขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งเกิดจากปัจจัยในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อ แม่ เมื่อเด็กโตขึ้น ก็จะเปลี่ยนเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดระหว่างบุคคลนั้นๆต่อบุคคลอื่นที่จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยที่มนุษย์นั้น ต้องการการรับรู้ถึงทัศนคติที่ดีที่มีต่อตนจากบุคคลภายนอก ต้องการความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าได้รับการเคารพ ดูแลด้วยความรัก

เฮอร์ล๊อก (Hurlock, อ้างถึงในสมศรี กิตติพงศ์พิศาล 2543, 27) กล่าวถึง ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่

2.3.6.1. การตอบสนองความหวังและความต้องการภายใน ในขอบเขตที่ทำให้ประสบความสำเร็จตามความเป็นจริง ไม่ตั้งเป้าหมายที่สูงเกินกว่าศักยภาพของตนเอง

2.3.6.2 การเข้าใจในตนเอง ทำให้ลดความแตกต่างของตนที่เป็นจริง และตนตามอุดมคติ การเข้าใจตนเองจะควบคู่ไปกับการเห็นคุณค่าในตนเอง คนที่เข้าใจตนเองดีจะทำให้ยอมรับตนเอง และมีอัตมโนทัศน์ที่ดีขึ้น

2.3.6.3 การมองตนเองและสิ่งที่ผู้อื่นมองตน คนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองใกล้เคียงกับสิ่งที่ผู้อื่นมองตนจะทำให้เกิดการปรับตัวที่เหมาะสมที่ทำให้ยอมรับตนเองมากขึ้น

2.3.6.4 อัตมโนทัศน์ คนที่มีมั่นคงและพอใจในอัตมโนทัศน์ จะเห็นคุณค่าในตนเองสูง คนที่มีอัตมโนทัศน์ไม่ดีจะเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

จากปัจจัยที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองนี้ ชี้ให้เห็นว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนประกอบสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างมาก เป็นสิ่งที่ช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพ พฤติกรรม แรงจูงใจ ความสัมพันธ์ ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น การเห็นคุณค่า

Copyright by Mahidol University

ในตนเองจะส่งผลให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดี มีความมั่นใจในการกระทำการใดๆให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้น

2.4 แนวคิดสตรีนิยมด้านคนพิการ

ในช่วงทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา บรรดานักสตรีนิยมเริ่มตระหนักและเห็นความสำคัญของสตรีพิการ จึงหันมาวิเคราะห์ ประสบการณ์ส่วนตัวของสตรีพิการและประสบการณ์ทางการเมืองที่กดขี่สตรีมากขึ้น และเห็นว่าสตรีพิการควรมีโอกาสตรวจสอบและเปิดเผยประสบการณ์ของตนเอง ในฐานะความเป็นมนุษย์เหมือนคนอื่นทั่วไป ภายใต้บริบททางการเมือง ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการเปลี่ยนแปลงการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทางหนึ่ง ตัวอย่างนักสตรีนิยมที่วิจัยด้านความพิการ เช่น Anne Finger ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ประเด็นเพศวิถี คือแหล่งของการกดขี่และความเจ็บปวดที่ลึกซึ้งที่สุด ซึ่งในการกดขี่นั้นได้รวมถึงบริบทในแต่ละเชื้อชาติ ชนชั้น เพศสภาพ และความพิการ โดยนักสตรีนิยมได้วิจัยและทำโครงการต่างๆในประเด็นเหล่านี้ด้วย (จุฑารัตน์ อภิวัฒน์ธนกุล, 2546)

เคียท (Keith, 1996) กล่าวว่า การนิยามคนพิการโดยคนอื่น และไม่ได้นิยามด้วยตัวของคนพิการเองเป็นปัญหาหนึ่งที่การกีดกันคนพิการ เป็นเวลาหลายปีแล้วที่งานเขียนเกี่ยวกับผู้หญิงได้ละเลยบริบทที่เกี่ยวข้องกับความพิการ ได้ถูกละเลยจากการพิจารณาภายใต้ขอบเขตของแนวคิดเรื่องความปกติ สำหรับ บรรทัดฐานของชายหญิงที่พิการถูกพิจารณาจาก อุดมคติทางกายภาพ ซึ่งสร้างความกดดันต่อผู้หญิงพิการอย่างมาก โดยเฉพาะประเด็นของครอบครัว พบว่า หญิงพิการบางคนมีอุปสรรคในการดำรงชีวิตครอบครัวเป็นอย่างมาก เช่น ในประเด็นความเป็นแม่ของหญิงพิการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายที่ส่งผลต่อความรู้ของคนพิการด้านภาวะ การเจริญพันธุ์ มีหลายแง่มุมที่กระทบต่อประสบการณ์การเป็นแม่ของหญิงพิการ ที่สังคมมองว่าหญิงพิการไม่สามารถเป็นแม่ที่สมบูรณ์ได้เนื่องจากความพิการ ในด้านการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคนพิการในกระแสหลักนั้น ก็มักจะมองข้ามการวิเคราะห์ถึงการกดขี่ทางเพศสภาพของหญิงพิการ โดยเฉพาะประสบการณ์ของหญิงพิการต่างสีผิวยังคงถูกปฏิเสธโดยนักวิจัยและนักทฤษฎี ซึ่งควรมีการพัฒนาและเพิ่มการวิจัยในส่วนนี้ต่อไป

มอริส (Morris, 1996) นักสตรีนิยมด้านความพิการ กล่าวว่า ในอดีตนักเสรีนิยมและนักคิดชายได้ครอบงำขบวนการเคลื่อนไหวคนพิการและสตรีพิการผ่านการเมือง และการถูกกีดกันออกจากสังคม แม้กระทั่งการเคลื่อนไหวของกลุ่มสตรีนิยมหรือกลุ่มคนพิการก็เพิกเฉยในมุมมองด้านสตรีพิการ การแยกประสบการณ์ของสตรีพิการออกจากประสบการณ์ของสตรีทั่วไปในงานของนักสตรีนิยม ทั้งประเด็นด้านเพศวิถี การเหยียดเชื้อชาติ และประเด็นอื่นๆ จากทฤษฎีที่ถูกสร้างนั้นจะไม่สมบูรณ์ หากขาดประเด็นของสตรีพิการ การวิพากย์ของนักสตรีนิยมที่พิการถูกนักคิดกระแสหลัก

Copyright© by Mahidol University

วิเคราะห์บนพื้นฐานความมีอคติและการกดขี่คนพิการโดยปราศจากการมองจากประสบการณ์ที่แท้จริง ในวิถีชีวิตของคนพิการ โดยเฉพาะในแง่มุมของความเป็นสตรีนั้น มีความหลากหลายและซับซ้อนมาก ส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์เช่นนี้ เป็นเพราะประเด็นการสร้างสตรีแบบอุดมคติ ที่เชื่อว่าสตรีต้องมีความสมบูรณ์ สวยงามทางร่างกาย เพื่อสนองความพึงพอใจของบุรุษ ภายใต้อุดมการณ์ความเชื่อทางสังคมในระบบปิตาธิปไตย

จากวรรณกรรมข้างต้น สรุปได้ว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสตรีพิการจากอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ยังมีค่อนข้างน้อย ในอดีต โดยมากที่มักจะเห็นการเคลื่อนไหว เรียกร้องของกลุ่มนักสตรีนิยม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสตรี และการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนพิการ แต่ทั้งสองกลุ่มกลับละเลยในประเด็นของสตรีพิการ ในปัจจุบันได้มีการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องในประเด็นสตรีพิการอยู่บ้าง โดยปัญหาหลักที่พบคือ บรรทัดฐานทางสังคมที่มีต่อสตรีพิการ สตรีพิการต้องแบกรับการถูกตีตราจากสังคมเนื่องด้วยสาเหตุที่ตนเป็น “สตรี” และ “คนพิการ” บรรทัดฐานทางสังคมทั้งในเรื่องเพศและความพิการจึงส่งผลให้สตรีพิการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างยากลำบาก สตรีพิการจึงเป็นกลุ่มที่โดนกดขี่มากที่สุด

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับปิตาธิปไตย

ปิตาธิปไตย เป็นแนวคิดที่ได้รับการวิเคราะห์จากนักสตรีนิยมที่มีแนวคิดทฤษฎีสตรีนิยมสุดขั้ว (radical feminism) โดยที่เชื่อว่าปิตาธิปไตยเป็นระบบพลังอำนาจที่เพศชายเป็นผู้ควบคุม วางแผน จัดระเบียบให้กับสังคม กดขี่เพศหญิง

วิลลิส (Willis, 1984) กล่าวว่า ในปี 1960 นักสตรีนิยมได้ตั้งข้อสังเกตว่า ปิตาธิปไตยเป็นปรากฏการณ์การเปลี่ยนผ่านทางประวัติศาสตร์ (trans-historical phenomenon) ที่เก่าแก่ที่สุดและแพร่หลายที่สุด ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการกดขี่เพศหญิง ในหลายๆประเทศ

โบสรัป (Boserup, 1970) กล่าวว่า ปิตาธิปไตยหรือระบบชายเป็นใหญ่ ปิตาธิปไตยหมายถึง ระบบการครอบครองและควบคุมของผู้ชาย และการตกเป็นเบี้ยล่างของผู้หญิงในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นลักษณะเด่นชัดในทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่อดีตกาลมาจนถึงปัจจุบัน ในทางเศรษฐกิจ ระบบชายเป็นใหญ่สะท้อนให้เห็นได้จากการแบ่งงานระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในครอบครัวที่ทำให้งานในบ้านเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเท่านั้น งานนอกบ้านที่ผู้หญิงทำเปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางการพัฒนา

Copyright by Mahidol University

ซัลทานา (Sultana, 2012) กล่าวว่า ปิตาธิไตย คือการที่เพศชายมีอภิสิทธิ์เหนือเพศหญิงทุกกรณี เป็นอุปสรรคของเพศที่จะสามารถก้าวข้ามไปสู่การพัฒนา เนื่องด้วยเหตุนี้ นักสตรีนิยมจึง

ใช้คำว่า ปิตาธิปไตย เพื่ออธิบายถึง ความสัมพันธ์ของอำนาจระหว่างเพศชายและหญิง และสิ่งที่เป็นสาเหตุให้เพศหญิงถูกครอบงำอำนาจ

ริช (Rich, 1976) กล่าวถึงระบบปิตาธิปไตยว่า เป็นการถือระบบชายเป็นใหญ่ เป็นระบบที่มีมานาน พร้อมกับการเริ่มต้นระบบสังคมเมือง และฝังรากลึกอยู่ในความเชื่อของเรา ระบบชายเป็นใหญ่หมายถึง การที่ผู้หญิงถูกกดขี่โดยผู้ชาย ซึ่งผู้ชายใช้อำนาจ การกดดันโดยตรง หรือผ่านพิธีกรรม ประเพณี กฎหมาย ภาษา ขนบธรรมเนียม สำนวนโวหาร การศึกษา การแบ่งงานกันทำ ซึ่งมีส่วนบังคับกำหนดบทบาท ที่ผู้หญิงควรทำหรือไม่ควรทำ ในลักษณะที่ผู้หญิงตกอยู่ภายใต้ผู้ชาย และไม่ว่าฐานะทางเศรษฐกิจจะเป็นอย่างไร หรือการเลือกทางเพศจะเป็นอย่างไร ผู้หญิงอาศัยอยู่ภายใต้อำนาจของบิดา และมีสิทธิหรืออำนาจเพียงเท่าที่ระบบชายเป็นใหญ่อนุญาตและเท่าที่ผู้หญิงจะยอมทนให้กับการยอมรับของผู้ชาย

ครูเกอร์และคณะ (Kruger et al, 2014) กล่าวว่า จากการรวบรวมความหมายจากงานวิจัยหลายฉบับ พบว่านักสตรีนิยมได้ตีความหมายของปิตาธิปไตยออกมาแตกต่างกันเล็กน้อย แต่มีจุดร่วมที่เหมือนกันอยู่สามประการ คือ หนึ่ง ปิตาธิปไตยเป็นปรากฏการณ์โครงสร้างทางสังคมที่เพศชายอยู่เหนือกว่าเพศหญิง สอง ปิตาธิปไตยเป็นกลไกที่เพศชายใช้กดขี่เพศหญิง และ สาม นักสตรีนิยมทั้งหลายมีเป้าหมายที่จะกำจัดระบบปิตาธิปไตยให้หมด

หฤทัย (หฤทัย บัวเขียว, 2553) กล่าวว่า ตามวาทกรรมที่เกี่ยวกับความรู้แบบสังคมปิตาธิปไตยปัจจุบัน ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า หมายถึง ความรู้แบบมีเหตุผลที่ครอบครองโดยเพศชาย หากเพศหญิงจะเป็นผู้มีความรู้ ต้องเป็นความรู้ที่มีเหตุมีผลแบบเพศชาย ซึ่งสิ่งนี้ก่อให้เกิดพื้นที่ของผู้ชายเป็นใหญ่พร้อมกับอำนาจเหนือผู้หญิงขึ้นมาในขณะเดียวกัน ความรู้ที่เพศหญิงที่ได้รับจากประสบการณ์ จากมุมมองของตน กลับถูกพิจารณาว่ามิใช่ความรู้ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ไม่มีอำนาจไปด้วย

พรสวรรค์ (พรสวรรค์ สุวรรณธาดา, 2554) ให้ความหมายของปิตาธิปไตยว่า หมายถึง สังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ มีอำนาจเหนือผู้หญิง เป็นอำนาจที่แฝงเร้นกว่าอำนาจอื่นใด คืออำนาจที่ผู้ชายโดยรวมมีเหนือผู้หญิง ครอบงำผู้หญิงไว้ให้เป็นรอง ทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่าบทบาทผู้สนองความต้องการของเพศชายนั้นเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา น่าภูมิใจ ทั้งนี้โดยยกย่องเชิดชูผู้หญิงที่ปฏิบัติเช่นนั้นว่า ดีงาม สูงส่ง ทรงคุณค่า ในภาพรวมมีลักษณะเป็นโครงสร้างครอบคลุม บทบาทพฤติกรรม วิธีคิดทั้งของเพศชายและหญิง

จากแนวคิดข้างต้น ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า บรรทัดฐานทางสังคมแบบปิตาธิปไตยนั้น เป็นบรรทัดฐานหลักที่พบเห็นได้ทั่วไปในทุกสังคม ต่างกันเพียงแค่ว่าแต่ละสังคมจะยึดถือความเป็นปิตาธิปไตยมากน้อยแค่ไหน สังคมที่ยึดถือในอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่มาก สตรีในสังคมนั้นๆย่อม

Copyright© by Chiang Mai University

ถูกกดขี่มากขึ้น ทั้งการกดขี่ทางตรง เช่น การเลือกปฏิบัติในตลาดแรงงานที่ส่วนใหญ่เพศชายจะได้รับโอกาสความก้าวหน้าในการงานมากกว่าเพศหญิง ครอบครัวเลือกที่จะผลักดันลูกชายให้เข้าสู่ระบบการศึกษามากกว่าลูกสาว เป็นต้น และ การกดขี่ทางอ้อม ผ่านความเชื่อวัฒนธรรมและสื่อ เช่น ความเชื่อที่สั่งสมมาเป็นเวลาช้านานว่าการได้ทำหน้าที่เป็นแม่และภรรยาที่ดีของสตรีนั้น เป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต การที่สื่อโทรทัศน์ นิตยสารให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ส่งผลต่อความเชื่อของสตรีว่า หญิงที่มีความเพียบพร้อม เป็นที่พึงประสงค์ของเพศชายนั้น ต้องมีร่างกายที่สมบูรณ์ รูปร่างผอมบอบบาง ผิวขาวเนียนละเอียด เป็นต้น บรรทัดฐานทางสังคมเหล่านี้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรี โดยเฉพาะสตรีพิการ ที่ต้องถูกกดขี่ทั้งในบริบทของความเป็นสตรีและคนพิการ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

นุชจรี ฌายีเนตร (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกทักษะการดำเนินชีวิตที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการ เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง ที่ศึกษาจากกลุ่มทดลองที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพในศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน จังหวัด ปทุมธานี โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีคะแนนการวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองระดับต่ำ เข้ารับการทดลองการฝึกทักษะซึ่งจากผลการทดลองพบว่า คนพิการมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นกว่าตอน ก่อนรับการฝึกทักษะ

ทิวาพร อนันตพงศ์ (2546) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย การบรรลุงานตามขั้นพื้นฐานพัฒนาการ และพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยเด็กตอนกลางในกรุงเทพมหานคร โดยการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล พบว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยมีระดับน้อย บรรลุงานตามขั้นพัฒนาการมีอยู่ระดับมาก และมีพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองระดับกลาง

จุฑารัตน์ อภิวัฒน์ธนกุล (2546) ศึกษาเกี่ยวกับ วิถีชีวิตการสร้างพลังอำนาจและกระบวนการต่อสู้เพื่อพัฒนาโอกาสทางสังคมของหญิงตาบอด โดยศึกษาเปรียบเทียบสองกลุ่มตัวอย่างในระดับรากหญ้าและระดับกลาง พบว่า ผู้หญิงตาบอดในระดับรากหญ้า มักจะถูกเลี้ยงดูด้วยความทะนุถนอม เพราะความเชื่อว่าลูกตาบอดทำอะไรไม่ได้จึงเก็บไว้ภายในบ้าน ไม่มีโอกาสพัฒนาตนเอง จึงรู้สึกว่าตัวเองต้องพึ่งพาคนอื่นตลอดเวลา ทำให้เกิดการสูญเสียความมั่นใจ มองตนเองไม่มีคุณค่า ในขณะที่ผู้หญิงตาบอดจากชนชั้นกลาง ที่ถูกเลี้ยงเหมือนเด็กทั่วไป ไม่มองว่าตาบอดเป็นปม

Copyright by Mahidol University

ด้อย สามารถยืนหยัดได้บนลำแข้งของตนเองและสามารถแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่างๆในสังคมได้ ไม่เป็นภาระของสังคม

ภัทรพร อ่อนไสว (2548) ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวในการสร้างพลังศักยภาพของสตรีพิการในไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ผู้นำสตรีพิการในการศึกษา โดยเก็บข้อมูลเชิงลึกจากการนำผู้นำสตรีพิการ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและองค์กร แบ่งข้อค้นพบเป็นสามส่วน คือ ส่วนแรกพบว่ากระบวนการสร้างพลังศักยภาพของสตรีพิการเกิดขึ้นใน3วงจร วงจรแรกคือการเรียนรู้พลังอำนาจแห่งทุกข์ วงจรที่สอง การค้นหาพลังอำนาจที่มาจากภายใน วงจรสาม วงจรแห่งการพัฒนาตนเอง กลุ่ม และองค์กร ส่วนที่สอง พบว่ายุทธศาสตร์ในการเคลื่อนไหวในการสร้างพลังศักยภาพของสตรีพิการแบ่งเป็นสามระดับ ได้แก ระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร ส่วนที่สาม พบว่าผู้นำสตรีพิการเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างพลังศักยภาพ ในการขับเคลื่อนกลุ่มองค์กร จึงมีความสำคัญที่ผู้นำต้องมีความรู้ และมีเครือข่ายสมาชิกที่เข้มแข็ง

สุปรียา เพ็งสถิต (2550) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ระหว่างการใช้และไม่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นการวิจัยทดลอง เปรียบเทียบการเห็นคุณค่าระหว่างกลุ่มสองกลุ่ม โดยที่หนึ่งกลุ่มมีการเข้าโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง และอีกกลุ่มดำเนินชีวิตตามปกติ พบว่ากลุ่มเด็กที่เข้าโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าโปรแกรม

โมไฉย อภิศักดิ์มนตรี(2552) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่พิการทางร่างกาย ศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้โปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง โรงเรียนศรีสังวาล จังหวัดนนทบุรี พบว่า เด็กพิการทางกายกลุ่มที่เข้าโปรแกรมเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นจากตอนก่อนเข้า และ สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้โปรแกรม

ชนัสดา เรือนเย็น (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวคิดสตรีนิยมต่อคุณค่าแห่งตนของผู้หญิงพิการเป็นงานวิจัยเชิงทดลอง โดยผู้วิจัยคัดเลือกมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิงพิการ จากโรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่ ที่มีคะแนนคุณค่าแห่งตนต่ำ มาเข้ารับการให้คำปรึกษากลุ่ม โดยผลการวิจัยพบว่า หญิงพิการที่เข้ารับการให้คำปรึกษาตามแนวคิดสตรีนิยม มีคุณค่าแห่งตนที่สูงขึ้นกว่าก่อนได้รับคำปรึกษา และ สูงกว่าสตรีกลุ่มที่ไม่ได้รับคำปรึกษา

สำรวย เฉิดจำลอง (2554) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล บุคลิกภาพและการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อการฝึกซ้อมของนักกีฬาคนพิการ โดยการใช้แบบสอบถามศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักกีฬาคนพิการที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักกีฬากับการกีฬาแห่งประเทศไทย ที่มีความพิการทางไขสันหลัง และโปลิโอ โดยศึกษาเป็นรายด้าน 4 ด้าน พบว่า 1.บุคลิกภาพด้านความรู้สึกด้อย

Copyright© by Chiang Mai University

และการชดเชย เพศ การเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งผลทางบวกต่อการฝึกซ้อมด้านความมุ่งมั่น ส่วนระยะเวลาในการเล่นกีฬามีผลต่อทางลงต่อการฝึกซ้อมด้านความมุ่งมั่น 2.บุคลิกภาพด้านความรู้สึกด้อยและการชดเชย การเห็นคุณค่าในตนเอง อายุ ส่งผลทางบวกต่อการฝึกซ้อมด้านความอดทน 3. บุคลิกด้านเปิดเผย อายุ การเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งผลบวกต่อการฝึกซ้อมด้านจิตใจ 4.การเห็นคุณค่าในตนเอง เพศชาย บุคลิกภาพด้านความรู้สึกด้อยและการชดเชยอายุ ระยะเวลาในการเล่นกีฬา บุคลิกภาพด้านเปิดเผย ส่งผลทางบวกต่อการฝึกซ้อมด้านระเบียบวินัย

วันชนะ ไชยะแสง (2554) ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การต่อรองกับการถูกตีตราจากสังคมของผู้หญิงพิการในสังคมลาว โดยศึกษาสองกรณีศึกษาในนครหลวงเวียงจันทร์ โดยผู้ถูกศึกษามีสถานะทางสังคมทีแตกต่างกัน ผู้ถูกศึกษาท่านแรก เคยตาดีมาก่อนและได้รับการศึกษาที่ดีจึงมีความมั่นใจในตนเองและไม่มีความกดดันทางอารมณ์ความรู้สึกมากนักหากเทียบกับ ผู้ถูกศึกษาท่านที่สอง ที่พิการทางการมองเห็นตั้งแต่ยังเด็ก จึงไม่ได้รับการศึกษามากเท่าใดนัก บุคลิกจึงมีความเก็บกดและมีการตอบโต้ทางอารมณ์รุนแรงมากกว่า ซึ่งจะเห็นได้ว่ากรณีศึกษาที่มีต้นทุนทางสังคมดีกว่าจะเลือกจัดวางตำแหน่งแห่งที่ของตนใหม่และสร้างอัตลักษณ์ตนเองใหม่เพื่อไม่ให้ถูกตีตราได้ง่ายกว่าอีกกรณีหนึ่ง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ พบว่า การศึกษาเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นเรื่องที่สำคัญ และมีการศึกษาแล้วกลุ่มตัวอย่างหลากหลายกลุ่ม แต่ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นหลักในเรื่องสตรีพิการค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ที่มีจะเน้นไปที่กลุ่มของหญิงตาบอด ทำให้ขาดมิติคนพิการประเภทอื่นๆ หรือไม่ ก็ศึกษาเน้นไปที่ผลของการปฏิบัติ การนำวิธีการต่างๆไปประยุกต์ใช้ ไม่ได้ศึกษาที่ตัวปัญหาอย่างลึกซึ้ง ทำให้ขาดความหลากหลาย และขาดแง่มุมเชิงลึกบางแง่มุมที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีพิการ

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Cornwell and Schmitt (1990) ศึกษากลุ่มสตรีที่เป็นรูมาตอยด์และลูปัส โดยทดสอบในเรื่อง1)ความสัมพันธ์ของความเจ็บป่วยต่อการรับรู้สถานะของสุขภาพ การให้คุณค่าในตนเอง และการให้ภาพลักษณ์ตนเอง 2)ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานะของสุขภาพ การให้คุณค่าในตนเอง และการให้ภาพลักษณ์ตนเอง 3)ความสัมพันธ์ที่กล่าวมาข้างต้นกับอายุและช่วงเวลาที่ได้รับวินิจฉัยว่าป่วย 4)ปัญหา ความต้องการและความกลัว พบว่าในการรับรู้สถานะสุขภาพมีความแตกต่างกันตามโรคที่ป่วย และการให้คุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน การให้ภาพลักษณ์ตนเองของกลุ่มคนป่วยโรคลูปัสต่ำกว่าคนป่วยโรครูมาตอยด์และคนปกติ ในด้านความสัมพันธ์ การรับรู้สถานะสุขภาพสัมพันธ์โดยตรงกับการให้คุณค่าในตนเองแต่ไม่สัมพันธ์กับการให้ภาพลักษณ์ตนเอง

Copyright by Mahidol University

ในเรื่องของอายุ และช่วงเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยว่าป่วยนั้น พบว่าไม่สัมพันธ์กับสถานะสุขภาพมากนัก ในเรื่องสุดท้ายพบว่าคนป่วยทั้งสองกลุ่มมีปัญหา ความต้องการ และความกลัวที่คล้ายกัน

Lynn (1992) ได้ศึกษาถึงโปรแกรมในการเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง การฝึกทักษะทางสังคมเพื่อลดความวิตกกังวลในเด็กพิการ โดยทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนมัธยม พบว่าเด็กพิการมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น วิตกกังวลน้อยลง และมีทักษะทางสังคมมากขึ้น

Dongen (1996) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและการเห็นคุณค่าในตนเองในกลุ่มคนพิการทางจิตที่ทำงานและไม่ทำงาน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประชากรศาสตร์ ทัศนคติต่อการให้การรักษาทางจิต การรับรู้ความหมายของการทำงาน และคุณภาพชีวิตและการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่าคนพิการที่ทำงานเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าคนพิการที่ไม่ได้ทำงาน ในขณะที่ความสัมพันธ์ส่วนอื่น ไม่มีความแตกต่างมากนัก

Nosek, Hughes et al. (2003) ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ตัวตนของสตรีที่มีความพิการทางกาย ในแง่ของ การให้คุณค่าในตนเอง การตระหนักรู้ตนเอง การแยกตัวจากสังคม ของคนพิการที่มีความแตกต่างทางอายุ การศึกษา ระดับความพิการ และประสบการณ์การเลี้ยงดูในวัยเด็ก โดยการใช้แบบสอบถามทดสอบสตรีพิการในประเทศอเมริกา พบว่าสตรีพิการมีการตระหนักรู้ในตนเอง การให้คุณค่าในตนเองต่ำกว่าสตรีไม่พิการ และยังพบค่าต่ำในกลุ่มสตรีพิการที่มีการศึกษาต่ำ ประสบการเลี้ยงดูแบบปกป้องมากเกินไปในวัยเด็ก มีฐานะยากจนอีกด้วย อีกทั้งในแง่ของความสัมพันธ์ พบว่า การแยกตัวจากสังคม และการให้คุณค่าในตนเอง สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และการให้คุณค่าตนเองเท่านั้นที่สัมพันธ์กับการจ้างงาน

Hughes และ Whelen (2004) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการยกระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกาย โดยการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการอบรมกลุ่มสตรีพิการ พบว่า หลังการอบรม สตรีพิการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจสรุปได้ว่า สตรีพิการได้รับผลประโยชน์จากการอบรมกลุ่มเพื่อการเปลี่ยนแปลง

Schmitt และ Allik (2005) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ แบบการวัดการให้คุณค่าตนเองโรเซนเบิร์ก ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาต่างๆกว่า 28 ภาษา ใน 53 ประเทศ พบว่า ในด้านการวิเคราะห์ตนเองทั่วไป มีค่าแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม ค่านิยมที่แตกต่าง แต่ส่วนของประเทศที่พัฒนาแล้วให้ผลที่แตกต่างกันไม่มากนัก อย่างไรก็ตามปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการทำให้ค่าต่างๆมีความคาดเคลื่อนก็เป็นไปได้ว่าอาจเป็นเพราะการแปล และการรับรู้ต่อคำๆหนึ่งในแต่ละภาษามีความต่างกันด้วย

Naiz และ Hassan (2006) ศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบของวัฒนธรรมที่มีต่อสุขภาพจิตของสตรีในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าการกีดกันทางเพศของประเทศแถบเอเชีย

Copyright© by Chiang Mai University

ตะวันออกเฉียงใต้ทำให้สตรีตกอยู่ในสถานะชนชั้นสองของสังคม การทำงาน การให้คุณค่าในตนเอง การสร้างภาพลักษณ์ในตนเอง คุณค่า และตัวตนของสตรี ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของเพศชายในสังคมปิตาธิปไตย ซึ่งทำให้สตรีมีสุขภาพจิตค่อนข้างต่ำ

Forbs (2007) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความงามในอุดมคติและในความเป็นจริงของชาวตะวันตก และวัดการแบ่งแยกทางเพศที่มีต่อสตรีในสังคมแบบปิตาธิปไตย โดยกลุ่มที่ใช้ศึกษาคือเพศหญิงและชายที่มีภูมิหลังยุโรป-อเมริกัน โดยการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความงามในอุดมคติและในความเป็นจริง และวัดรูปร่างในอุดมคติ พบว่าความงามในอุดมคติและความเป็นจริงสอดคล้องกับการแบ่งแยกทางเพศที่มีต่อสตรีชาวตะวันตก ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดสตรีนิยมที่ว่า ความสวยงามในอุดมคติที่เพศชายกำหนดขึ้นคือการกดขี่สตรีอย่างหนึ่ง

Friderich (2007) ศึกษาผลกระทบของภาพลักษณ์ของนางแบบที่มีต่อสตรีสุขภาพดีทั่วไป โดยการวัดระบบประสาทในสมองที่เกี่ยวข้องกับการสร้างมโนภาพ และเปรียบเทียบกับความรู้สึกที่ผู้เข้าร่วมการทดลองมีต่อตนเองต่อภาพลักษณ์ของนางแบบ เพื่อหาว่าสมองมีการตอบรับต่อความรู้สึกเหล่านี้อย่างไร พบว่าสมองหลายๆส่วนมีความตึงเครียดเมื่อสตรีการเปรียบเทียบรูปร่างของนางแบบกับตนเอง ซึ่งสิ่งนี้สามารถส่งผลต่อการเป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับการรับประทานอาหารต่อไปได้

Omalayo (2009) ได้ทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างการให้คุณค่าในตนเองและความต้องการการสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ในกลุ่มของคนพิการและไม่พิการ ในประเทศไนจีเรีย โดยการใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล พบว่า ในเรื่องสถานะทางเพศ คนพิการและไม่พิการมีการเห็นคุณค่าในตนเองและความต้องการในการสร้างแรงจูงใจไม่ต่างกัน

Tsai และคณะ (2000)ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมและการให้คุณค่าในตนเองของชาวจีนอเมริกัน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล พบว่า วัฒนธรรมส่งผลต่อการให้คุณค่าในตนเอง และมีความแตกต่างกันทั้งตามอายุเพศ การศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม อีกทั้งความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และความภูมิใจในวัฒนธรรมจีนมีผลทางบวกต่อการให้คุณค่าในตนเอง

Duvdevany (2010) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง การเห็นคุณค่าในตนเองและการตระหนักรู้คุณภาพชีวิตในกลุ่มคนพิการและไม่พิการ ชาวยิวประเทศอิสราเอล และประเมินผลกระทบจากสถานภาพและอายุ พบว่าผลที่ได้รับมีความแตกต่างกันในแง่ของสถานภาพ การศึกษา อาชีพ ค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองและการตระหนักรู้คุณภาพชีวิตของกลุ่มพิการมีค่าต่ำกว่ากลุ่มไม่พิการ โดยจะเห็นความแตกต่างอย่างมากในกลุ่มสตรีวัย21-30 ในส่วนของการเห็นคุณค่าในตนเองทั่วไป พบว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การตระหนักรู้คุณภาพชีวิตมีความ

Copyright by Mahidol University

แตกต่างกัน ทั้งกลุ่มพิการและไม่พิการ อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบในสถานะในระหว่างกลุ่มคนพิการด้วยกัน การเห็นคุณค่าในตนเองและการตระหนักรู้คุณภาพชีวิต ในกลุ่มสตรีพิการที่แต่งงานแล้วมีค่าสูงกว่าสตรีพิการที่ยังโสด

Berberick (2010) ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของสื่อที่มีต่อการสร้างภาพลักษณ์ในตนเองในวัฒนธรรมปิตาธิปไตยมิโซจินิส พบว่าภาพลักษณ์ของสตรีในอุดมคติที่ถ่ายทอดผ่านสื่อนั้นส่งผลเสียต่อสตรี ทำให้สตรีเข้ารับการศัลยกรรมเพื่อความสวยงามเพิ่มขึ้น มีโรคที่เกี่ยวข้องกับการรับประทานอาหารเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลต่ออัตราการเสียชีวิตที่สูงขึ้นด้วย

จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า การศึกษาเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองในกลุ่มคนพิการนั้นได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก และยังพบว่าสื่อส่งผลอย่างมากต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรี กระนั้น ยังมีการทำการศึกษาในกลุ่มสตรีพิการโดยเฉพาะค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่จะศึกษากลุ่มคนพิการโดยรวม

Copyright by Mahidol University

บทที่ 3
ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของภาพลักษณ์ในอุดมคติต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ในจังหวัดลำปาง” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งปริมาณและคุณภาพ (Quantitative & Qualitative Research) ที่มุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการรับรู้ตัวตน การเห็นคุณค่าของตนเอง รวมทั้งปัจจัยทางสังคม ที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ตัวตนและการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการในพื้นที่จังหวัดลำปางเพื่อนำเสนอเป็นแนวทางในการวางแผนเสริมพลังสตรีพิการไทยต่อไปในอนาคต

3.1 วิธีการศึกษา

แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ

3.1.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์จากหนังสือ วารสาร บทความทางวิชาการ เอกสารเผยแพร่ สิ่งพิมพ์ กฎหมาย วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

3.2.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

3.2 กลุ่มตัวอย่างและการเลือกประชากรที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 วิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือกลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่เป็นเพศหญิง ที่ลงทะเบียนคนพิการอาศัยอยู่ในจังหวัดลำปาง โดยในขั้นต้นจะใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random) โดยการจับสลาก เพื่อทำการตอบแบบสอบถาม โดยนำจำนวนคนพิการทางกาย เพศหญิงในจังหวัดลำปางทั้งหมด 1,617คน มาคำนวณด้วยสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคาดเคลื่อน0.05

Copyright by Mahidol University

สูตร $\frac{n}{1+N(e)2} = N$

เมื่อ N = จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

e = ความคลาดเคลื่อน (0.05)

แทนค่าในสูตรดังนี้

$\frac{n}{1+5841(0.05)2} = 1617$

n = 312

สรุปได้ว่า ในการศึกษาครั้งนี้จะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยจำนวน 312 คน

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณมีดังต่อไปนี้

1) มีความสมัครใจในการตอบแบบสอบถาม
2) เป็นสตรีพิการทางการเคลื่อนไหวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำปาง
3) มีอายุอยู่ระหว่าง18-60ปี
4) สามารถสื่อสารรู้เรื่อง
5) กรณีที่ไม่สามารถอ่านหนังสือได้ ทีมนักวิจัยจะเป็นผู้อ่านข้อคำถามให้แก่คนพิการ

3.2.2 วิจัยเชิงคุณภาพ

หลังเสร็จสิ้นจากการสุ่มหากลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายข้างต้น จะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาในการเห็นภาพเชิงเชิงลึกของข้อมูลการบอกเล่าเรื่องราว ความรู้สึกและประสบการณ์จำนวน 3 คน

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพ ที่นอกเหนือจากคุณสมบัติตามเกณฑ์การวิจัยเชิงปริมาณข้างต้น ควรมีคุณลักษณะที่โดดเด่น และแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

3.2.2.1 มีความสนใจ และเต็มใจในการให้สัมภาษณ์

3.2.2.2 มีความแตกต่างทางด้านภูมิหลัง อายุ การศึกษา อาชีพ วิถีชีวิต

3.2.2.3 มีสาเหตุของความพิการที่แตกต่างกัน ได้แก่ พิการแต่กำเนิด พิการภายหลังจากโรค และพิการภายหลังเนื่องจากอุบัติเหตุ

Copyright by Mahidol University

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบผสมผสาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 แบบสอบถาม ซึ่งได้แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่1 แบบสอบถามทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระดับความพิการ และสถานะภาพสมรส โดยเป็นคำถามปลายปิด

ส่วนที่2 แบบวัดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิทฉบับผู้ใหญ่ (Coopersmith Self-Esteem Inventory Adult form 1984) ซึ่งแปลและพัฒนาโดยสุรางค์รัตน์ คงศรี ผ่านการทดสอบความเที่ยงโดย ณัฐวดี มณีพรหม ทดสอบกับคนพิการเนื่องจากการตัดขาที่มารับบริการที่โรงพยาบาลทหารผ่านศึก ได้ค่า Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ 0.81 ซึ่งผู้วิจัยทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือกับสตรีพิการในจังหวัดลำปางจำนวน30คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เท่ากับ 0.88

ลักษณะแบบทดสอบ Coopersmith Self-Esteem Inventory Adult form 1984 ประกอบด้วยข้อคำถาม25 ข้อ มี2ลักษณะ ดังนี้ ข้อความเชิงบวก8ข้อ ประกอบด้วยข้อที่ 1,4,5,8,9,14,19,20 และข้อความเชิงลบ 17ข้อ ประกอบด้วยข้อที่ 2,3,6,7,10,11,12,13, 15,16,17,18,21,22,23,24,25 มีการให้คะแนนดังนี้ ข้อความเชิงบวก ให้1ในข้อที่ตอบว่า"ใช่" และให้0ในข้อที่ตอบว่า "ไม่ใช่" ส่วนในข้อความเชิงลบ ให้คะแนนสลับกัน โดยให้0ในข้อคำตอบว่า"ใช่" และให้1ในข้อที่ตอบว่า"ไม่ใช่" จากนั้นให้รวมคะแนนทั้งหมดคูณ4และนำมาแปลผลดังนี้

คะแนน 0-24 เป็นผู้ที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าตนเองระดับต่ำ

คะแนน 25-49 เป็นผู้มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

คะแนน 50-74 เป็นผู้มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลางค่อนข้างสูง

คะแนน 75-100 เป็นผู้มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองระดับสูง

ส่วนที่3 แบบวัดระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดย อ้างอิงจาก Sociocultural Attitudes Toward Appearance Questionnaire (SATAQ) ซึ่งสร้างโดย Heinberg et al (1995) ผู้ศึกษาได้นำมาปรับปรุงให้มีความเกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผู้ศึกษาต้องการศึกษา จากนั้นนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นกับสตรีพิการในจังหวัดลำปางจำนวน30คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เท่ากับ 0.85

Copyright by Mahidol University

ลักษณะแบบทดสอบนี้ ประกอบด้วยข้อความ 9 ข้อ เป็นข้อความเชิงบวก 5 ข้อ ประกอบด้วยข้อที่ 3,4,5,6,9 เชิงลบ 4 ข้อประกอบด้วยข้อที่ 1,2,7,8 โดยใช้มาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามมาตรวัดลิเคิร์ท (Likert 's scale) ในการวัดระดับความคิดเห็น ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตัวเลือก	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
1	5	1
2	4	2
3	3	3
4	2	4
5	1	5

โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

คะแนน 9 – 17 ถือว่าสตรีพิการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม ระดับสูง

คะแนน 18-26 ถือว่าสตรีพิการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม ระดับปานกลางค่อนไปทางสูง

คะแนน 27-35 ถือว่าสตรีพิการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม ระดับปานกลางค่อนไปทางต่ำ

คะแนน 36- 45 ถือว่าสตรีพิการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม ระดับต่ำ

3.3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

มีการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมการวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง หลังจากการตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Textual Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหา ตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ ประกอบกับข้อมูลประเภทเอกสารที่เก็บรวบรวมมาจากสิ่งพิมพ์ต่างๆ

Copyright by Mahidol University

3.4 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้แปลและปรับปรุงแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยขึ้น ในการวัดทัศนคติของวัฒนธรรมสังคมต่อภาพลักษณ์ของคนพิการ โดยมีขั้นตอนการสร้างและทดสอบเครื่องมือตามลำดับดังนี้

3.4.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ในอุดมคติ วัฒนธรรมสังคม เพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย

3.4.2 ทำการสร้างแบบสอบถาม ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมขอบเขตของการวิจัย

3.4.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.4.4 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุง

3.4.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับสตรีพิการทางกายจำนวน 30 คนเพื่อตรวจสอบหาความเหมาะสมในส่วนของภาษา ความยากง่ายของคำถาม แล้วนำมาปรับปรุง

3.4.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปใช้สอบถามกับกลุ่มที่ต้องการศึกษา

3.5 วิธีการเก็บรวมรวมข้อมูล

มีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ดังนี้

3.5.1 ติดต่อพมจ. เพื่ออธิบายถึงรายละเอียดของงานวิจัย พร้อมทั้งขอรายชื่อ ที่อยู่ ของคนพิการที่เข้าข่ายเกณฑ์การคัดเลือกคนพิการที่ได้กล่าวข้างต้น

3.5.2 สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการจับสลากรายชื่อคนพิการที่ได้รับจากพมจ. จำนวน374 ชื่อ ซึ่งเป็นจำนวนที่ได้จากการคำนวณโดยสูตรทาโร่ ยามาเน่ที่ความคาดเคลื่อน0.5

3.5.3 ติดต่ออสม.ในพื้นที่นั้นๆเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลตามบ้านของคนพิการ

3.5.4 ประชุมเจ้าหน้าที่อสม.ที่มีความสนใจเข้าร่วมงานวิจัย ถึงรายละเอียดของงานวิจัย และอธิบายรายละเอียดของแบบสอบถาม

Copyright by Mahidol University

3.5.5 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามไปตามบ้านคนพิการ หากคนพิการไม่สามารถกรอกข้อมูล หรืออ่านหนังสือไม่ได้ เจ้าหน้าที่อสม.จะเป็นคนอ่านและกรอกข้อมูลให้

3.5.6 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนจากอสม. และทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.5.7 นำแบบสอบถามที่ได้ไปบันทึกคะแนนเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.5.8 ประสานประธานสมาคมคนพิการในการค้นหา สตรีพิการอาสาสมัครจำนวน3 คน ที่เต็มใจที่จะให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกแก่นักวิจัย และมีคุณสมบัติดังที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น จากนั้นนักวิจัยจะทำการติดต่อสร้างสัมพันธภาพกับคนพิการที่ได้รับการแนะนำนั้น เพื่อชี้แจงจุดประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลหรือสัมภาษณ์

3.5.9 ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มคนพิการที่ได้รับการคัดเลือก บันทึกเสียง

3.5.10 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อนำมาประกอบกับข้อมูลทางสถิติข้างต้นต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้ จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสองประเภท ต่อไปนี้

3.6.1 ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมSPSS หาความสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

S.D แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

Sig แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significances)

* แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.6.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตการณ์ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

Copyright by Mahidol University

บทที่4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาผลกระทบของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวในจังหวัดลำปางครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากสตรีพิการในจังหวัดลำปาง ที่มีอายุระหว่าง18-60ปี จำนวน 374คน ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติSPSS เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ และ วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3คน ที่วิเคราะห์จากการถอดเทปคำพูด สร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย จากการตีความและถอดรหัส ผลการศึกษาจะนำเสนอ ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น6ข้อ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส และการศึกษาสูงสุด ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

2. ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวโดยรวมและจำแนกเป็นรายข้อ ใช้การวิเคราะห์หาร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

3. ระดับผลกระทบภาพลักษณ์อุดมคติโดยรวม และจำแนกเป็นรายข้อ ใช้การวิเคราะห์หาร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

4. เปรียบเทียบระดับคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการจำแนกตามตัวแปรอายุ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุด ถิ่นที่อยู่อาศัย อาชีพ และสาเหตุความพิการ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

Copyright by Mahidol University

5. เปรียบเทียบระดับคะแนนผลกระทบของภาพลักษณ์สตรีอุดมคติ จำแนกตามตัวแปร อายุ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุด ถิ่นที่อยู่อาศัย อาชีพ และสาเหตุความพิการ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

6. การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ ค่าสถิติ F-test ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน ANOVA และ วิเคราะห์ความสัมพันธ์จาก การคำนวณค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน(Pearson's Correlation Coefficient) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์สตรีพิการ เกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเองและผลกระทบของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติ

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างที่วิจัย ได้แก่ สตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำปาง ซึ่งมีข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ สถานภาพ และการศึกษาสูงสุด ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่4.1 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (N= 374)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
18-28	12	3.20
29-39	39	10.40
40-50	49	13.10
51-60	274	73.30
สถานภาพสมรส		
โสด	100	26.70
แต่งงาน	224	59.90
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	20	5.30
หม้าย	30	8.00

Copyright by Mahidol University

ตารางที่4.1 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (N= 374) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้ศึกษา	52	13.90
ประถมศึกษา	274	73.30
มัธยมศึกษาตอนต้น	19	5.10
มัธยมศึกษาตอนปลาย	6	1.60
ปวช	0	0.00
ปวส	10	2.70
ปริญญาตรี	10	2.70
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
อื่นๆ	3	0.80
อาชีพ		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	118	31.50
เกษตรกรรม	147	39.20
ลูกจ้าง/พนักงาน	52	13.90
รัฐวิสาหกิจ	19	5.10
ไม่ได้ทำงาน	39	10.40
อื่นๆ	0	0
สาเหตุความพิการ		
พิการแต่กำเนิด	161	43.00
พิการภายหลัง	213	57.00

จากตารางที่4.1 สามารถแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปได้ดังต่อไปนี้

ในด้านอายุ พบว่าสตรีพิการส่วนใหญ่ในพื้นที่ มีอายุระหว่าง 51-60 พบร้อยละ73.3 อายุระหว่าง40-50 พบร้อยละ13.10 และอายุระหว่าง29-39 และ18-28 พบร้อยละ10.40 และ3.20 ตามลำดับ

ในส่วนของสถานภาพสมรส สตรีพิการกลุ่มตัวอย่างเป็นสตรีพิการที่มีสถานะภาพโสด ร้อยละ26.70 สถานะภาพแต่งงานพบร้อยละ59.90 สถานะภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ พบร้อยละ 5.30 และ สถานะภาพเป็นหม้าย พบร้อยละ8

Copyright by Mahidol University

ในด้านการศึกษาสูงสุด พบว่า สตรีพิการไม่ได้ศึกษา ร้อยละ13.90 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ73.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ5.10 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ1.60 ปวส.ร้อยละ2.70 ปริญญาตรี ร้อยละ2.70 และอื่นๆร้อยละ8 ส่วนผู้จบการศึกษาสูงสุดในระดับปวช. และสูงกว่าปริญญาตรีนั้นไม่พบในกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้

ด้านอาชีพ พบว่า มีอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ31.50 อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ39.20 อาชีพลูกจ้างหรือพนักงาน ร้อยละ13.9จ อาชีพรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ5.10 และไม่ได้ทำงาน ร้อยละ10.40

และสาเหตุความพิการนั้น พบว่า เป็นผู้พิการแต่กำเนิด ร้อยละ52.20 และพิการภายหลัง ร้อยละ47.80

4.1.2. ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากการ วิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการนั้น ได้ทำการใช้สถิติ ร้อยละ เพื่อหาระดับการเห็นคุณค่าตนเองของสตรีพิการ โดยรวม จากนั้นหาค่าความคิดเห็นแยกเป็นรายข้อ นำเสนอตารางประกอบคำบรรยาย ในตารางที่4.2 และ 4.3

ตารางที่4.2 แสดงระดับคะแนนการเห็นคุณค่าตนเองของสตรีพิการ โดยรวม (N= 374)

ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (น้อยกว่า24คะแนน)	47	12.50
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (25-49คะแนน)	58	15.50
ปานกลางค่อนข้างสูง (50-74คะแนน)	186	49.60
สูง (75คะแนนขึ้นไป)	84	22.40
Mean +SD = 62.8 + 24.4, Min=0, Max=96		

จากตารางที่4.2 พบว่า ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการ โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 62.8 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 24.4) หมายถึงเฉลี่ยแล้วสตรีพิการมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนข้างสูง โดยสตรีพิการมีการเห็นคุณต่ำร้อยละ 12.50 ปานกลางค่อนข้างต่ำ ร้อยละ 15.50 ปานกลางค่อนข้างสูงร้อยละ49.60 และ ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 22.40

Copyright by Mahidol University

ตารางที่4.3 แสดงค่าร้อยละของความคิดเห็นจำแนกตามข้อคำถามแต่ละข้อ (N= 374)

ข้อคำถาม	ข้อคิดเห็น	
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. ฉันเป็นคนที่ไม่หวั่นไหวกับปัญหาที่เข้ามาในชีวิต	70.0	30.0
2. ฉันไม่มั่นใจถ้าจะต้องพูดต่อหน้ากลุ่มคน	46.3	53.8
3. มีหลายอย่างในตัวฉันที่ฉันไม่ชอบและอยากจะเปลี่ยน	38.1	61.9
4. ฉันมั่นใจในการตัดสินใจของฉัน	75.0	25.0
5. ฉันเป็นคนที่ใครๆก็อยากอยู่ด้วย	63.1	36.9
6. เวลาอยู่บ้านฉันเป็นคนเจ้าอารมณ์	27.5	72.5
7. ฉันต้องใช้เวลานานมากในการปรับตัวยอมรับสิ่งใหม่ๆในชีวิต	65.6	34.4
8. ฉันเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนวัยเดียวกัน	65.0	35.0
9. ครอบครัวของฉันจะคำนึงถึงความรู้สึกของฉันอยู่เสมอ	73.1	26.9
10. ฉันเลิกล้มความตั้งใจได้ง่าย	33.8	66.3
11. ครอบครัวของฉันตั้งความหวังที่สูงเกินไปสำหรับฉัน	18.8	81.3
12. ชีวิตฉันมีแต่ความยากลำบาก	26.9	73.1
13. ชีวิตฉันมีแต่ความยุ่งเหยิงวุ่นวาย	25.6	74.4
14. ฉันมักจะมีความคิดดีๆที่ทำให้ผู้อื่นคล้อยตามได้	51.9	48.1
15. ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่มีอะไรดี	58.8	41.3
16. มีหลายครั้งที่ฉันรู้สึกอยากจะหนีไปให้พ้นๆ	54.4	45.6
17. ฉันรู้สึกว่าฉันทำงานได้ไม่ดีพอ	67.5	32.5
18. เปรียบเทียบกับคนอื่นๆทั่วๆไปแล้วฉันหน้าตาไม่ดี	53.8	46.3
19. ฉันสามารถพูดในสิ่งที่อยากจะพูดได้	69.4	30.6
20. ครอบครัวของฉันเข้าใจฉัน	71.3	28.8
21. ใครๆก็พากันชื่นชมคนอื่นแต่ไม่เคยเห็นฉันอยู่ในสายตา	24.4	75.6
22. ฉันรู้สึกว่าครอบครัวสร้างความกดดันให้ฉัน	22.5	77.5
23. ฉันมักจะท้อแท้ใจกับสิ่งที่ฉันทำอยู่	35.0	65.0
24. ฉันไม่ชอบตนเอง ฉันอยากเป็นคนอื่น	28.1	71.9
25. ฉันไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใคร	30.0	70.0

Copyright by Mahidol University

จากตารางที่ 4.3 จากข้อความคิดเห็นของสตรีพิการที่คิดว่าตนไม่หวั่นไหวกับปัญหาที่เข้ามาในชีวิต พบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ70 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ30

ความไม่มั่นใจถ้าจะต้องพูดต่อหน้ากลุ่มคนสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ46.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ53.8

ความรู้สึกไม่ชอบและอยากจะเปลี่ยนตนเองพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ38.1 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ61.9

ความมั่นใจในการตัดสินใจของตนพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ75.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 25.0

เห็นว่าตนเป็นคนที่ใครๆก็อยากอยู่ด้วยพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ 63.1 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ36.9

ความเป็นคนเจ้าอารมณ์เวลาอยู่ที่บ้านพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ27.5 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ72.5

ใช้ระยะเวลานานมากในการปรับตัวยอมรับสิ่งใหม่ๆในชีวิตพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ65.6 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ34.4

ตนเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนวัยเดียวกันพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ65.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ35.0

ครอบครัวสตรีพิการคำนึงถึงความรู้สึกของตนอยู่เสมอพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ 73.1 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ26.9

เป็นคนเลิกล้มความตั้งใจได้ง่ายพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ 33.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ66.3

ครอบครัวตั้งความหวังต่อสตรีพิการที่สูงเกินไปพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ 18.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ81.3

รู้สึกว่าชีวิตตนมีแต่ความยากลำบากพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ 26.9 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ73.1

ชีวิตมีแต่ความยุ่งเหยิงวุ่นวายพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ25.6 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ74.4

ตนมักจะมีความคิดดีๆที่ทำให้ผู้อื่นคล้อยตามได้พบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ 51.9และไม่เห็นด้วย ร้อยละ48.1

รู้สึกว่าตนเองไม่มีอะไรดีพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ 58.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ41.3

Copyright by Mahidol University

หลายครั้งที่รู้สึกอยากจะหนีจากสถานการณ์ต่างๆ หรือชีวิตตนไปให้พ้นๆพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ54.4 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ45.6

รู้สึกว่าฉันทำงานได้ไม่ดีพอพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ67.5 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ32.5

เปรียบเทียบหน้าตาตนเองกับคนอื่นๆทั่วๆไปแล้วคิดว่าตนหน้าตาไม่ดีพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ53.8 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ46.3

สามารถพูดในสิ่งที่อยากจะพูดได้พบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ69.4 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ30.6

ครอบครัวของสตรีพิการเข้าใจตนพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ71.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ28.8

เห็นว่าใครๆก็พากันชื่นชมคนอื่นแต่ไม่เคยเห็นสตรีพิการอยู่ในสายตาพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ24.4 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ75.6

รู้สึกว่าครอบครัวสร้างความกดดันให้ตนพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ22.5 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ77.5

มักจะท้อแท้ใจกับสิ่งที่ทำอยู่พบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ35.0 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ65.0

ไม่ชอบตนเอง อยากเป็นคนอื่นพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ28.1 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ71.9

ตนเองไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใครพบว่ามีสตรีพิการเห็นด้วย ร้อยละ30 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ70

4.1.3 ระดับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติ

จากการ วิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อวัดระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมนั้น ได้ทำการใช้สถิติ ร้อยละ เพื่อหาระดับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติต่อสตรีพิการโดยรวมและเป็นรายข้อ นำเสนอตารางประกอบคำบรรยาย ในตารางที่4.4 และ 4.5

Copyright by Mahidol University

ตารางที่4.4 แสดงระดับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติโดยรวม (N= 374)

ระดับการได้รับผลกระทบภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (36 คะแนนขึ้นไป)	6	1.6
ปานกลางค่อนข้างต่ำ (27-35คะแนน)	242	64.7
ปานกลางค่อนข้างสูง (18-26คะแนน)	107	28.5
สูง (ต่ำกว่า17คะแนน)	20	5.4
Mean +SD = 28.7 + 4.7, Min=12, Max=41		

จากตารางที่4.4 พบว่า ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม อยู่ที่ 28.7คะแนน จากคะแนนเต็ม45คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.7) โดยสตรีพิการมีระดับการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติต่ำร้อยละ 1.6 ปานกลางค่อนข้างต่ำ ร้อยละ 64.7 ปานกลางค่อนข้างสูงร้อยละ28.5 และ ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 5.4

ตารางที่4.5 แสดงร้อยละของระดับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติของสตรีพิการจำแนกเป็นรายข้อ (N= 374)

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน					X	S.D.
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. การมีรูปลักษณ์เหมือนผู้หญิงที่ปรากฏตามโทรทัศน์และภาพยนตร์คือเป้าหมายของฉัน	6.4 (24)	19.8 (74)	62.0 (232)	7.5 (28)	4.3 (16)	2.8	.82
2. ฉันมักเปรียบเทียบนางแบบในนิตยสารกับตนเองเสมอๆ	31.6 (118)	30.2 (113)	28.1 (105)	7.0 (26)	3.2 (12)	2.2	1.06
3. ในสังคมของฉัน คนพิการไม่ใช่คนที่ไม่มีเสน่ห์	2.1 (8)	38.8 (145)	30.7 (115)	26.7 (100)	1.6 (6)	2.8	.88
4. ในสังคมปัจจุบัน ความพิการหรือไม่พิการไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ	1.6 (6)	35.6 (133)	20.6 (77)	41.2)	1.1 (4)	2.2	.93

Copyright by Mahidol University

ตารางที่4.5 แสดงร้อยละของระดับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติของสตรีพิการจำแนกเป็นรายข้อ (N= 374) (ต่อ)

ข้อคำถาม	ระดับการประเมิน					X	S.D.
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
5. ฉันเชื่อว่าฉันสามารถเป็นแม่และภรรยาที่ดีได้	1.9 (7)	40.6 (152)	25.4 (95)	23.5 (88)	8.6 (32)	3.3	.98
6. ฉันรู้สึกว่าฉันไม่ได้มีความแตกต่างจากผู้หญิงคนอื่น	2.1 (8)	25.4 (95)	49.2 (184)	22.7 (85)	0.5 (2)	2.7	.76
7. ในสังคมของฉันเชื่อว่าชายพิการทำงานได้ดีกว่าหญิงพิการ	2.1 (8)	14.4 (54)	62.3 (233)	18.4 (69)	2.7 (10)	3.1	.72
8. ฉันรู้สึกไม่มั่นใจเมื่ออยู่ท่ามกลางคนหมู่มาก	0.5 (2)	32.1 (120)	44.4 (166)	21.9 (82)	1.1 (4)	2.9	.77
9. ฉันเชื่อว่ารูปลักษณ์ภายนอกไม่สำคัญเท่าสิ่งที่อยู่ภายใน(ความดีงาม, นิสัยใจคอ)	1.1 (4)	9.6 (36)	33.4 (125)	28.3 (106)	27.5 (103)	3.7	1.0

จากตารางที่4.5 แสดงให้เห็นว่า แนวคิดด้านการอยากมีรูปลักษณ์เหมือนผู้หญิงที่ปรากฏตามโทรทัศน์และภาพยนตร์ของสตรีพิการ พบว่า สตรีพิการเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ62 รองลงมาคือ เห็นด้วยน้อย ร้อยละ19.8 ส่วนส่งผลต่อสตรีพิการมากที่สุดนั้น อยู่ในลำดับสุดท้าย ร้อยละ 4.3

ด้านการเปรียบเทียบนางแบบในนิตยสารกับตนเองเสมอๆ สตรีพิการเห็นด้วยน้อยที่สุด ร้อยละ31.6 รองลงมา เห็นด้วยระดับน้อย ร้อยละ 30.2 และเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ในลำดับสุดท้าย ร้อยละ3.2

ด้านความคิดเห็นว่าในสังคมของตน คนพิการไม่ใช่คนที่ไม่มีเสน่ห์นั้น ส่วนใหญ่สตรีพิการเห็นด้วยน้อย ร้อยละ 38.8 ถัดมา เห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 30.7 และลำดับสุดท้าย คือเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ1.6

Copyright by Mahidol University

ด้านความคิดเห็นว่าในสังคมปัจจุบัน ความพิการหรือไม่พิการไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ กลุ่มสตรีพิการส่วนใหญ่เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 41.2 ถัดมา เห็นด้วยน้อย ร้อยละ35.6 และ เห็นด้วยมากที่สุด เป็นลำดับท้ายสุดที่ร้อยละ 1.1

ด้านความเชื่อว่าตนสามารถเป็นแม่และภรรยาที่ดีได้ พบว่า สตรีพิการส่วนใหญ่เห็นด้วยระดับน้อย ร้อยละ 40.6 รองลงมาเห็นด้วยระดับปานกลาง ร้อยละ 25.4 และ เห็นด้วยน้อยที่สุด เป็นลำดับสุดท้ายที่ ร้อยละ1.9

ด้านความเชื่อว่าสตรีพิการรู้สึกว่าตนไม่ได้มีความแตกต่างจากผู้หญิงคนอื่น พบว่า สตรีพิการส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.2 รองลงมาคือ เห็นด้วยระดับน้อย ร้อยละ25.4 ส่วนเห็นด้วยระดับมากที่สุดอยู่ในอันดับสุดท้าย ร้อยละ 0.5

ด้านแนวคิดว่าในสังคมสตรีพิการเชื่อว่าชายพิการทำงานได้ดีกว่าหญิงพิการ สตรีพิการส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.3 รองลงมาคือเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ18.4 และเห็นด้วยระดับน้อยที่สุด อยู่ในลำดับท้ายสุด ร้อยละ 2.1

ด้านความรู้สึกไม่มั่นใจเมื่ออยู่ท่ามกลางคนหมู่มาก สตรีพิการส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.4 รองลงมาคือ เห็นด้วยระดับน้อย ร้อยละ32.1 และเห็นด้วยระดับน้อยที่สุด อยู่ลำดับสุดท้าย ร้อยละ 2.1

ด้านความเชื่อว่ารูปลักษณ์ภายนอกไม่สำคัญเท่าสิ่งที่อยู่ภายใน(ความดีงาม,นิสัยใจคอ) พบว่า สตรีพิการส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ร้อยละ 33.4 รองลงมาคือเห็นด้วยระดับมาก ร้อยละ 28.3 และเห็นด้วยระดับน้อยที่สุด คือลำดับสุดท้าย ร้อยละ 1.1

4.1.4 เปรียบเทียบระดับคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการจำแนกตามตัวแปรอายุ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุด ถิ่นที่อยู่อาศัย อาชีพ และสาเหตุความพิการ

การวิเคราะห์ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการจากแบบสอบถาม ใช้เกณฑ์การวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง ของสตรีพิการดังนี้

คะแนน 0-24 เห็นคุณค่าตนเองระดับต่ำ

คะแนน 25-49 เห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

คะแนน 50-74 เห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลางค่อนข้างสูง

คะแนน 75-100 เห็นคุณค่าในตนเองระดับสูง

สามารถวิเคราะห์และแปรข้อมูล ได้ดังตารางที่4.6

Copyright by Mahidol University

ตารางที่4.6 ตารางแสดงผลเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามข้อมูลทั่วไป (N= 374)

ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล	$\overline{X}$	SD	ระดับการเห็นคุณค่าฯ
ช่วงอายุ			
18-28	51.2	30.6	ปานกลาง-สูง
29-39	55.2	30.1	ปานกลาง-สูง
40-50	58.90	27.8	ปานกลาง-สูง
51-60	65.55	22.2	ปานกลาง-สูง
สถานภาพสมรส			
โสด	61.7	24.3	ปานกลาง-สูง
แต่งงาน	64.7	24.3	ปานกลาง-สูง
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	44.88	20.9	ปานกลาง-ต่ำ
หม้าย	64.30	25.0	ปานกลาง-สูง
ระดับการศึกษาสูงสุด			
ไม่ได้ศึกษา	66.1	21.7	ปานกลาง-สูง
ประถมศึกษา	62.3	23.8	ปานกลาง-สูง
มัธยมศึกษาตอนต้น	48.0	30.8	ปานกลาง-ต่ำ
มัธยมศึกษาตอนปลาย	40.0	41.7	ปานกลาง-ต่ำ
ปวส	77.0	14.0	สูง
ปริญญาตรี	87.0	6.0	สูง
อื่นๆ	84.0	0.00	สูง
อาชีพ			
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	66.1	21.8	ปานกลาง-สูง
เกษตรกรรม	60.4	24.6	ปานกลาง-สูง
ลูกจ้าง พนักงาน	59.8	29.2	ปานกลาง-สูง
รัฐวิสาหกิจ	74.5	23.7	ปานกลาง-สูง
ไม่ได้ทำงาน	59.0	24.1	ปานกลาง-สูง
สาเหตุความพิการ			
พิการแต่กำเนิด	63.2	23.9	ปานกลาง-สูง
พิการภายหลัง	62.3	25.0	ปานกลาง-สูง

Copyright by Mahidol University

จากตารางที่ 4.6 แสดงผลเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามข้อมูลทั่วไปได้ดังนี้

จากการจำแนกสตรีพิการกลุ่มตัวอย่างตามช่วงอายุ สตรีพิการในช่วงอายุ51-60ปี เป็นช่วงอายุที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงสุด 65.5 คะแนน สามารถแปลความหมายได้ว่า มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนข้างสูง ถัดมาคือช่วงอายุ40-50 มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนข้างสูงที่ค่าเฉลี่ย 58.9 ช่วงอายุ29-39 และ18-28 มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนข้างสูงในลำดับถัดมาเท่ากับค่าเฉลี่ย 55.2 และ51.2 ตามลำดับ

ในส่วนสถานภาพสมรส พบว่า สถานภาพแต่งงานแล้ว เป็นกลุ่มที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับสถานภาพสมรสอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยที่64.7 ลำดับถัดมาคือสถานภาพหม้าย มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนข้างสูงที่ค่าเฉลี่ย 64.3 สถานภาพโสด มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนข้างสูง เท่ากับค่าเฉลี่ย61.7 และ สถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนข้างสูง ค่าเฉลี่ย 44.8

ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี และอื่นๆนั้น มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงที่สุด เท่ากับค่าเฉลี่ย87 และ84 ตามลำดับ ส่วนระดับที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนข้างสูงอื่นๆเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือระดับปวส. ไม่ได้ศึกษา และประถมศึกษา ที่ค่าเฉลี่ย 77, 66.1 และ 62.3 ส่วนระดับการศึกษาทีมีการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนข้างต่ำคือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ48 และ40 ตามลำดับ

จากการเปรียบเทียบจำแนกด้านอาชีพ พบว่าสตรีพิการที่มีอาชีพรัฐวิสาหกิจ มีระดับคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนมาทางสูง ที่ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ 74.5 ลำดับถัดมา คืออาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ที่ค่าเฉลี่ย 66.1 อาชีพเกษตรกรรม ที่ค่าเฉลี่ย 60.4 ลูกจ้างมีคะแนนเฉลี่ย 59.8 และไม่ได้ทำงานมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง ปานกลางค่อนข้างสูง ค่าเฉลี่ย 59.0

ด้านสาเหตุความพิการ ทั้งความพิการแต่กำเนิดและพิการภายหลัง มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองปานกลางค่อนข้างสูง ที่คะแนนเฉลี่ย 63.2 และ 62.3 ตามลำดับ

4.1.5 เปรียบเทียบระดับคะแนนผลกระทบผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมจำแนกตามตัวแปรอายุ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุด ถิ่นที่อยู่อาศัย อาชีพ และสาเหตุความพิการ

Copyright by Mahidol University

การวิเคราะห์ระดับคะแนนของผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติของคนพิการจากแบบสอบถาม ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของข้อมูลดังนี้

คะแนน 9 – 17 ถือว่าสตรีพิการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม ระดับสูง

คะแนน 18-26 ถือว่าสตรีพิการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม ระดับปานกลางค่อนไปทางสูง

คะแนน 27-35 ถือว่าสตรีพิการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม ระดับปานกลางค่อนไปทางต่ำ

คะแนน 36- 45 ถือว่าสตรีพิการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม ระดับต่ำ

แสดงผลการวิเคราะห์และแปรข้อมูล ดังตารางที่7

ตารางที่4.7 ตารางแสดงผลเปรียบเทียบระดับคะแนนผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติต่อปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ (N= 374)

ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล	$\bar{X}$	**SD**	**ระดับผลกระทบฯ**
อายุ			
18-28	25.6	7.2	ปานกลาง-สูง
29-39	26.3	4.9	ปานกลาง-สูง
40-50	28.8	6.7	ปานกลาง-ต่ำ
51-60	29.3	4.2	ปานกลาง-ต่ำ
สถานภาพสมรส			
โสด	29.6	5.3	ปานกลาง-ต่ำ
แต่งงาน	28.5	4.6	ปานกลาง-ต่ำ
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	28.4	6.6	ปานกลาง-ต่ำ
หม้าย	28.5	2.6	ปานกลาง-ต่ำ
ระดับการศึกษาสูงสุด			
ไม่ได้ศึกษา	30.0	2.7	ปานกลาง-ต่ำ
ประถมศึกษา	28.6	4.5	ปานกลาง-ต่ำ

Copyright by Mahidol University

ตารางที่4.7 ตารางแสดงผลเปรียบเทียบระดับคะแนนผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติต่อปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ (N= 374) (ต่อ)

ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล	$\bar{X}$	**SD**	**ระดับผลกระทบฯ**
ระดับการศึกษาสูงสุด			
มัธยมศึกษาตอนต้น	25.3	7.0	ปานกลาง-สูง
มัธยมศึกษาตอนปลาย	23.0	4.3	ปานกลาง-สูง
ปวช	-	-	-
ปวส	35.7	4.5	ปานกลาง-ต่ำ
ปริญญาตรี	31.0	7.0	ปานกลาง-ต่ำ
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-
อื่นๆ	26.0	0.00	ปานกลาง-สูง
อาชีพ			
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	29.6	4.7	ปานกลาง-ต่ำ
เกษตรกรรม	27.9	4.4	ปานกลาง-ต่ำ
ลูกจ้าง พนักงาน	28.3	5.4	ปานกลาง-ต่ำ
รัฐวิสาหกิจ	30.0	5.0	ปานกลาง-ต่ำ
ไม่ได้ทำงาน	29.0	4.9	ปานกลาง-ต่ำ
สาเหตุความพิการ			
พิการแต่กำเนิด	29.1	5.1	ปานกลาง-ต่ำ
พิการภายหลัง	28.7	4.4	ปานกลาง-ต่ำ

จากตารางที่4.7 แสดงผลเปรียบเทียบระดับคะแนนผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติจำแนกตามข้อมูลทั่วไปได้ดังนี้

ในช่วงอายุ51-60ปี เป็นช่วงอายุที่มีคะแนนเฉลี่ยของระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าเฉลี่ยที่29.3 แปลความหมายได้ว่า สตรีพิการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมปานกลางค่อนข้างต่ำ ลำดับถัดมาคือช่วงอายุ40-50ปี มีค่าเฉลี่ย 28.8 ช่วงอายุ29-39 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.3 และ18-28 ที่มีระดับการได้รับผลกระทบปานกลางค่อนข้างสูงที่คะแนนเฉลี่ย 25.6

Copyright by Mahidol University

ทุกสถานภาพสมรสมีระดับปานกลางค่อนข้างต่ำทั้งหมดโดยมีค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุดดังนี้ สถานภาพโสด ค่าเฉลี่ย29.6 สถานภาพหม้าย และ สถานภาพแต่งงาน ที่ค่าเฉลี่ย28.5 และหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ ค่าเฉลี่ย28.4

ระดับการศึกษาสูงสุดชั้นปวส.มีระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติปานกลางค่อนข้างต่ำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 35.7 ถัดมาคือการศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ค่าเฉลี่ย 31.0 ไม่ได้ศึกษาที่ค่าเฉลี่ย 30.0 และระดับประถมศึกษา ที่ค่าเฉลี่ย 28.6 การศึกษาระดับถัดไปจะได้รับผลกระทบอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงมาต่ำดังนี้ ระดับอื่นๆ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยที่ 26.0, 25.3 และ 23.0 ตามลำดับ

ด้านอาชีพ จากการจำแนกด้านนี้สตรีพิการที่ประกอบอาชีพทุกประเภท มีระดับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติโดยรวมปานกลางค่อนข้างต่ำ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้ อาชีพรัฐวิสาหกิจ ค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ไม่ได้ทำงาน ลูกจ้างหรือพนักงาน และเกษตรกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนคือ 30.0, 29.6, 29.0, 28.3 และ 27.9 ตามลำดับ

ด้านสาเหตุความพิการ สตรีพิการแต่กำเนิด และพิการภายหลัง มีระดับผลกระทบภาพลักษณ์สตรีอุดมคติโดยรวมปานกลางค่อนข้างต่ำ ที่ค่าเฉลี่ย 29.1 และ 28.7 ตามลำดับ

4.1.6 การทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด ถิ่นที่อยู่อาศัย อาชีพ และสาเหตุความพิการ กับตัวแปรตาม คือระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และระดับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติ โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล จะใช้ค่าสถิติ f-test และ t-test ในการวิเคราะห์ความเป็นอิสระต่อกันของประชากร (Chi-square test) และใช้ในการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสมมติฐานดังนี้

สมมุติฐานที่1 ความสัมพันธ์ของระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม และระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

H0: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมไม่สัมพันธ์กับระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

Copyright by Mahidol University

H1: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมสัมพันธ์กับระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตารางที่4.8 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมและระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง (N= 374)

ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง	$\overline{X}$	SD	f-test	Sig.
ต่ำ	22.94	7.23	5.10	.00*
ปานกลางค่อนข้างต่ำ	26.46	6.71		
ปานกลางค่อนข้างสูง	28.70	4.96		
สูง	30.79	4.23		

จากตารางที่4.8 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติf-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมโดยภาพรวมมีค่า sig. เท่ากับ.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสัมพันธ์กับระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมมุติฐานที่2 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการแตกต่างกันจากข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่2.1 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการต่อช่วงอายุต่างๆ สมมติฐานทางสถิติดังนี้

H0: ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการไม่แตกต่างกันในช่วงอายุ

H1: ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการแตกต่างกันในช่วงอายุต่างกัน

ตารางที่ 4.9 ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ออายุ (N= 374)

อายุ	f-test	Sig.
18-28	5.37	.038*
29-39		
40-50		
51-60		

จากตารางที่4.9 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติf-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความเป็นอิสระต่อกันของประชากร (Chi-square test) พบว่า มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวมมีค่า

Copyright© by Chiang Mai University

sig. เท่ากับ.038 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานย่อยที่2.2 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการต่อสถานภาพสมรสต่างๆสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H0: ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการไม่แตกต่างกันในสถานภาพต่างๆ

H1: ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการแตกต่างกันในสถานภาพต่างๆ

ตารางที่ 4.10 ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อสถานภาพสมรส (N= 374)

สถานภาพสมรส	**f-test**	**Sig.**
โสด แต่งงาน หย่าร้าง/แยกกันอยู่ หม้าย	1.89	.59

จากตารางที่4.10 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติf-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความความเป็นอิสระต่อกันของประชากร (Chi-square test) พบว่า มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวมมีค่า sig. เท่ากับ.594 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น สถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สมมติฐานย่อยที่2.3 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการต่อระดับการศึกษาสูงสุดสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H0: ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการไม่แตกต่างกันในระดับการศึกษาสูงสุดต่างๆ

H1: ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการแตกต่างกันในระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน

ตารางที่ 4.11 ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อระดับการศึกษาสูงสุด (N= 374)

ระดับการศึกษาสูงสุด	$\overline{X}$	**SD**	**f-test**	**Sig.**
ไม่ได้ศึกษา	82.5	0.96	2.16	.17
ประถมศึกษา	76.2	1.07		
มัธยมศึกษาตอนต้น	64.2	1.12		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	50	1.54		

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4.11 ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อระดับการศึกษาสูงสุด (N= 374)

ระดับการศึกษาสูงสุด	$\overline{X}$	SD	f-test	Sig.
ปวช	-	-	2.16	.17
ปวส	85	0.51		
ปริญญาตรี	100	0.00		
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-		
อื่นๆ	100	0.00		

จากตารางที่4.11 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติf-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความเป็นอิสระต่อกันของประชากร (Chi-square test) พบว่า มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวมมีค่า sig. เท่ากับ.178 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น ระดับการศึกษาสูงสุดที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สมมติฐานย่อยที่2.4 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการต่ออาชีพสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H0: ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการไม่แตกต่างกันในอาชีพต่างๆ

H1: ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการแตกต่างกันในอาชีพต่างกัน

ตารางที่ 4.12 ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ออาชีพ (N= 374)

อาชีพ	$\overline{X}$	SD	f-test	Sig.
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	80.20	.95	1.02	.014*
เกษตรกรรม	75.00	1.13		
ลูกจ้าง พนักงาน	72.50	1.17		
รัฐวิสาหกิจ	80.00	.91		
ไม่ได้ทำงาน	70.00	1.00		

จากตารางที่4.12 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติf-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความเป็นอิสระต่อกันของประชากร (Chi-square test) พบว่า มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวมมีค่า sig. เท่ากับ.014 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น อาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานย่อยที่2.5 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการต่อสาเหตุความพิการสมมติฐานทางสถิติดังนี้

Copyright by Mahidol University

H0: ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการไม่แตกต่างกันในสาเหตุความพิการต่างๆ

H1: ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการแตกต่างกันในสาเหตุความพิการต่างกัน

ตารางที่ 4.13 ค่าสถิติการทดสอบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่อสาเหตุความพิการ (N= 374)

สาเหตุความพิการ	**t-test**	**Sig.**
พิการแต่กำเนิด พิการภายหลัง	.062	.561

จากตารางที่4.13 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติt-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความเป็นอิสระต่อกันของประชากร (Chi-square test) พบว่า มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยภาพรวมมีค่า sig. เท่ากับ.561 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น สาเหตุความพิการที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สมมุติฐานที่3 ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมแตกต่างกันจากข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกัน

สมมติฐานย่อยที่3.1 ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อช่วงอายุต่างๆ สมมติฐานทางสถิติดังนี้

H0: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมไม่แตกต่างกันในช่วงอายุ

H1: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมแตกต่างกันในช่วงอายุต่างกัน

ตารางที่4.14 ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่ออายุ (N= 374)

อายุ	$\overline{X}$	**SD**	**f-test**	**Sig.**
18-28	21.69	0.51	3.10	.028*
29-39	22.95	0.64		
40-50	24.84	0.52		
51-60	25.38	0.75		

Copyright by Mahidol University

จากตารางที่4.14 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติf-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ค่าความแปรปรวนของระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมในช่วงอายุต่างๆ มีค่า sig. เท่ากับ.028 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น ช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานย่อยที่3.2 ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อสถานภาพสมรสต่างๆสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H0: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมไม่แตกต่างกันในสถานภาพต่างๆ

H1: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมแตกต่างกันในสถานภาพต่างๆ

ตารางที่4.15 ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อสถานภาพสมรส (N= 374)

สถานภาพสมรส	$\overline{X}$	SD	f-test	Sig.
โสด	25.47	0.55	.59	.61
แต่งงาน	23.85	0.57		
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	25.65	0.81		
หม้าย	26.37	0.25		

จากตารางที่4.15 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติf-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมโดยภาพรวมมีค่า sig. เท่ากับ .617 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น สถานภาพสมรสที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมที่ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สมมติฐานย่อยที่3.3 ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อระดับการศึกษาสูงสุดสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H0: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมไม่แตกต่างกันในระดับการศึกษาสูงสุดต่างๆ

Copyright by Mahidol University

H1: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมแตกต่างกันในระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน

ตารางที่4.16 ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อระดับการศึกษาสูงสุด (N= 374)

ระดับการศึกษาสูงสุด	$\bar{X}$	SD	f-test	Sig.
ไม่ได้ศึกษา	25.30	0.38	3.73	.72
ประถมศึกษา	24.39	0.52		
มัธยมศึกษาตอนต้น	20.79	0.82		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	23.94	0.51		
ปวส	34.20	0.42		
ปริญญาตรี	25.20	0.91		
อื่นๆ	18.00	0.00		

จากตารางที่4.16 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติf-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมโดยภาพรวมมีค่า sig. เท่ากับ.722 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น ระดับการศึกษาสูงสุดที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับผลกระทบภาพลักษณ์สตรีอุดมคติที่ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สมมติฐานย่อยที่3.4 ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่ออาชีพสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H0: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมไม่แตกต่างกันในอาชีพต่างๆ

H1: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมแตกต่างกันในอาชีพต่างกัน

ตารางที่4.17 ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่ออาชีพ (N= 374)

อาชีพ	$\bar{X}$	SD	f-test	Sig.
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	25.65	.51	1.061	.378
เกษตรกรรม	23.67	.58		
ลูกจ้าง พนักงาน	24.57	.56		
รัฐวิสาหกิจ	24.57	.73		

Copyright by Mahidol University

ตารางที่4.17 ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่ออาชีพ (N= 374) (ต่อ)

อาชีพ	$\bar{X}$	**SD**	**f-test**	**Sig.**
ไม่ได้ทำงาน	24.39	.60	1.06	.37
อื่นๆ	0.0	0		

จากตารางที่4.17 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติf-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมโดยภาพรวมมีค่า sig. เท่ากับ.378 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น อาชีพที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมที่ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

สมมติฐานย่อยที่2.5 ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อสาเหตุความพิการสมมติฐานทางสถิติดังนี้

H0: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมไม่แตกต่างกันในสาเหตุความพิการต่างๆ

H1: ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมแตกต่างกันในสาเหตุความพิการต่างกัน

ตารางที่4.18 ค่าสถิติการทดสอบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อสาเหตุความพิการ (N= 374)

สาเหตุความพิการ	$\bar{X}$	**SD**	**t-test**	**Sig.**
พิการแต่กำเนิด	24.57	.57	1.05	.30
พิการภายหลัง	25.44	.29		

จากตารางที่4.18 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติt-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมโดยภาพรวมมีค่า sig. เท่ากับ.305 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนั้น สาเหตุความพิการที่แตกต่างกัน มีผลต่อระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมที่ต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่2 ข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์สตรีพิการ เกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง และทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติ

การศึกษาผลกระทบของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการ ในจังหวัดลำปางเชิงลึกครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิดของสตรีพิการในแง่มุมที่ลึกซึ้งมากขึ้น และแตกต่างจากที่เคยมีการสำรวจมา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกสตรีพิการเข้าร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งสิ้น3ท่าน ที่มีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ อันได้แก่ มีอายุอยู่ระหว่าง18-60ปี เนื่องจากเป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่วัยแห่งการทำงาน สามารถตัดสินใจใดๆด้วยตนเองได้ มีโอกาสในการพบปะกับบุคคลภายนอก ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับคนในสังคม ในอัตราที่สูงกว่าช่วงอายุอื่น เป็นสตรีพิการทางการเคลื่อนไหว ที่สามารถอยู่ร่วมกิจกรรมกับคนในสังคมภายนอกได้ ซึ่งจะช่วยให้ข้อมูลแก่นักวิจัยในเรื่องภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติได้ละเอียดกว่ากลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหวติดเตียง เนื่องจากมีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมสูงกว่า

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย การศึกษาเชิงลึกครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน3ท่าน จึงมีภูมิหลัง อายุ การศึกษา อาชีพ วิถีชีวิต และสาเหตุของการเกิดความพิการที่จะมีทั้งส่วนคล้ายคลึงและแตกต่างกันออกไป ดังหัวข้อที่จะกล่าวถัดไปนี้

4.1.7 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักของการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน3คน เป็นเพศหญิงที่มีความพิการทางกายและการเคลื่อนไหวทั้งหมด โดยเกิดจากโรคโปลิโอ1คน อุบัติเหตุ 1คน และพิการโดยกำเนิด 1 คน มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมต้น จนถึงระดับอนุปริญญา และระดับปริญญาตรี ทั้งอาศัยอยู่คนเดียว บิดามารดา และกับคู่สมรส รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลส่วนบุคคลมีดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลคนที่1 สุพิน นามสมมุติ อายุ37ปี มีความพิการจากโรคโปลิโอ ตอนอายุประมาณ2ขวบ มีรูปร่างสันทัด แต่งตัวสะอาด อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถประกอบกิจวัตรประจำวัน และเดินทางไปทำงานได้ด้วยตนเองโดยไม่ใช้กายอุปกรณ์ช่วยใดๆ ปัจจุบันอาศัยอยู่กับหลานชาย1คน อายุ5ขวบ ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลทำงานรับราชการที่สถานที่ราชการแห่งหนึ่งมาเป็นเวลา4ปีแล้ว ผู้ให้ข้อมูลเล่าชีวิตของตนในวัยเด็กให้ฟังว่า ตนมีพี่น้องอีก2คน ซึ่งตนเป็นลูกคนกลาง พี่ชายและน้องชายนั้น ตั้งแต่เกิดก็อยู่กับพ่อแม่ที่บ้านอีกหลังหนึ่งโดยผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่กับตายาย ได้เรียนและทำงานหาเลี้ยงตนเองจนกระทั่งเรียนจบปวส. แล้วจึงเข้ามาทำงานที่กรุงเทพ ทำงานรับจ้างทุกประเภท โดยที่รายได้ส่วนใหญ่ที่ได้ ก็ส่งกลับมาให้แก่พ่อ แม่ ตาและยาย อยู่เป็นประจำ หลังจากทำงานที่กรุงเทพประมาณ8ปี จึงย้ายกลับมาทำงานที่บ้านเกิด เวลาว่างผู้ให้ข้อมูลชอบเล่นกีฬา ปั่น

Copyright by Mahidol University

จักรยาน และแบดมินตัน นอกจากนี้ก็ยังชอบดูหนังฟังเพลง และเลี้ยงดูหลานชายซึ่งเป็นลูกของเพื่อนสนิท

ผู้ให้ข้อมูลคนที่2 สุขใจ นามสมมุติ อายุ40ปี ประสบอุบัติเหตุจนได้รับความพิการ ขาข้างขวาขาดเหนือเข่า ตอนอายุประมาณ15ปี มีพี่น้องอีก3คน ชาย2คน หญิง1คน ผู้ให้ข้อมูลเป็นลูกคนที่3 มีรูปร่างสูงโปร่ง แต่งกายดี มีความเป็นกันเอง ร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันต่างๆได้ด้วยตนเอง ถึงแม้ต้องใช้ไม้ค้ำในการช่วยเดิน สามารถขับรถเดินทางไปไปไหนมาไหนได้โดยรถยนต์ที่ได้รับการปรับแต่งอย่างเหมาะสม ปัจจุบันอาศัยอยู่กับสามีที่พิการนั่งรถเข็นและลูกชาย2คน อายุ17ปีและ7ปี ปัจจุบันผู้ให้ข้อมูลประกอบอาชีพอิสระกับสามีที่บ้านของตน เมื่อย้อนกลับไปชีวิตในวัยเด็ก ผู้ให้ข้อมูลก็ดำรงชีวิตอย่างปกติเช่นเดียวเด็กรุ่นเดียวกัน จนกระทั่งมาประสบอุบัติเหตุ ที่ผู้ให้ข้อมูลนั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์เพื่อน และถูกรถยนต์ชนอย่างรุนแรง ส่งผลให้เส้นเลือดแดงที่ต้นขาด้านขวาขาด และเกิดการติดเชื้อ แพทย์จึงจำเป็นต้องตัดขา จากนั้นมาผู้ให้ข้อมูลก็แทบไม่ได้ออกไปไหนอีกเลย เนื่องจากเกิดอาการซึมเศร้าและอับอายในความพิการของตน ต่อมาอีกห้าปี ผู้ให้ข้อมูลมีกำลังใจมากขึ้น และอยากดำรงชีวิตอยู่ได้เอง โดยไม่พึ่งพาพ่อแม่ จึงตัดสินใจออกมาเรียนพิมพ์ดีดเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ โดยหลังจากนั้นไม่นานก็มีโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่เปิดรับสมัครงาน ผู้ให้ข้อมูลจึงไปสมัครและได้งานที่นั่น จนกระทั่งพบกับสามี จึงตัดสินใจกลับมาทำงานที่บ้านเกิด โดยในช่วงแรกได้งานทำกับหน่วยงานราชการ แต่เนื่องจากไม่ค่อยชอบระบบการทำงานนัก จึงผันตัวออกมาประกอบอาชีพอิสระจนถึงปัจจุบัน ในเวลาว่างผู้ให้ข้อมูลชอบเล่นกีฬาอย่างมาก และเล่นได้ดีถึงขั้นก่อตั้งชมรมกีฬาคนพิการของจังหวัด และเป็นตัวแทนไปแข่งในหลายๆที่

ผู้ให้ข้อมูลคนที่3 วิภา นามสมมุติ อายุ28ปี ได้รับความพิการโดยกำเนิด ขาทั้งสองข้างมีความผิดปกติ จึงไม่สามารถเดินได้ มีพี่น้องอีก1คน เป็นเพศชาย ผู้ให้ข้อมูลเป็นลูกคนสุดท้อง มีรูปร่างอวบ แต่งกายดี มีความมั่นใจในตนเองในระดับหนึ่ง คุยเก่ง ยิ้มแย้มแจ่มใส ถึงแม้ต้องนั่งรถเข็นแต่ก็สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันต่างๆได้ตามปกติ สามารถขับรถเดินทางไปไปไหนมาไหนได้โดยรถยนต์ที่ได้รับการปรับแต่งอย่างเหมาะสม ปัจจุบันอาศัยอยู่กับบิดามารดา และเพิ่งได้เริ่มต้นประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างชั่วคราวให้กับหน่วยงานภาครัฐ สามารถเดินทางไปทำงานได้ด้วยตนเอง ส่วนพี่ชายนั้น ปัจจุบันทำงานอยู่ที่กรุงเทพ ไม่ได้กลับมาเยี่ยมบ้านบ่อยนัก ในเวลาว่างวิภา จะช่วยงานของครอบครัว ปลูกผัก ดูแลสวนผักผลไม้ที่บ้าน นอกจากนี้ยังดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ ฟังเพลง และเล่นอินเตอร์เน็ต

Copyright by Mahidol University

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปแยกเป็นหัวข้อ ได้ดังนี้

4.1.7.1 ประวัติทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามท่าน มาจากครอบครัวที่อบอุ่น มีฐานะปานกลาง โดยสุพิน ได้รับการเลี้ยงดูจากตายายมาตั้งแต่เล็ก ส่วนอีกสองท่าน สุขใจและวิภา ได้รับการดูแลจากพ่อแม่ โดยที่ทั้งสามท่านเป็นลูกคนเล็กของบ้าน ส่วนอายุปัจจุบัน ณ ขณะที่ให้ข้อมูลนั้น สุพินและสุขใจจะอยู่ในวัยไล่เลี่ยกัน คือระหว่าง 35-40ปี ส่วนวิภานั้นอายุ27ปี ในด้านสถานภาพสมรส สุพินและวิภามีสถานะโสด ส่วนสุขใจนั้นแต่งงานแล้ว และมีลูก2คน

4.1.7.2 ระดับการศึกษา มีการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุปริญญาจนถึงระดับปริญญาตรี โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก2ท่าน สุพินและสุขใจจบการศึกษาระดับอนุปริญญา และวิภา จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ในส่วนของอาชีพหลักนั้น สุพินและวิภา ประกอบอาชีพรับราชการ ส่วนสุขใจประกอบธุรกิจส่วนตัว

4.1.7.3 ประวัติความพิการ ผู้ให้ข้อมูลหลัก2ท่าน สุพินและสุขใจ เป็นผู้ที่มีความพิการเกิดขึ้นภายหลัง โดยที่สุพินพิการจากโรคโปลิโอตอนอายุ6ขวบ กล้ามเนื้อของขาด้านขวาลีบแบน กระดูกมีลักษณะโก่งเข้ามาด้านใน (Varus Deformity) และสั้นกว่าขาอีกข้างหนึ่ง (Leg Length Discrepancy) กระนั้น สุพินก็ยังสามารถเดินได้ด้วยตนเอง จึงไม่ได้ใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือด้านการเดินใดๆ ส่วนสุขใจที่พิการภายหลังด้วยอุบัติเหตุทางถนน ตอนอายุ15ปีนั้น เป็นอุบัติเหตุที่ร้ายแรง หมอจึงต้องตัดขาด้านขวาตั้งแต่ระดับสะโพกลงมาของสุขใจทิ้ง และเนื่องจากความรู้สึกไม่สะดวกสบายเวลาสวมใส่ขาเทียม สุขใจจึงอาศัยเพียงแค่รถเข็นและไม้ค้ำมาช่วยในการการเคลื่อนที่ ในด้านของวิภามีความพิการแต่กำเนิด ขาทั้งสองข้างมีความผิดปกติ ไม่มีการพัฒนาตามที่ร่างกายควรจะเป็น จึงไม่สามารถใช้งานได้ วิภาจึงต้องใช้รถเข็นและไม้ค้ำมาช่วยในการเคลื่อนที่

4.1.7.4 กิจกรรมยามว่าง นอกเหนือจากการทำงานแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง3คน มีกิจกรรมที่แตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่แล้ว สุพิน ก็จะอยู่กับบ้านดูแลหลาน นอกจากนี้ ก็มักจะปั่นจักรยาน และเล่นแบดมินตันบ้าง ส่วนสุขใจ นอกเหนือจากการดูแลลูกทั้งสองแล้ว ยังเย็บตุ๊กตาส่งโรงงาน ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เพื่อหารายได้พิเศษเพิ่มให้กับครอบครัว อีกทั้งยังทำงานอาสาสมัครเครือข่ายเมาไม่ขับร่วมกับสามีด้วย และวิภา ในเวลาว่างมักจะช่วยครอบครัวดูแลสวนผัก ดูหนังฟังเพลง และติดต่อเพื่อนฝูงผ่านโลกโซเชียล

4.1.8 การเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ความรู้สึกที่บุคคลคนหนึ่งมีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ ภาคภูมิใจในตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีลักษณะที่เป็นผู้มีความมั่นใจ มีทัศนคติในแง่บวก มีความเปิดเผยตนเองกับผู้คนรอบข้าง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ดี

Copyright© by Mahidol University

สามารถเผชิญหน้าต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ สู้ชีวิต สามารถยอมรับความล้มเหลว และความทุกข์ บุคคลที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะมีลักษณะที่พยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าต่ออุปสรรค ไม่พอใจในตนเอง ไม่สามารถตัดสินใจอะไรเองได้ (Roger, 1959; Rosenberg,1965; Bonet, 1997)

<u>เชื่อมั่นในความสามารถตนเอง</u>

สมัยนั้น พี่เข้ากรุงเทพไปทำงานคนเดียว รับจ๊อบตรงนั้นตรงนี้หมดแหละ ก็ทำทุกอย่าง เค้าจ้างอะไรก็ทำหมด ก็ไปช่วงปิดเทอมกลับมาก็เรียนต่อ คือทำยังไงก็ได้ให้ได้เรียนน่ะ แล้วพอเสร็จเรียบร้อยพี่ก็จบปวชที่พาณิชย์แล้วก็จนถึงปวส พ่อก็ไม่ให้เรียนแต่ยังไงพี่ก็ยังอยากเรียนอยู่ พี่ก็ไม่เป็นไรเดี๋ยวหาเงินเรียนด้วยตัวเอง

(สัมภาษณ์ สุพิน)

แม้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองนั้น เป็นเรื่องปัจเจกบุคคล เป็นการคิด การวิเคราะห์ตนเองด้วยตัวเองทั้งสิ้น กระนั้น ความรู้สึกที่ตนเองได้รับจากบุคคลภายนอกกลับมีผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์ จะไม่สามารถรู้ว่า ตนเอง"เก่งกาจ" หรือ "เฉลียวฉลาด"มากเพียงใด หากขาดซึ่งตัว"วัดผล" หรือตัว "เปรียบเทียบ" การตอบสนองจากคนรอบข้างจึงเป็นภาพสะท้อนให้เราเห็น คุณค่า และความสามารถของตนเอง ก่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ประเมินตนเองว่าเรา"พึงพอใจ" กับภาพสะท้อนดังกล่าวหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ซึ่งการเปรียบเทียบนั้น หากบุคคลเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลที่ด้อยกว่า มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจในตนเองมากกว่า ในทางกลับกันหากเปรียบเทียบกับบุคคลที่สูงกว่า ก็มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจในตนเองน้อยกว่า

<u>เปรียบเทียบกับคนที่ลำบากกว่า</u>

หลังจากพี่พิการพี่ก็ไม่ยอมออกไปไหน อยู่แต่กับบ้าน ซักพักก็พยายามออกมาสู่สังคม แล้วก็มาเห็นคนที่ลำบากกว่าเรา มันก็ทำให้เราฮึดสู้ ก็เลยไปเรียนที่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการที่เชียงใหม่ ก็ไปเรียนพิมพ์ดีดเพิ่มเติม ยังไม่ทันจบ ก็รู้สึกว่าตัวเองอยู่ได้ ไม่ต้องเป็นภาระของพ่อแม่น่ะค่ะ

(สัมภาษณ์ สุขใจ)

<u>ไม่เปรียบเทียบกับคนที่สูงกว่า</u>

พี่เข้าใจว่ามุมมองชีวิตของแต่ละคนไม่เหมือนกัน เราอย่าเอาตัวเราไปเทียบกับคนอื่น เหมือนการทำงานก็เหมือนกันถ้าเราไม่ทำงานเราก็ไม่มีข้าวกิน คนอื่นไม่ได้เอาข้าวมาให้เรากิน เพราะฉะนั้นก็อย่าไปแคร์อะไรที่คนอื่นเค้าคิดมาก ตอนเด็กๆก็มีคนล้อพี่บ่อยนะว่าไอ้เป๋ๆ พี่ก็ไม่เคย

Copyright by Mahidol University

สนใจเลย สนใจแค่เรื่องเดียวก็คือ เรียน คือเรียนยังไงก็ได้ไม่ให้ตายายเสียใจที่ว่าเค้าส่งเรามาเรียน เรียนยังไงก็ได้ที่เอาไปให้พ่อกับแม่เรารู้ว่าเราไม่ได้สอบตก ถ้าเทียบกับคนปกติที่มาล้อเราแต่ผลการเรียนไม่ดี พี่ก็คิดแบบนี้แหละตั้งแต่ระดับอนุบาลมาผลการเรียนก็อยู่ต้นๆตลอด

(สัมภาษณ์ สุพิน)

การประกอบอาชีพและงานอดิเรก ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าตนเอง เนื่องจาก 1) เป็นตัวดึงความสนใจของบุคคลออกจากปัญหาอื่นที่มีอยู่ หรือแม้กระทั่งความรู้สึกผิดหวังในชีวิตให้สนใจกับกิจกรรมที่ทำอยู่ตรงหน้า 2) ช่วยเพิ่มเป้าหมายของชีวิต ให้คนพิการเห็นว่าตนมีศักยภาพมากพอที่จะเลี้ยงดูตนเองได้ ก่อให้เกิดการวางแผนชีวิตในอนาคต 3) ลดความรู้สึกแปลกแยกระหว่างคนพิการกับคนปกติ 4) ส่งเสริมให้คนพิการเข้าสู่สังคมมากขึ้น และ5) เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ส่งผลให้สตรีพิการเห็นคุณค่าตนเอง

<u>เน้นที่ผลงาน เราก็มีศักยภาพเหมือนกัน</u>

ในเรื่องการทำงาน วิว่าคนพิการกับคนปกติก็ไม่ต่างกันนะคะ เหมือนว่าที่ทำงานเค้าก็เน้นที่เรื่องผลงานมากกว่า ก็เลยไม่มีปัญหาอะไร เราทำงานได้เหมือนคนอื่นๆอยู่แล้ว

(สัมภาษณ์ วิภา)

คนปกติกับคนพิการก็ไม่ต่างกัน ถ้าเราไม่มองความพิการทางกายนะ แต่ทำงานอะไรก็มีศักยภาพมีประสิทธิภาพเหมือนกัน คนเรามันมีมุมมองต่างกัน

(สัมภาษณ์ สุพิน)

<u>การเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคม</u>

พี่ก็เริ่มมาเล่นกีฬา ตอนแรกก็เอาตัวเองไปเล่นก่อนพอมันดี ทำให้ร่างกายแข็งแรง เราก็ไปชวนน้องที่รู้จัก คนพิการที่รู้จักมาเล่นด้วย เลยตั้งเป็นชมรมคนพิการจังหวัดลำปางแล้วก็ประสานกับกรมการท่องเที่ยว และกรมนักกีฬา เพื่อส่งนักกีฬาไปแข่งขันมาหลายปีแล้วค่ะ

สองสามปีมานี้พี่กับแฟนก็เป็นหัวหน้าเครือข่ายสมาคมอาสาเมาไม่ขับด้วยค่ะ ก็เป็นงานอาสาล้วนๆที่ไม่ได้รับสินจ้างอะไร ทำด้วยใจ ทุกปีมูลนิธิก็จะให้ออกรณรงค์ ในส่วนของจังหวัดแต่ละปี ก็จะเอาเหยื่อจากการเมาแล้วขับมาพูดให้ความรู้รณรงค์กันตามที่ต่างๆ ตามสถานศึกษา ซึ่งพี่ก็ภูมิใจนะที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการรณรงค์นี้ จะได้มีคนรู้ว่าไม่ควรจะเมาแล้วขับรถ เพราะมันจะมีผลเสียต่างๆตามมาอีกมากเลย

(สัมภาษณ์ สุขใจ)

Copyright© by Mahidol University

นอกจากเลี้ยงหลาน พี่ก็ปั่นจักรยาน ดูหนังฟังเพลง แล้วก็มีตีแบดบ้าง ตอนอยู่กรุงเทพ พี่ตีทุกวันเลย สนุกดี เสียดายว่าที่นี่ไม่มีเพื่อนตีด้วย

(สัมภาษณ์ สุพิน)

กระนั้น บางครั้งความพิการก็เป็นอุปสรรค กับงานอดิเรกที่ต้องอาศัยการเข้าถึงสิ่งสาธารณะ เนื่องด้วยความลำบากในการเข้าถึง ก่อให้เกิดการตำหนิความพิการของตนเอง ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำลง

เพื่อนๆก็ไม่ค่อยมีหรอกค่ะ มีแต่คุยๆทางเฟส ตอนแรกๆก็มีเพื่อนชวนไปเที่ยวซื้อของเดินเซ็นทรัลเหมือนกันนะคะ แต่เราก็เกรงใจเค้า เพราะเราเดินทางลำบาก กลัวเพื่อนเที่ยวไม่สนุกเลยตัดสินใจไม่ไปดีกว่า หลังๆนี่เพื่อนเลยไม่ชวนละ เพราะเค้ารู้ว่าเราก็คงตอบว่าไม่ไปอยู่ดี

(สัมภาษณ์ วิภา)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ว่า สำหรับสตรีพิการแล้ว ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองขึ้นอยู่กับ ความเชื่อมั่นในตนเอง การไม่เปรียบเทียบตนเองกับผู้ที่อยู่สูงกว่า เปรียบเทียบกับคนที่อยู่ต่ำกว่าแต่มีความพยายามมากกว่า เพื่อให้เกิดแรงผลักดัน ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพและงานอดิเรก การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

4.1.9 ผลกระทบของภาพลักษณ์ของสตรีในอุดมคติที่มีต่อคนพิการ

ก. ภาพลักษณ์ของสตรีในอุดมคติ

ภาพลักษณ์ของสตรีในอุดมคตินั้น เป็นแนวคิดสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรม ความเชื่อที่สั่งสมมาช้านาน ในเรื่องของความพิการว่าคนพิการคือคนที่กระทำความผิดอย่างร้ายแรงในชาติปางก่อน จึงส่งผลให้ในชาตินี้ต้องมารับผลกรรมที่ตนสร้างขึ้น กอปรกับค่านิยมเกี่ยวกับภาพลักษณ์สตรีของสังคมไทยจากวัฒนธรรมปิตาธิปไตย ที่นอกจากจะต้องมีรูปลักษณ์ตามสมัยนิยม คือ รูปร่างผอม ผิวขาว หน้าเรียวเล็ก จมูกโด่ง ซึ่งจะสังเกตได้จากสื่อนิตยสารและโทรทัศน์ที่นำเสนอแต่ภาพลักษณ์เหล่านี้แล้ว การมีรูปลักษณ์ที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นตัวแทนของความสามารถในการเป็นแม่บ้าน ดูแลลูกและสามีอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ก็เป็นส่วนที่สังคมให้ความสำคัญ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า ค่านิยมในแง่ของรูปลักษณ์ตามสมัยนิยมที่เห็นจากสื่อนั้น ไม่ส่งผลต่อการให้คุณค่าในตนเอง

Copyright by Mahidol University

<u>เราอยู่ในฐานะผู้ชม ไม่ได้เอามาคิดจุกจิก</u>

ในความคิดพี่ ของพี่เองคนเดียวเลยนะ พี่ว่าไม่นะ ไม่เคยเปรียบเทียบอะไรกับตัวเอง ก็พี่ถือว่าเราอยู่ในฐานะผู้ชม เราดู เราอ่านก็มีความสุข ไม่ได้เอามาคิดจุกจิก

(สัมภาษณ์ สุขใจ)

แต่สิ่งที่ส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น คือ ค่านิยมในแง่ของความเป็นแม่และภรรยาที่ดี

<u>เราพิการแบบนี้ใครเค้าจะมาเอา</u>

จริงๆก็อยากมีแฟนนะคะ อยากแต่งงาน มีลูก มีครอบครัวเป็นของตัวเอง แต่ก็รู้ว่าเป็นไปไม่ได้ (ทำไมคิดอย่างนั้นคะ-ผู้วิจัย) เพราะว่าไม่มีใครมาจีบเลยค่ะ ก็มีแต่เพื่อนๆคุยกันเล่นๆ เราก็รู้ตัวดีว่า เราพิการแบบนี้ใครเค้าจะมาเอา ถ้าให้เลือกระหว่างผู้หญิงพิการกับคนปกติ เป็นวิ วิก็เลือกคนปกติค่ะ เลือกคนพิการแบบวิ ก็ต้องมาลำบากดูแลอีก ทำงานบ้านงานเรือนก็ไม่สะดวก ถ้ามีลูกก็ไม่รู้ว่าลูกจะพิการด้วยรึเปล่า"

(สัมภาษณ์ วิภา)

ความเชื่อ ค่านิยมของสังคมด้านรูปลักษณ์เหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อสตรีพิการอย่างมาก โดยเฉพาะสตรีที่พิการภายหลัง จากความไม่คุ้นชินกับความพิการที่เกิดขึ้น จึงต้องอาศัยเวลาในการปรับตัว ทั้งทางกาย และจิตใจไปอีกระยะหนึ่ง ถือเป็นช่วงเวลาที่เปราะบางอย่างมาก ส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองให้ต่ำลง ในช่วงนี้หากสตรีพิการไม่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ จะกลายเป็นบุคคลที่มีโรคซึมเศร้า

<u>ใครเขาจะมาคบคนพิการ</u>

ตอนพี่พิการใหม่ๆ พี่เครียดมาก ก็เป็นผู้หญิงนี่เนอะแล้วช่วงนั้นก็วัยรุ่นด้วย ก็วางแผนอนาคตว่าซักวันก็อยากจะแต่งงานกับคนที่แอบชอบ อยากมีบ้านเล็กๆ มีลูกซัก3คน อะไรประมาณนั้น พอวันนึงตื่นขึ้นมาแล้วกลายเป็นคนพิการนี่เหมือนโลกมันพังทลายเลย พี่ไม่กล้าออกจากบ้าน ไม่กล้าไปพบใคร อายคนอื่นเค้า เรื่องความรักนี่ไม่ต้องพูดถึง ใครเค้าจะมาคบคนพิการอย่างพี่

(สัมภาษณ์ สุขใจ)

การมีความรู้ที่ไม่เพียงพอของสตรีพิการในเรื่องความพิการ และศักยภาพที่คนพิการยังมีอยู่ รวมไปถึงความสามารถการดำรงบทบาทการทำหน้าที่แม่ และภรรยา ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สตรีพิการรู้สึกไม่มั่นใจ ในการทำหน้าที่แม่ที่สมบูรณ์

Copyright by Mahidol University

<u>จะเป็นแม่คนได้มั้ย</u>

พอแต่งงานไปพี่ก็ตั้งท้อง ช่วงนั้นก็กังวลตลอดว่าจะเป็นแม่คนได้มั๊ย จะดูแลลูกยังไงดี บ้านเรือนก็ดูแลด้วยตัวเองยากอยู่แล้ว ต้องมาดูแลลูกอีก สามีของพี่ก็นั่งรถเข็น ถ้าเกิดอะไรขึ้นมาจะทำยังไง ก็กังวลไปหมด โชคดีที่ช่วงแรกๆแม่สามีเค้าอาสามาช่วยเลี้ยง พอพี่ปรับตัวได้พี่ก็ดูแลลูกเอง

(สัมภาษณ์ สุขใจ)

นอกจากนี้ สตรีพิการยังเชื่อว่าการมีภาพลักษณ์ที่เป็นปกติ กลมกลืนไปกับคนส่วนใหญ่ จะทำให้ตนสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้

<u>อยากมีภาพลักษณ์ที่เป็นปกติ</u>

ก็มีความคิดแว็บเข้ามาในหัวบ้างว่า ถ้าขอพรได้ จะขอแค่ยืนได้ เดินได้แบบคนปกติ ไม่มีใครมองเราด้วยสายตาแปลกๆก็พอแล้ว

(สัมภาษณ์ วิภา)

กระนั้น อคติที่สตรีพิการมีต่อตนเองและสังคม เนื่องจากถูกครอบงำโดยความเชื่อเรื่องความพิการ และความเป็นสตรี อาจทำให้เกิดการเข้าใจไปเองว่าสังคมต้องมองตนเองในแง่ร้าย ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก ส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

<u>รู้สึกเหมือนว่าคนมองเราแปลกๆ</u>

เวลาเราอยากไปเที่ยวมันก็ไปยาก กลัวไปเป็นภาระให้เค้า แล้วบางทีก็รู้สึกเหมือนว่าคนมองเราแปลกๆด้วยเวลาไปซื้อเสื้อผ้า หยิบมาทาบกับตัว ก็เหมือนจะมีคนมองเรา แล้วคิดว่านั่งรถเข็นแบบนี้จะแต่งตัวสวยไปทำไม แบบนี้น่ะค่ะ เพราะอย่างนี้เลยทำให้ไม่กล้าออกไปซื้อเสื้อผ้าด้วย ตั้งแต่เด็กๆละ แม่จะเป็นคนจัดการเรื่องนี้ให้

(สัมภาษณ์ วิภา)

<u>รู้สึกได้ว่าเค้ามองเราด้วยหางตา</u>

พี่ขอเป็นตัวแทนคนพิการพูดเลยแล้วกัน ถ้าถามว่าคนพิการกับคนปกติมีความแตกต่างมั๊ย มี เพราะว่าคนปกติเค้าจะมองคนพิการแปลกๆ บางทีเค้าไม่ได้มองด้วยสายตา แต่หางตามอง เราก็รู้สึกได้ เวลาเค้ามองนะคะ เหมือนกับว่า เอ้ย พวกนี้ต้องมาขออะไรซักอย่างแน่ๆ เวลาเรามาเป็นกลุ่มน่ะค่ะ แต่ความจริงมันไม่ใช่

Copyright by Mahidol University

(สัมภาษณ์ สุขใจ)

ข.สื่อกับการเสนอภาพลักษณ์สตรีและคนพิการ

ในปัจจุบัน สื่อได้เข้ามามีอิทธิพลในชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก และเข้าถึงได้ง่าย ทั้งสื่อดิจิตอล เช่น โทรทัศน์ อินเตอร์เน็ต และสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น การเข้าถึงคนพิการเพื่อให้ความรู้ สร้างทัศนคติที่ดีโดยใช้สื่อเป็นตัวช่วย จึงถือว่าเป็นวิธีการที่ง่ายและรวดเร็ว กระนั้น สื่อกระแสหลักก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับคนพิการมากนัก

พี่ก็อยากให้สื่อนำเสนอคนพิการด้านอื่นๆบ้างนะ อย่างที่คนที่ประกาศข่าวคนนั้นที่เค้านั่งวิลแชร์อ่ะ(คุณกฤษนะ ละไล-ผู้วิจัย)พี่ว่าเค้าเก่งดี เป็นแรงบันดาลใจให้คนพิการได้อีกเยอะ หรือแบบช่วงก่อนนี่ ที่มีกีฬาโอลิมปิกคนพิการ เห็นออกข่าวนิดเดียวเอง ทีของคนปกติ ออกข่าวซะครึกโครม ก็น่าจะออกของคนพิการให้เยอะๆหน่อย

(สัมภาษณ์ สุพิน)

อย่างไรก็ตามแล้ว การนำเสนอคนพิการผ่านสื่อควรมีความระมัดระวังในการนำเสนอ โดยเฉพาะในเรื่องของสตรีพิการ เนื่องจากสตรีพิการบางกลุ่ม อาจมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่ำ ซึ่งมีความละเอียดอ่อนอย่างมากต่อคำวิจารณ์จากผู้อื่น โดยเฉพาะความคิดเห็นแง่ลบในด้านรูปลักษณ์

<u>เราก็มีความสุขของเรา ไม่ต้องโชว์ก็ได้</u>

เดี๋ยวนี้เค้าก็มีนะคะ ที่เอามิสวิลแชร์มาประกวด พี่เคยดู น้องเค้าก็สวยดี แต่ถ้าถามว่าดีมั๊ย จากความคิดหลายๆคนที่พี่ได้ยิน บางคนก็บอกว่าดี บางคนก็บอกว่ามันไม่ใช่นะ เค้า(คนพิการ-ผู้วิจัย)ก็รู้ว่าในโลกส่วนตัวเค้ามันไม่จำเป็นต้องเอามาโชว์แบบนี้ก็ได้ คือในโลกส่วนตัวของเค้าน่ะไม่มีตรงนี้เค้าก็อยู่ได้ เค้าก็มีความสุขกัน ไม่จำเป็นต้องทำอย่างนั้น เพราะในสายตาคนปกติบางคนเค้าก็บอกว่ามันน่าเวทนา ส่วนในความคิดส่วนตัวพี่ไม่ค่อยเห็นด้วยกับการประกวดน่ะค่ะ คือถ้าถามว่าการประกวดมันดีมั๊ย พี่ก็ไม่รู้นะว่าคนที่คิดงานประกวดนี้เค้าคิดอะไรกัน พี่ไม่เห็นความจำเป็นว่าเราต้องโชว์อะไรให้สาธารณะเห็นเลย เราก็สบายดีกันอยู่แล้ว แต่ถ้าจะนำเสนอในเรื่องกีฬาก็ว่าไปอย่าง อันนั้นก็เก่งด้วยความสามารถจริงๆ

(สัมภาษณ์ สุขใจ)

<u>เห็นคำวิจารณ์แย่ๆ ก็รู้สึกแย่</u>

ถ้านำเสนออะไรดีๆแล้วสังคมยอมรับ มองเราในทางดีขึ้นมันก็โอเค แต่ถ้านำเสนอแล้วมีแต่คนสมเพช หรือดูถูกก็อย่านำเสนอเลยค่ะ อย่างล่าสุดที่มีประกวดคนพิการนั่น คือแรกๆเราก็ไม่ได้อะไรนะ แต่พอเห็นคนๆนึงมาโพสในเฟส(บริการบนอินเตอร์เน็ต(Facebook)-ผู้วิจัย)แล้วเขียน

Copyright by Mahidol University

ประมาณว่า สวยแต่เสียดายที่พิการ อะไรประมาณนี้ จากตอนแรกที่ไม่ได้รู้สึกอะไร ก็รู้สึกแย่เลย คิดว่าถ้าจะทำอะไรแล้วผลสะท้อนกลับมันแย่กว่าเดิมก็อย่าทำเลยดีกว่า แต่ก็นะเห็นในเฟสอีกอันนึงที่เป็นนางแบบต่างชาติใส่ขาเทียมนั่น วิชอบนะคะ วิว่ามันเท่ห์ดี อยากใส่บ้าง หรืออาจจะเป็นเพราะว่าเราไม่ได้เห็นใครคอมเม้นต์อะไรแย่ๆด้วยมั๊ง

(สัมภาษณ์ วิภา)

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าภาพลักษณ์ของสตรีในอุดมคติจากสังคมในปัจจุบันด้านความสวยงามไม่ได้มีผลกระทบต่อความคิด และความรู้สึกของสตรีพิการที่มีต่อตนเองนัก และคิดว่าสื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และนิตยสาร นั้นมีเพื่อความบันเทิงเท่านั้น หากเป็นทัศนคติด้านความสมประกอบของร่างกายนั้น ด้วยว่ามายาคติของสังคมหล่อหลอมจนกลายเป็นค่านิยมความเชื่อว่าความสมประกอบของร่างกายเป็นตัวแทนสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพการทำหน้าที่เป็นแม่และภรรยาที่ดี ประกอบกับการมีความรู้ความเข้าใจเรื่องความพิการที่ไม่เพียงพอของทั้งสังคมและคนพิการเอง สตรีที่มีความพิการจึงถูกตัดสินว่าไม่สามารถเป็นแม่และภรรยาที่ดีได้ ส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการ

Copyright by Mahidol University

บทที่ 5
การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัย

การศึกษาผลกระทบของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการ ในจังหวัดลำปางครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ทราบระดับการเห็นคุณค่าของตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว

2) ทราบระดับผลกระทบที่สตรีพิการสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติ

3) ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับผลกระทบที่สตรีพิการสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

4) ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหวต่อตัวแปร อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และสาเหตุความพิการ

5) ศึกษาความสัมพันธ์ของระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่อตัวแปร อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และสาเหตุความพิการ

เพื่อให้ได้ผลสรุปที่ตอบโจทย์วัตถุประสงค์ข้างต้นอย่างครอบคลุม ผู้วิจัยจึงแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 374คน เพื่อหาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองและความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์สตรีพิการในอุดมคติต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณทางสถิติ(SPSS) ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวน

ในส่วนที่สอง ได้เก็บข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อการสร้างความรู้และเข้าใจสตรีพิการในแง่มุมที่ลึกซึ้งมากขึ้น จากสตรีพิการ3ท่าน ที่มีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ อันได้แก่ มีอายุอยู่ระหว่าง18-60ปี เนื่องจากเป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่วัยแห่งการทำงาน สามารถตัดสินใจใดๆด้วยตนเองได้ มีโอกาสในการพบปะกับบุคคลภายนอก ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับคนในสังคม ในอัตราที่สูงกว่าช่วงอายุอื่น เป็นสตรีพิการทางการเคลื่อนไหว ที่สามารถอยู่ร่วมกิจกรรมกับคนในสังคมภายนอกได้ ซึ่งจะช่วยให้ข้อมูลแก่นักวิจัยในเรื่องภาพลักษณ์สตรีใน

Copyright by Mahidol University

อุดมคติได้ละเอียดกว่ากลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหวติดเตียง เนื่องจากมีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมสูงกว่า โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการถอดเทปบันทึกเสียง โค้ทคำพูด(code) เพื่อตีแผ่หาความหมายแฝง ที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลวิจัยดังต่อไปนี้

5.1 ลักษณะทั่วไปของประชากร

ประชากรของสตรีพิการส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 51-60ปี คิดเป็นร้อยละ 73.3 ถัดมามีอายุระหว่าง 40-50ปี ร้อยละ13.1 ส่วนอายุระหว่าง29-39 และ18-28 พบว่ามีอยู่ร้อยละ10.4 และ3.2 ตามลำดับ ในส่วนของสถานภาพสมรส สตรีพิการส่วนใหญ่มีสถานภาพแต่งงานแล้ว และยังอยู่ร่วมกับคู่สมรส ร้อยละ 59.9 รองลงมีคือสถานภาพโสด ร้อยละ 26.7 ส่วนสถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.3 ด้านการศึกษาสูงสุด พบว่า สตรีพิการที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษามีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ73.3 ลำดับถัดมาคือไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 13.9 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ5.1 ระดับปวส.และปริญญาตรี มีจำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ2.7 มัธยมศึกษาต้อนปลาย ร้อยละ1.6 และที่พบน้อยที่สุดคือระดับอื่นๆ ได้แก่ระดับอนุปริญญา ร้อยละ 0.8 ส่วนผู้ที่จบการศึกษาสูงสุดระดับปวช.และสูงกว่าปริญญาตรี ไม่พบในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

การประกอบอาชีพ พบว่าสตรีพิการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.2 อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 31.5 ลูกจ้างหรือพนักงาน ร้อยละ 13.9 ไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 10.4 และรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 5.1 และในส่วนสาเหตุของความพิการนั้น พบว่าสตรีพิการส่วนใหญ่พิการแต่ภายหลังจาก อุบัติเหตุ และโรคโปลิโอ คิดเป็นร้อยละ57.0 ส่วนสตรีพิการแต่กำเนิด มีร้อยละ43.0

จากผลข้างต้นจะเห็นว่า กลุ่มคนพิการที่อาศัยอยู่ในแถบชนบทมักเป็นกลุ่มคนพิการอายุมาก ส่วนคนพิการที่อายุน้อยหรืออยู่ในวัยทำงานนั้นมีแนวโน้มที่จะอยู่ในชุมชนเมืองหรือจังหวัดอื่นที่มีความเจริญแล้วมากกว่า ส่วนด้านการศึกษา นั้นหากย้อนกลับไปเมื่อหลายสิบปีก่อน คนในแถบชนบท ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษานัก แต่จะเน้นไปทางการทำมาหาเลี้ยงครอบครัวมากกว่า ผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า สตรีพิการส่วนมากมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาเท่านั้น จึงมีความสอดคล้องกันกับสัดส่วนอายุของคนพิการส่วนมากที่อาศัยอยู่ในจังหวัด และสัดส่วนการประกอบอาชีพของสตรีพิการที่ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ค้าขาย หรือมีธุรกิจส่วนตัวเป็นส่วนมาก

Copyright by Mahidol University

5.2 ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองของ คูเปอร์สมิท สามารถจำแนกองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีความสำคัญ ด้านความสามารถ ด้านอำนาจ และด้านการมีคุณความดี โดยแต่ละปัจเจกบุคคลจะมีความคาดหวังต่อองค์ประกอบ4ด้าน มากน้อยแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบททางด้านการได้รับการเลี้ยงดู ครอบครัว สภาพแวดล้อม บรรทัดฐานทางสังคม ความเชื่อทางศาสนา การเมือง เศรษฐกิจ และประสบการณ์ชีวิต (Cornwell and Schmitt, 1990; Craig, Hancock et al, 1994; Barnwell and Kavanagh, 1997; Nosek, Hughes et al, 2003; Hughes, Robinson-Whelen et al, 2004; Omolayo, 2009; Duvdevany, 2010; Mathis and Roessler, 2010) หลอมรวมให้แต่ละปัจเจกบุคคลสร้างกรอบความคาดหวังของตนเอง เพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทางของการดำเนินชีวิตในอนาคต ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง จึงขึ้นอยู่กับการรับรู้ ประเมินวิเคราะห์ตนเองแล้วพบว่า ตนอยู่จุดใดของความคาดหวังนั้นๆ และมีความพึงพอใจในสถานะนั้นหรือไม่ จึงก่อให้เกิดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างสตรีพิการทางการและการเคลื่อนไหวในจังหวัดลำปาง ร้อยละ72 มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในเกณฑ์ ปานกลางค่อนข้างสูงถึงระดับสูง ในขณะที่ ร้อยละ 28 มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง อยู่ในระหว่างเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างต่ำถึงระดับต่ำ เมื่อทำการศึกษาแยกเป็นรายข้อ พบว่า อัตราส่วนระหว่างผู้ที่ตอบเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในแต่ละข้อคำถาม มีร้อยละที่ไล่เลี่ยกันทั้งคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบ โดยเฉพาะคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมั่นใจและความพึงพอใจในตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยอยู่ควบกึ่งกันระหว่างองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองด้านการมีความสำคัญ และ ด้านความสามารถ ชี้ให้เห็นว่า สำหรับสตรีพิการแล้ว ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยมากขึ้นอยู่กับความตระหนักรู้ว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถในการกระทำการใดๆเองได้มากน้อยเพียงใด

ปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการ คือ การถูกตีตราจากคนในสังคม ทำให้คนพิการรู้สึกว่าตนเองด้อยค่า ก่อให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก มีความแตกต่างจากคนไม่พิการ (Zhang et al,2014; Goffman, 2009, Devlieger, 1995, Sentumbwe, 1995, Cheausuwantavee, 2002, Santuzzi, 2011; Boelen & Reijntjes, 2009; De Jong.ed, 2012; Rasmussen& Pidgeon2011; Corning, 2002; Cusforth 1951) ถึงแม้ว่าปัญหาด้านนี้ จะได้รับความสนใจจากนักวิจัย มีการศึกษาค้นคว้าอย่างแพร่หลาย จนนำไปสู่การลงนามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ สร้างพระราชบัญญัติสำหรับคนพิการขึ้นในประเทศไทย กระนั้น จากมุมมองของคนพิการที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครั้งนี้พบว่า การเลือกปฏิบัติ และทัศนคติของสังคมที่มีต่อคนพิการในแง่ลบยังคงมีอยู่ สอดคล้องกับข้อค้นพบ จากงานวิจัยของทวี เชื้อสุวรรณทวี (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ

Copyright by Mahidol University

ความเหมาะสมและตระหนักรู้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน ผ่านการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Appropriateness and Consciousness in Community Based Rehabilitation through Participatory Action Research)ว่า ทัศนคติของคนในชุมชนที่มีต่อคนพิการในปัจจุบันยังคงเป็นทัศนคติแง่ลบ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้โครงการฟื้นฟูสรรถภาพคนพิการโดยชุมชนนั้นไม่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการศึกษาทัศคติที่มีต่อคนพิการ ผ่านมุมมองหน่วยงานอื่นๆที่มีโอกาสร่วมงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เช่น กลุ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหรือบุคลากรที่งานด้านคนพิการในงานของกนิษฐา ถาวรกิจ (2538) พรพรรณ จีระวงศ์ศิริ (2547) และสุรเชษฐ์ สีลาขจรกิจ (2548) หรือผู้ประกอบธุรกิจภาคอุตสาหกรรม โดย ธิดารัตน์ ชลประเสริฐสุข (2556) กลับพบว่า ถึงแม้คนทั่วไปในชุมชนจะยังคงมีทัศนคติต่อคนพิการในแง่ลบอยู่มาก แต่หน่วยงานที่มีโอกาสได้ร่วมงานกับคนพิการ กลับมีทัศนคติที่ดีต่อคนพิการ และพร้อมให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เท่าเทียม จึงสามารถสรุปได้ว่า ทัศนคติที่มีต่อคนพิการในระดับต่างๆกันนั้น มาจากประสบการณ์การมีปฏิสัมพันธ์กับคนพิการ การได้ทำงาน คลุกคลี เรียนรู้เกี่ยวกับความพิการ และตัวคนพิการเอง ทำให้เกิดความเข้าใจคนพิการมากขึ้น ว่ามีศักยภาพเช่นเดียวคนไม่พิการ นำไปสู่ทัศนคติทางบวก(Tervo, R. C., Azuma, S., Palmer, G., & Redinius, P.,2002; Chan, C. C., Lee, T., Yuen, H. K., & Chan, F., 2002; อังกูร ทองสุนทร, 2555; เบญจวรรณ พิททาร์ด, รจนารถ ชูใจ และชุติมา มาลัย, 2556)

5.3 ระดับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติ

วัฒนธรรมปิตาธิปไตยนั้น ถือเป็นวิถีชีวิต ค่านิยมความเชื่อ ที่สั่งสมแฝงอยู่ในแทบทุกวัฒนธรรมทั่วโลก ซึ่งในแต่ละประเทศต่างก็มีระดับของความเป็นปิตาธิปไตยที่หลากหลายแตกต่างไป ขึ้นอยู่กับศาสนา บริบทของเศรษฐกิจและสังคมในประเทศนั้นๆ การวัดระดับค่านิยมอย่างละเอียดในพื้นที่ต่างๆจึงเป็นไปได้ยาก แม้จะมีนักทฤษฎีหลายท่าน เช่น Kaser (2001, 2002, 2008) Halpern, Kaser และ Wagner (1996) Mitterauer (1999) ให้ความหมายของปิตาธิปไตยไว้ และมีการอ้างอิงอย่างแพร่หลาย แต่ก็ยังไม่สามารถนำมาใช้วัดระดับของปิตาธิปไตยได้ ตามข้อสังเกตของ Gruber และSzoltysek (2012) กระนั้น ความเป็นปิตาธิปไตย ยังสามารถสังเกตผ่านการแสดงออกเชิงสังคมหลายด้าน จากการถูกกดขี่ของเพศหญิง และความไม่เท่าเทียมกันในด้านต่างๆ (หฤทัย บัวเขียว,2553; Edwards ed., 2000; Ahmed, 1992)

Copyright by Mahidol University

ทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาครั้งนี้ ก็เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดปิตาธิปไตย ที่มีเพศชายเป็นผู้กำหนดว่าหญิงที่ดี ควรมีภาพลักษณ์ทางกาย(body image)

อย่างไร และมีหน้าที่เช่นไร เนื่องจาก ภาพลักษณ์ทางกาย คือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อร่างกาย รวมถึงขนาดของร่างกาย และการทำหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่างๆในร่างกาย เป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของลักษณะภายนอกของบุคคลด้านร่างกาย ต่อความรู้สึกภายในด้านอารมณ์ ทัศนคติ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ แปลความหมายจากปฏิกิริยาของบุคคลอื่นที่มีต่อตน ดังนั้น ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อของบุคคลภายนอก จึงมีส่วนสำคัญ ต่อ ความพึงพอใจในภาพลักษณ์ตนเองของสตรี จากการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างสตรีพิการครั้งนี้ แม้ว่า จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติ สตรีพิการกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66.3 มีระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างต่ำถึงระดับต่ำ แต่ยังคงมีถึงร้อยละ 33.9 ที่มีระดับคะแนนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างสูงถึงระดับสูง เมื่อผู้วิจัยทำการจำแนกแบบสอบถามเป็นข้อๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับการตีความจากบทสัมภาษณ์สตรีพิการเชิงลึกเพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้ง พบว่า ปัญหาสำหรับสตรีพิการที่มีต่อภาพลักษณ์ในอุดมคติส่วนใหญ่แล้ว เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อว่าสตรีพิการไม่มีเสน่ห์ ไม่สามารถเป็นแม่ และภรรยาที่ดีได้ดังเช่นหญิงปกติคนอื่นๆ ส่งผลให้ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

5.4 ความสัมพันธ์ของระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม และระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติ หาค่าความเป็นอิสระต่อกันของประชากร (Chi-square test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งขึ้น พบว่า

ในข้อสมมุติฐานที่ 1) ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมสัมพันธ์กับระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า มีความสัมพันธ์กัน

ข้อสมมุติฐานที่ 2) ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการแตกต่างกันในกลุ่มสตรีพิการที่มีข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกันนั้น เฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลในด้านอายุและอาชีพ มีผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อสมมุติฐานที่ 3) ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมแตกต่างกันในกลุ่มสตรีพิการที่มีข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่างกัน พบว่า เฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ มีผลต่อระดับผลกระทบระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม

Copyright by Mahidol University

ดังที่จะอภิปรายผลการทดสอบสมมุติฐาน ประกอบกับผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังต่อไปนี้

5.4.1 ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม กับระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากการเก็บข้อมูลหาความสัมพันธ์ทัศนคติของสังคมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการโดยการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่าระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง สัมพันธ์กับระดับผลกระทบของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 จากค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละกลุ่ม วิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มสตรีพิการที่มีระดับการได้รับผลกระทบของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติสูง มีแนวโน้มการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่ำ และกลุ่มสตรีพิการที่มีระดับการได้รับผลกระทบของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติต่ำ การเห็นคุณค่าในตนเองมีแนวโน้มที่จะอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ กมลกานต์ จีนช้าง(2553) ชุติมา วัชรกุล(2550) อนุสรณ์ กันธา(2545) และ ศุภณัฏฐ์ กรุงเกษม (2546) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของทัศนคติด้านภาพลักษณ์ ที่มีต่อกลุ่มสตรีในประเทศไทย พบว่า ทัศนคติค่านิยมของสังคมด้านภาพลักษณ์ของสตรีในปัจจุบัน เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของเพศหญิงมากที่สุด และนำไปสู่การทำศัลยกรรมเสริมความงาม อดอาหาร และใช้ยาอันตรายเพื่อให้ตนเองมีรูปลักษณ์ตามที่สังคมพึงพอใจ

วิเคราะห์ได้ว่า สตรีพิการกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติสูง มีแนวโน้มที่จะมองเห็นภาพลักษณ์ทางกาย(body image) ของตนเองว่าไม่มีค่า ไม่สามารถเป็นแม่ ภรรยา และกระทำการใดๆได้ ตามค่านิยมของสังคม และการขาดความรู้ความเข้าใจในความพิการ ส่งผลให้มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fisher และ Cleveland (1958) ที่กล่าวถึงการประเมินภาพลักษณ์ของตนเองในแต่ละบุคคลว่า เป็นเหมือนกระจกที่สะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพ เมื่อบุคคลดังกล่าวขาดความมั่นใจในตนเอง บุคคลผู้นั้นก็มีแนวโน้มที่จะรู้สึกว่าตนเองไร้ค่า มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และรับรู้ถึงภาพลักษณ์ตนเองในแง่ลบ

เนื่องจาก ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมมีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้ง่ายต่อการเปรียบเทียบและเข้าใจ นับแต่นี้ ผู้ศึกษาจึงอภิปรายผลแยกเป็นปัจจัยต่างๆ ต่อทั้งระดับการเห็นคุณค่าในตนเองและระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านรูปลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมควบคู่กัน

Copyright by Mahidol University

5.4.2 อายุ

จากการเก็บข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความแตกต่างของอายุมีผลกระทบต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่างกัน แต่เนื่องจากว่า การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิทฉบับผู้ใหญ่ (Coopersmith Self-Esteem Inventory Adult form 1984) ที่มีของคำตอบเพียง “ใช่” และ “ไม่ใช่” จึงทำให้ผลคะแนนที่วัดออกมาเป็นไปในรูปแบบของเลขตัวแทน (nominal scale) จึงไม่สามารถวัดหา ความสัมพันธ์ของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีทิศทางอย่างชัดเจน กระนั้นเมื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อายุ 18-28ปี 29-39ปี 40-50ปี และ51-60ปี มีค่าเฉลี่ยที่แม้จะสามารถแปรความได้ว่า ทุกช่วงอายุมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในช่วงเดียวกัน คือปานกลางค่อนข้างสูง แต่คะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มก็มีค่าแตกต่างกันเท่ากับ 51.2, 55.2, 58.9 และ65.5 เพิ่มขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับข้อค้นพบของนักวิจัยท่านอื่น ในงานวิจัยของ Nosek et al (2003), Erol & Orth (2011), Orth et al (2012) และ Robins et al (2002) ที่ใช้แบบสอบถามชนิดอื่นและค้นพบความสัมพันธ์ระหว่าง อายุต่อการเห็นคุณค่าในตนเองในลักษณะแปรผันตรง จึงสามารถสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่อายุมากขึ้น จะมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงขึ้น

ในส่วนของ ความสัมพันธ์ระหว่างอายุต่อระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมนั้น พบว่า อายุที่ต่างกันส่งผลต่อระดับผลกระทบเช่นเดียวกัน เมื่อดูคะแนนเฉลี่ยของแต่ละช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุ !8-28,29-39,40-50 และ51-60 มีคะแนน 21.69, 22.95, 24.84 และ25.38เพิ่มขึ้นตามลำดับ สามารถแปลความได้ว่า สตรีพิการที่อายุมากขึ้น ได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมน้อยลง ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Stunkard & Burt (1967) Tiggemann (2004) Tiggemann & Lynch (2001) ที่ศึกษาความเกี่ยวพันระหว่างภาพลักษณ์ทางกาย (body image)และอายุ

ผู้ศึกษาจึงสรุปปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม3กลุ่ม ได้แก่ อายุ ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม โดยใช้ข้อค้นพบเชิงปริมาณข้างต้นและเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ กอปรกับแนวคิดทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเอง(self esteem) และทฤษฎีภาพลักษณ์ทางกาย(body image) ได้ว่า ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายจนถึงผู้ใหญ่ตอนต้น เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นของการมีชีวิตที่ ต้องพึ่งพาตนเอง ช่วงแรกเริ่มของชีวิตแห่งการทำงาน จึงมักจะให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านการมีความสำคัญมากที่สุด จากทฤษฎีองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองทั้ง4ด้านของCoopersmith (1967, 1982) จึงต้องการการยอมรับจากเพื่อนและคนในสังคม การมีคนรัก เพื่อวางแผนชีวิตครอบครัว ต้องการมีรูปลักษณ์ที่น่าคบหาต่อเพื่อนเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม จึงมีความอ่อนไหว

Copyright by Mahidol University

ต่อทัศนคติด้านภาพลักษณ์สูง โดยเฉพาะในกลุ่มสตรีพิการทางกายที่มีรูปลักษณ์ที่แตกต่างจากสตรีปกติอย่างเห็นได้ชัด และมักมีความคาดหวังในตนเองและสังคมสูง โดยอาจจะยังไม่ได้พิจารณาหรือเข้าใจในข้อจำกัดของตนเองอย่างถี่ถ้วนนัก จึงนำไปสู่ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่ำกว่าในช่วงวัยกลางคน ที่ตระหนักถึงขีดจำกัดศักยภาพของตนเอง ความผิดพลาดในอดีตหล่อหลอมรวมเป็นประสบการณ์ชีวิต เข้าใจอย่างถ่องแท้และยอมรับสภาพความแตกต่างของภาพลักษณ์ทางกาย จึงให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านความสามารถ อาชีพการงาน ครอบครัว และความมั่นคงในชีวิตบั้นปลายเป็นหลัก ทัศนคติด้านภาพลักษณ์ที่มีต่อตนเองในแง่ลบจึงลดน้อยลง ก่อให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์เพิ่มมากขึ้น มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงขึ้น

5.4.3 สถานภาพสมรส

งานวิจัยหลายชิ้น ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างสถานภาพสมรสและสุขภาพจิต อันนำไปสู่การมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่างๆว่า บุคคลปกติที่อยู่ในสถานะแต่งงานมีสุขภาพจิตที่ดีกว่าผู้ที่ไม่แต่งงาน และในระหว่างกลุ่มของผู้ที่แต่งงานแล้ว คู่แต่งงานที่ยังคงอยู่ด้วยกัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะมีระดับของสุขภาพจิตดีกว่า กลุ่มหย่าร้างและเป็นหม้าย เนื่องจากในคนโสด เมื่อเกิดความเครียด หรือปัญหาในชีวิตขึ้น จะไม่สามารถระบายหรือพึ่งพาใครได้ ต้องเก็บปัญหานั้นๆไว้กับตัวเอง ต่างจากคู่ที่แต่งงานแล้ว ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ค้นพบครั้งนี้ โดยพบว่า ปัจจัยดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตาม ผลการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสและการเห็นคุณค่าในตนเอง ไม่ได้สัมพันธ์โดยตรงต่อกัน โดยที่ ความพึงพอใจในสถานภาพสมรสส่งผลต่อระดับสุขภาพจิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่งก่อน จากนั้นระดับสุขภาพจิตจึงส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองอีกต่อหนึ่ง (Gurin et al, 1960; Knupfer et al., 1966, Blumenthal, 1967; Bradburn, 1969 อ้างถึงใน Pearlin & Johnson, 1977; Rosenberg, 1965; Gove, Hughes & Style, 1983; Kessler & Essex, 1982) ซึ่งโดยทฤษฎีแล้ว สถานภาพสมรสจึงถือเป็นเพียงปัจจัยย่อยหนึ่งในองค์ประกอบด้านการมีความสำคัญ ของการเห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่การศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษากับกลุ่มสตรีพิการซึ่งมีความละเอียดอ่อน เปราะบางทางด้านจิตใจ มีแนวคิด และวิธีชีวิตต่างจากสตรีปกติ สตรีพิการบางท่านจึงอาจให้ความสำคัญกับส่วนนี้ และบางท่านอาจให้ความสำคัญกับส่วนอื่น ผลที่เกิดขึ้นจึงไม่สอดคล้องกับการศึกษาข้างต้น

เช่นเดียวกับที่ไม่ส่งผลต่อระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม โดยจากข้อค้นพบในงานวิจัยของ Friedman, Dixon, Brownell, Whisman & Wilfley (1999) สามารถสังเคราะห์ได้ว่า สิ่งที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบที่สตรีพิการ

Copyright by Mahidol University

ได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม จนเกิดเป็นทัศนคติต่อภาพลักษณ์ทางกาย(body image)ของบุคคลนั้น ไม่ใช่การดำรงอยู่ในสถานภาพสมรสใดสถานภาพสมรสหนึ่ง หากขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในสถานภาพดังกล่าวมากกว่า เมื่อบุคคลไม่พึงพอใจในสถานภาพสมรสของตน เช่น ชีวิตการแต่งงานที่ไม่มีความสุข คนโสดที่ไม่ต้องการเป็นโสด จึงจะมีแนวโน้มที่ไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ตนเอง ไม่มั่นใจในตนเอง อยากเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้ผลตอบสนองตามที่ตนเองคาดหวัง

5.3.4 ระดับการศึกษา

จากการเก็บข้อมูล พบว่า ระดับการศึกษาไม่ส่งผลต่อ ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม โดยในส่วนของระดับการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น ด้วยว่า ลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การตัดสินคุณค่าของตน ประเมิน เปรียบเทียบตนเองกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นการรวมกันระหว่างความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ พัฒนาให้เกิดมโนภาพหรือความคิดที่มีต่อตนเอง มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล จึงเป็นการยากที่จะศึกษาระดับการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างกลุ่มระดับการศึกษา แต่จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า หากวัดระดับการเห็นคุณค่าในตนเองภายในระดับกลุ่มการศึกษาเดียวกัน โดยที่ผู้ให้ข้อมูลยังอยู่ในระหว่างศึกษา ผู้ที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าผู้ที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยกว่า (ศิริรัตน์ คงกลิ่น, 2548; สุขสันต์ หัตถสาร, 2550) ในทางกลับกัน ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะส่งผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เพิ่มมากขึ้นด้วย (สุดา สงเดช, 2546; Tremblay, Inman & Willms,2000; Baumeister, Campbell, Krueger & Vohs, 2003)

ในส่วนของผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม สามารถอนุมานได้จาก ผลการรวบรวมข้อมูลจากสตรีพิการครั้งนี้ ที่แสดงให้เห็นว่าปัญหาในเรื่องการมีรูปลักษณ์ทางกายที่ไม่สมบูรณ์ของสตรีพิการ ก่อให้เกิดความกังวลว่าตนจะสามารถเป็นแม่ และภรรยาที่ดีได้หรือไม่นั้น เกิดจาก การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดำรงบทบาทหน้าที่ ซึ่งโดยปกติการเรียนการสอนในระดับโรงเรียน และระดับมหาวิทยาลัยทั่วไปไม่ได้สอดแทรกความรู้เฉพาะ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการมากนัก ดังที่กล่าวถึงในงานวิจัยของเพ็ญจันทร์ เชอร์เรอร์ และมะลิวัลย์ เรือนคำ(2555) อมรา สุนทรธาดา และอักษราภัค หลักทอง(2555) ที่พบว่าสตรีพิการมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลการดูแลตนเองในหลายๆด้าน สตรีพิการจึงต้องเรียนรู้จากภายนอก หรือจากประสบการณ์ชีวิต สิ่งสำคัญจึงไม่ใช่ที่ระดับการศึกษาแต่คือความรู้ที่มีอย่าง

Copyright by Mahidol University

เพียงพอ และตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคล ดังนั้น ระดับการศึกษาจึงไม่ส่งผลต่อ ระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมนัก

5.3.5 อาชีพ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติครั้งนี้ สตรีพิการที่ประกอบอาชีพต่างกันมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่างกัน โดยที่เมื่อสังเกตจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม สตรีพิการที่ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดที่ 74.5 คะแนน รองลงมา คือ อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว 66.1 คะแนน ส่วนเกษตรกรรม ลูกจ้างหรือพนักงานรัฐ และไม่ได้ทำงาน มีคะแนนเฉลี่ยลดหลั่นลงมาตามลำดับ แม้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองจะเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน ยากต่อการนำมาเปรียบเทียบและวัดระหว่างกลุ่มอาชีพแต่ละอาชีพ กระนั้น หากทำการจำแนกประเภทของสตรีพิการต่อการประกอบอาชีพเป็นเพียงสองส่วน คือ สตรีพิการส่วนที่มีการประกอบอาชีพ และไม่ได้ประกอบอาชีพ พบว่า สตรีพิการที่ประกอบอาชีพ มีคะแนนเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า กลุ่มสตรีพิการที่ไม่ประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Dongen (1996), Mueser et al (1997), Arns & Linney (1993) Torry, Mueser, McHugo & Drake (2000) ที่ศึกษาระหว่างกลุ่มคนพิการหรือป่วยเรื้อรังที่ประกอบอาชีพ และไม่ได้ประกอบอาชีพ โดยพบว่ากลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพ หรือได้รับการสนับสนุนด้านอาชีพหลังจากเกิดความพิการ มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองที่เพิ่มมากขึ้น และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในแง่มุมดังกล่าว ผู้ศึกษาก็พบว่า เมื่อกล่าวถึงความภูมิใจ ความพึงพอใจในตนเองของผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลมักจะอ้างอิงถึงศักยภาพในการประกอบอาชีพ หรืองานอดิเรกของตน ชี้ให้เห็นว่า การมีอาชีพของบุคคล เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลนั้นๆรับรู้ว่าตนเองมีความสำคัญ และสามารถดำรงตนให้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่นได้ ส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมต่ออาชีพนั้น พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน เนื่องจาก ผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติของสังคม คือ ด้านการเป็นแม่และภรรยาที่ดี ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับลักษณะการประกอบอาชีพ ในทางกลับกัน หากสตรีพิการให้ความสนใจไปที่การประกอบอาชีพของตน ตระหนักถึงศักยภาพตนเอง ภูมิใจในสิ่งที่ทำ สตรีพิการก็จะได้รับผลกระทบทางทัศนคติของสังคมน้อยลง (Killen, 2012)

Copyright by Mahidol University

5.3.6 สาเหตุความพิการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มสตรีพิการแต่กำเนิดและพิการภายหลังต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม ด้วยว่า ในกลุ่มสตรีพิการแต่กำเนิด เกิดมา และเจริญเติบมาขึ้นมาพร้อมกับการปฏิบัติภารกิจต่างๆ โดยปราศจากอวัยวะนั้นๆ ความคุ้นชินแต่กำเนิดทำให้ไม่รู้สึกว่าอวัยวะตนเองขาดอะไรไป ส่วนในกลุ่มของสตรีพิการภายหลัง เป็นข้อดีของคุณสมบัติเฉพาะตัวของจิตใจมนุษย์ตามทฤษฎีการรับมือกับความสูญเสีย 5 ขั้นตอน (five stages of grief) ของ Kubler-Ross (2009) จากการสูญเสียอวัยวะโดยฉับพลัน ในระยะแรก จิตใจจะเกิดการปฏิเสธ (denial)สิ่งที่เกิดขึ้น บุคคลจะไม่ร้องไห้ ไม่ยอมรับข้อเท็จจริงหรือข้อมูลข่าวสารใดๆ หรือไม่รับรู้การสูญเสีย คิดว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของตน เมื่อผ่านพ้นช่วงนี้ไปแล้วจะเข้าสู่ขั้นที่สอง ความโกรธ (anger) จะรู้สึกโกรธว่าทำไมตนเองถึงต้องสูญเสียอวัยวะ โกรธตนเอง โกรธคนรอบข้าง ไร้ซึ่งความสามารถในการเข้าใจและตัดสินอะไรในสถานการณ์ต่างๆ ขั้นที่สาม การต่อรอง (bargaining) เกิดการขอร้อง บนบาลศาลกล่าวกับสิ่งที่ตนเองยึดถือ เปลี่ยนความรู้สึกสูญเสีย ผ่านการภาวนา อธิษฐาน หรือสวดมนต์ เพื่อให้อวัยวะนั้นกลับมา ขั้นที่สี่ ความหดหู่ (depression) ความรู้สึกของความสิ้นหวัง ความไม่พอใจ ความขมขื่น เสียใจกับการสูญเสียอวัยวะ ซึ่งรวมไปถึงความรู้สึกสูญเสียความหวัง ความฝัน และแผนการในอนาคต ซึ่งจะเป็นช่วงที่ผู้เพิ่งพิการใหม่ๆ ได้รับผลกระทบจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมมากที่สุด เกิดคำถาม ความกังวลถึงอนาคตที่จะต้องเปลี่ยนไป ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองลดต่ำลง หากไม่สามารถยอมรับสภาพตนเองในขณะนั้นได้ จะก่อให้เกิดภาวะซึมเศร้าจนถึงขั้นฆ่าตัวตาย ขั้นที่ห้า ขั้นตอนแห่งการยอมรับ (acceptance) เป็นการยอมรับความเป็นจริงกับสิ่งที่สูญเสียไป จะเป็นช่วงที่จิตใจของคนพิการตระหนักรู้อย่างชัดแจ้งว่า อวัยวะนั้นๆจะไม่สามารถใช้การได้อีก รูปร่างจะไม่มีวันเหมือนเดิม ก่อให้เกิดการวางแผนและตั้งเป้าในชีวิตขึ้นมาใหม่ การยอมรับตนเอง และยอมรับความเปลี่ยนแปลงของภาพลักษณ์ทางกายภาพ ส่งผลให้ระดับของการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการเพิ่มขึ้นอีกครั้ง โดยจากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ สตรีพิการกลุ่มตัวอย่างส่วนมากก้าวผ่านขั้นตอนแห่งความสูญเสีย4ขั้นตอนแรกข้างต้นมาแล้ว ค่าคะแนนเฉลี่ยของสตรีพิการจากกลุ่มสาเหตุความพิการทั้งสองกลุ่มจึงมีค่าใกล้เคียงกัน

กล่าวโดยสรุปแล้ว การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคมนั้น คือ มายาคติของสังคม การให้คุณค่าด้านการมีรูปลักษณ์หรือ ร่างกายที่“สมประกอบ” ส่งผลกระทบต่อการให้คุณค่าตนเองของสตรีพิการในระดับหนึ่ง เนื่องจากสังคมให้ค่าความเป็นสตรีที่ดี เพียบพร้อม คือสตรีที่สามารถปฏิบัติงานบ้านงานเรือน

Copyright by Mahidol University

เป็นแม่และภรรยาที่ดี เมื่อรูปลักษณ์ภายนอกไม่สมบูรณ์ คนส่วนใหญ่จึงตัดสินสตรีพิการทันทีว่า ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นสตรีที่สมบูรณ์ได้ หรือแม้กระทั่งตีตราสตรีพิการว่าเป็นกลุ่มคนไม่มีเพศ ไม่มีความสามารถในเรื่องเพศ เพราะรูปลักษณ์ ความสวยงามทางร่างกายเป็นเครื่องมือในทางตอบสนองทางเพศที่สำคัญ ดังเช่นที่กล่าวไว้ในงานวิจัยของ ทวี เชื้อสุวรรณทวี (2002) เพ็ญจันทร์ เชอร์เรอร์, (2551,2555) อมรา สุนทรธาดา และอักษราภัค หลักทอง (2555) จึงทำให้สตรีพิการถูกกดขี่อย่างที่สุดในทุกๆด้าน ทั้งด้วยอคติที่ซ้ำซ้อนจากความเป็น “เพศหญิง” และอคติจากความเป็น “คนพิการ” ของคนในสังคม ส่งผลกระทบต่อการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับต่างๆ อย่างไรก็ตาม สตรีพิการจะได้รับผลกระทบจากทัศนคติดังกล่าวมากหรือน้อยนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับทัศนคติของคนพิการที่มีต่อตนเองด้วย หากสตรีพิการมีทัศนคติต่อตนเองในแง่ลบก็จะได้รับผลกระทบจากทัศนคติสังคมมากกว่าสตรีพิการที่มองตนเองในแง่บวก

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติและเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติและการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีพิการทางกายและการเคลื่อนไหว ในจังหวัดลำปาง มีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีพิการในพื้นที่ ดังตารางที่5.1 ดังนี้

ตารางที่5.1 แสดงผลการวิจัย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัย	ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
1) ผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง 2) สาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในเองที่ต่ำคือ การขาดความมั่นใจในตนเองของสตรีพิการ	1) จัดอบรมให้ความรู้คนในชุมชนและคนพิการเรื่องความพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทการเป็นแม่ และภรรยา 2) สนับสนุนการจัดกิจกรรมร่วมกันของคนพิการและคนปกติในแต่ละพื้นที่เสริมสร้างความสามัคคี	1) กระทรวงศึกษาธิการควรมีส่วนร่วมในการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับสังคมต่อคนพิการและสตรีพิการต่อตนเอง ด้วยการอบรมให้ความรู้เรื่องความพิการ และศักยภาพ ความสามารถของสตรีพิการ โดยเฉพาะบทบาทการเป็นแม่ และ

Copyright by Mahidol University

ตารางที่5.1 แสดงผลการวิจัย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (ต่อ)

ผลการวิจัย	ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
3) ความมั่นใจของสตรีพิการส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติด้านความสามารถในการเป็นแม่และภรรยาที่ดี 4) อายุส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อสตรีพิการมีอายุมากขึ้น จะมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น 5) อายุส่งผลต่อระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติของสังคม เมื่อสตรีพิการมีอายุมากขึ้น จะได้รับผลกระทบทางทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติน้อยลง 6) อาชีพส่งผลต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง สตรีพิการที่ประกอบอาชีพ จะมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าสตรีพิการที่ว่างงาน	3) จัดอบรมฝีมือแรงงานส่งเสริมให้สตรีพิการมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานใกล้บ้าน เช่น การผลิตสินค้าพื้นบ้านประจำตำบล (OTOP) การรับงานที่สามารถทำจากที่บ้านได้ เป็นต้น 4) จัดกลุ่มให้คำปรึกษาสำหรับช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาคนพิการด้านต่างๆ ทั้งเรื่องเฉพาะบุคคล ไปจนถึงเรื่องครอบครัว	ภรรยา บรรจุหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับความพิการในบทเรียนระดับต่างๆ 2) สนับสนุนการเรียนร่วมในระดับชั้นต่างๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ อยู่ร่วมกับคนที่แตกต่างจากตนในสังคม 3) กระทรวงแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ควรให้การสนับสนุนด้านอาชีพ จัดอบรม ฝึกสอนงานที่เหมาะสมกับลักษณะความพิการ และส่วนที่พิการ 4) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดระดับความรู้สึกแปลกแยกระหว่างคนปกติและคนพิการให้น้อยลง

Copyright by Mahidol University

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

1. ส่วนของแบบสอบถาม ควรเพิ่มข้อคำถามหรือปรับปรุงให้มีความรัดกุม ครอบคลุมมากขึ้น และให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสตรีพิการโดยเฉพาะ

2. ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ควรศึกษาสตรีพิการในช่วงอายุที่หลากลายขึ้น และเพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุม ควรมีการสัมภาษณ์สตรีพิการที่มีระดับคุณค่าในตนเองต่ำเพิ่มเติม

3. ควรมีการศึกษาขยายผลเพิ่มเติมในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ

5.6 ข้อจำกัด

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า การหาคนมาสัมภาษณ์เชิงลึกให้มีความหลากหลายเป็นเรื่องค่อนข้างยาก เนื่องจาก สตรีพิการที่มีคุณค่าในตนเองต่ำ มักจะเก็บตัวเงียบ ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ และหลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยในเรื่องส่วนตัว ประกอบกับ สตรีพิการที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำปางส่วนใหญ่จะอายุ35ปีขึ้นไป สตรีพิการที่อายุน้อยกว่านั้นโดยมากมักจะย้ายถิ่นฐานไปอาศัยอยู่จังหวัดอื่น ผู้วิจัยจึงไม่สามารถวิจัยเชิงลึกจากแง่มุมสตรีพิการที่มีความแตกต่างกันได้มากนัก

Copyright by Mahidol University

ภาคผนวก

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามทั่วไป

<u>คำชี้แจง</u> โปรดทำเครื่องหมายถูก (/) ลงในช่องสี่เหลี่ยม หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ☐ ตามความเป็นจริง หรือตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ

1. อายุ	18-28ปี	☐	(1)
	29-39ปี	☐	(2)
	40-50ปี	☐	(3)
	51-60ปี	☐	(4)
2. สถานภาพสมรส	โสด	☐	(1)
	แต่งงาน	☐	(2)
	หย่าร้าง/แยกกันอยู่	☐	(3)
	หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)	☐	(4)
3. การศึกษาสูงสุด	ไม่ได้ศึกษา	☐	(1)
	ประถมศึกษา	☐	(2)
	มัธยมศึกษาตอนต้น	☐	(3)
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	☐	(4)
	ปวช.	☐	(5)
	ปวส.	☐	(6)
	ปริญญาตรี	☐	(7)
	สูงกว่าปริญญาตรี	☐	(8)
	อื่นๆ	☐	(9)
	โปรดระบุ.....		(10)
4.อาชีพ	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	☐	(1)
	เกษตรกรรม	☐	(2)
	ลูกจ้าง/พนักงาน	☐	(3)
	รัฐวิสาหกิจ	☐	(4)
	ไม่ได้ทำงาน	☐	(5)
	อื่นๆ	☐	(6)
	โปรดระบุ.....		(10)
5.สาเหตุความพิการ	พิการแต่กำเนิด	☐	(1)
	พิการภายหลัง	☐	(2)

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

<u>คำชี้แจง</u> โปรดอ่านแต่ละข้ออย่างระมัดระวัง ถ้าเห็นว่าข้อใดเหมือนตัวท่านเอง มากที่สุดตอบว่า “ใช่” ถ้าเห็นว่าไม่เหมือนตอบว่า “ไม่ใช่” โดยทำเครื่องหมายถูก(/) ลงบนคำตอบ

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. ฉันเป็นคนที่ไม่หวั่นไหวกับปัญหาที่เข้ามาในชีวิต		
2. ฉันไม่มั่นใจถ้าจะต้องพูดต่อหน้ากลุ่มคน		
3. มีหลายอย่างในตัวฉันที่ฉันไม่ชอบและอยากจะเปลี่ยน		
4. ฉันมั่นใจในการตัดสินใจของฉัน		
5. ฉันเป็นคนที่ใครๆก็อยากอยู่ด้วย		
6. เวลาอยู่บ้านฉันเป็นคนเจ้าอารมณ์		
7. ฉันต้องใช้เวลานานมากในการปรับตัวยอมรับสิ่งใหม่ๆในชีวิต		
8. ฉันเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อนวัยเดียวกัน		
9. ครอบครัวของฉันจะคำนึงถึงความรู้สึกของฉันอยู่เสมอ		
10. ฉันเลิกล้มความตั้งใจได้ง่าย		
11. ครอบครัวของฉันตั้งความหวังที่สูงเกินไปสำหรับฉัน		
12. ชีวิตฉันมีแต่ความยากลำบาก		
13. ชีวิตฉันมีแต่ความยุ่งเหยิงวุ่นวาย		
14. ฉันมักจะมีความคิดดีๆที่ทำให้ผู้อื่นคล้อยตามได้		
15. ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่มีอะไรดี		
16. มีหลายครั้งที่ฉันรู้สึกอยากจะหนีไปให้พ้นๆ		
17. ฉันรู้สึกว่าฉันทำงานได้ไม่ดีพอ		
18. เปรียบเทียบกับคนอื่นๆทั่วๆไปแล้วฉันหน้าตาไม่ดี		
19. ฉันสามารถพูดในสิ่งที่อยากจะพูดได้		
20. ครอบครัวของฉันเข้าใจฉัน		
21. ใครๆก็พากันชื่นชมคนอื่นแต่ไม่เคยเห็นฉันอยู่ในสายตา		
22. ฉันรู้สึกว่าครอบครัวสร้างความกดดันให้ฉัน		
23. ฉันมักจะท้อแท้ใจกับสิ่งที่ฉันทำอยู่		
24. ฉันไม่ชอบตนเอง ฉันอยากเป็นคนอื่น		
25. ฉันไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใครได้		

Copyright by Mahidol University

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามวัดระดับผลกระทบที่สตรีพิการได้รับจากทัศนคติด้านภาพลักษณ์สตรีในอุดมคติ

<u>คำชี้แจง</u> โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ด้วยความรอบคอบแล้วทำเครื่องหมายวงกลม O ล้อมรอบตัวเลข 1, 2, 3 หรือ 4 หรือ 5 ซึ่งตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 = ไม่เห็นด้วย

3 = เฉยๆ 4 = เห็นด้วย 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1. การมีรูปลักษณ์เหมือนผู้หญิงที่ปรากฏตามโทรทัศน์และภาพยนตร์คือเป้าหมายของฉัน

1 2 3 4 5

2. ฉันไม่ได้มีความปรารถนาว่าอยากจะมีรูปร่างและรูปลักษณ์เหมือนนางแบบในนิตยสาร

1 2 3 4 5

3. ในสังคมของฉัน คนพิการไม่ใช่คนที่ไม่มีเสน่ห์

1 2 3 4 5

4. ในสังคมปัจจุบัน ความพิการหรือไม่พิการไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ

1 2 3 4 5

5. การเห็นนางแบบในนิตยสารมีรูปร่างสมบูรณ์ ทำให้ฉันรู้สึกเศร้า น้อยใจในความพิการของตนเอง

1 2 3 4 5

6. ฉันเชื่อว่าความพิการของฉันทำให้ฉันเป็นแม่และภรรยาที่ดีไม่ได้

1 2 3 4 5

7. ฉันเชื่อว่าความพิการไม่ได้ทำให้ฉันแตกต่างจากผู้หญิงคนอื่น

1 2 3 4 5

8. ในสังคมของฉันเชื่อว่าชายพิการทำงานได้ดีกว่าหญิงพิการ

1 2 3 4 5

9. ฉันไม่กล้าออกนอกบ้านเพราะอับอายที่ตนเองแตกต่างจากผู้หญิงคนอื่น

1 2 3 4 5

10. ฉันเชื่อว่ารูปลักษณ์ภายนอกไม่สำคัญเท่าสิ่งที่อยู่ภายใน(ความดีงาม, นิสัยใจคอ)

1 2 3 4 5

Copyright by Mahidol University

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	วาลุกา หมื่นตาบุตร
วัน เดือน ปีเกิด	7 มีนาคม พ.ศ. 2530
สถานที่เกิด	จังหวัดลำปาง ประเทศไทย
วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2548-2551 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (กายอุปกรณ์)
ทุนการศึกษา/ทุนวิจัย/รางวัลที่ได้	ทุนนักศึกษาแลกเปลี่ยนโครงการ ERASMUS MUNDUS EUROPE-ASIA ณ มหาวิทยาลัยลูนด์ (Lund University) ประเทศสวีเดน พ.ศ. 2556-2557
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 153 หมู่13 ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100 โทรศัพท์ 086 538 4615 E-mail: waluga.m@gmail.com

Copyright by Mahidol University